bianței de puritate a orașului, un semnal menit nu doar a evidenția dezvoltarea impetuoasă a rețelei de fabrici și uzine, necesare, firește, economiei, dar și a sublinia cît de în serios trebuie luate preocupările ecologice în bazinul acestei mari artere fluviale europene (intr-o convorbire ulterioară cu primarul orașului, acesta avea să le enumere, de altfel, la loc de frunte pe agenda acțiunilor municipalității, a factorilor responsabili din alte numeroase orașe riverane Volgăi).

Cîțiva pași alături cu fluviul au darul să stîrnească, din nou, imaginația. O piatră, plasată cu ocazia jubileului împlinirii a 975 de ani de atestare documentară a orașului (1010–1985), ar determina, aproximativ, locul unde, potrivit legendei, Iaroslav cel Înțelept ar fi decis să se înceapă construcția primului fort rusesc pe Volga. Aici, municipalitatea are intenția să ridice un monument al întemeietorului localității. Ceva mai departe, o clădire nu prea mare, cu fațada albă, amintește alte file de istorie. În ea, scrie Lev Tolstoi în nemuritorul „Război și pace", a fost transportat prințul Andrei Bolkonski după ce a fost grav rănit în marea bătălie de la Borodino (7 septembrie 1812), dusă împotriva oștilor invadatoare ale lui Napoleon. La o mică distanță ne întîmpină un monument impunător al bardului ce și-a închinat lira poporului, N.A. Nekrasov, și care și-a petrecut copilăria pe aceste meleaguri, afirmînd, în stihuri tulburătoare, că „numai aici pot eu să fiu poet". An de an, pe platforma largă a monumentului, ca și la casa-muzeu „Karabiha", se desfășoară un festival unional de poezie, ce-i poartă numele, manifestare căreia vecinătatea Volgăi îi imprimă o solemnitate aparte.

Firește, nu doar pe malurile fluviului pot fi găsite monumentele, mai vechi și mai noi, ce conferă Iaroslavlului puternica-i personalitate. Ele se află pretutindeni în oraș, ar cere un spațiu întins pentru a fi doar enumerate și, în discuțiile purtate, au fost frecvent menționate, cu justificată mîndrie. Așa după cum, indiferent de temă, nici un interlocutor n-a omis să amintească „prioritățile" consemnate de Iaroslavl : aici a fost descoperit monumentul unicat de literatură rusă veche „Cintec despre oastea lui Igor" ; a fost întemeiat primul teatru dramatic național rus (în 1750, de F. Volkov) ; a fost editat primul ziar provincial ; a fost creată prima organizație marxistă din nordul Rusiei ; au fost fabricate primul troleibuz și primul motor-diesel din țară ; la începutul anilor '30, a fost construită prima fabrică din lume de cauciuc sintetic ; prima femeie-cosmonaut a lumii este o cetățeancă a acestui oraș — Valentina Tereșkova...

Iaroslavl nu trăiește, însă, numai din amintiri. El este înscris, plenar, în orbita actualelor transformări politico-economice și sociale pe care le străbate întreaga țară, aportul său în această direcție fiind subliniat, deopotrivă, de eforturile consacrate modernizării unităților industriale — și, totodată, racordării lor la exigențele ridicate de prezervarea mediului înconjurător —, de lărgire a spațiului locativ destinat populației (care a atins aproape 700 000 locuitori) și de utilare a acestuia cu mijloacele de confort contemporane, de îmbunătățire generală a condițiilor de trai ale oamenilor, de sporire a zestrei culturale, a spațiilor de învățămînt, de odihnă și recreere. Convorbirile avute în legătură cu aceste subiecte la municipalitate, cu președintele sovietului orășenesc, A. I. Reabkov, și la Uzina de pompe de injecție-Diesel de înaltă presiune, cu secretarul Comitetului de partid, A. I. Korotkov, au relevat, în mod specific, gama largă a acestor preocupări, rezultatele obținute, ca și o serie de dificultăți inerente adaptărilor la noul stil de muncă, cerut de înseși înaltele obiective propuse de conducerea P.C.U.S. și a statului sovietic în toate domeniile de activitate. Ca și încrederea că, la filele bogatei cronici de fapte ce au făcut faima Iaroslavlului vor fi adăugate, permanent, altele noi.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

Cuvîntarea rostită de Erich Honecker la cea de-a 70-a aniversare a Partidului Comunist din Germania

În cuvîntarea rostită la festivitatea prilejuită de împlinirea a 70 de ani de la înființarea Partidului Comunist din Germania, Erich Honecker, secretar general al C.C. al P.S.U.G., președintele Consiliului de Stat al R.D.G., a relevat, între altele, că, în prezent, se poate afirma, în mod îndreptățit, că ceea ce s-a realizat în R. D. Germană prin munca întregii clase muncitoare, sub conducerea partidului clasei muncitoare, va rămîne în istorie. În statul nostru, în partidul nostru, în politica dusă de acestea pentru înfăptuirea socialismului și păcii — a spus vorbitorul — se regăsesc moștenirea mișcării muncitorești revoluționare germane, țelurile și idealurile acelor luptători care au întemeiat, în urmă cu 70 de ani, Partidul Comunist din Germania. Nu negăm faptul — a arătat Erich Honecker — că, de-a lungul istoriei P.C.G., au existat și greșeli politice sau soluții eronate. Dar comuniștii au fost întotdeauna apărătorii unei cauze drepte și au învățat din greșelile făcute, le-au corectat. Celor care se referă astăzi la greșelile din trecut ale P.C.G. trebuie să le amintim că istoria germană cunoaște evoluții eronate, catastrofale, neglijențe fatale, greșeli grave, care însă nu pot fi puse în seama comuniștilor. Dacă ar fi fost după voința lor, bazele puterii imperialiste ar fi fost distruse încă de acum 70 de ani. Astfel, nu ar mai fi existat nici fascismul, nici lagărele de concentrare, nici pogromurile, nici vreun holocaust, nu ar mai fi izbucnit un al doilea război mondial de pe pămîntul german.

Referindu-se la succesele obținute de R.D.G., în edificarea noii orînduiri, Erich Honecker a arătat, între altele, că venitul național s-a dublat față de 1971 și că, în anii '80, acesta a sporit anual, în medie cu 4 la sută, creșterea economică a fost marcată de utilizarea tehnologiilor de vîrf și, începînd cu anul 1986, sporirea realizărilor din industrie și construcții se bazează în exclusivitate pe creșterea productivității muncii.

În Occident — a menționat vorbitorul — unele persoane nu contenesc să ne dea sfaturi, potrivit cărora ar trebui să rezolvăm lucrurile altfel. Ni se recomandă să renunțăm la experiența noastră și am fi foarte lăudați dacă, de exemplu, am trece la așa-numita economie de piață. Dacă, prin aceasta, ne-am lăsa îndemnați să renunțăm la unitatea politicii economice și sociale, să sacrificăm principiul securității sociale, să scădem nivelul de trai al clasei muncitoare, să acceptăm șomajul — ar fi conform dorinței lor. Nu, la noi nu va exista o economie de piață, deoarece aceasta duce la reprivatizarea mijloacelor de producție și, astfel, la capitalism.

Avem, desigur, în vedere experiența celorlalte țări socialiste, a menționat Erich Honecker. Dar nu avem nici un motiv de a copia practica unuia sau altuia dintre statele frățești, pe lîngă faptul că aceasta ar fi în contradicție cu principiile marxismului. Noi urmăm legile general-valabile ale revoluției socialiste și construcției socialiste, care constau în respectarea puterii politice a clasei muncitoare, rolul conducător al partidului, proprietatea socială asupra celor mai importante mijloace de producție, economia socialistă planificată, conducerea și planificarea socială, rolul decisiv al ideologiei socialiste.

Prin angajamentul de a face totul ca, pe pămîntul german, să nu mai fie vreodată război, ci întotdeauna pace, P.S.U.G. continuă lupta P.C.G. pentru realizarea celui mai important drept al omului, dreptul de a trăi în pace. Statul nostru socialist își aduce o contribuție activă la crearea unei lumi pașnice, lipsite de arme nucleare, la înfăptuirea dezarmării și înțelegerii, pronunțîndu-se pentru unirea tuturor forțelor realismului și rațiunii împotriva pericolului unui infern nuclear — a subliniat, în continuare, Erich Honecker.

Schimbările pozitive pe plan internațional ne întăresc convingerea că, în pofida existenței unor probleme deosebit de complicate și a unor dezacorduri adînci, este posibil să se treacă de la confruntare la cooperare și să se realizeze un sistem de securitate internațional cuprinzător. După intrarea în vigoare a acordului sovieto-american privind lichidarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune, se impune realizarea unor noi pași în vederea reducerii potențialelor militare atît în domeniul nuclear, cît și în cel convențional, a spus vorbitorul. Pacea a fost, este și rămîne dorința noastră cea mai mare. Politica noastră externă, consolidarea multilaterală a patriei noastre socialiste servesc acestui obiectiv, a subliniat, în încheiere, Erich Honecker.

Fidel Castro despre construcția socialistă în Cuba

Cu prilejul marcării celei de-a XXX-a aniversări a revoluției cubaneze, președintele Fidel Castro — scrie agenția „Prensa Latina" — a pronunțat un amplu discurs, în care a evidențiat realizările obținute în domeniul economiei, educației și învățămîntului. El a subliniat caracterul creator al revoluției cubaneze și a relevat că țara sa a reușit să construiască socialismul la numai 90 de mile distanță de statul capitalist cel mai puternic din lume, în condițiile unei blocade economice puternice.

Revoluției noastre nu i-a lipsit spiritul creator, a subliniat Fidel Castro, menționînd, între succesele obținute, eradicarea analfabetismului. Vorbitorul a relevat că toate sectoarele economiei naționale s-au dezvoltat, anual, în medie, cu 4 la sută. Astfel, producția de oțel a crescut, în acești ani, de 16 ori, cea de energie electrică — de 8 ori, iar cea de citrice

— de 17 ori. Rezultate importante s-au înregistrat și în domeniul sănătății : indicele de mortalitate infantilă este similar cu cel din S.U.A., la Havana el fiind chiar mai scăzut decît la Washington. Președintele Fidel Castro a evidențiat, de asemenea, succesele obținute în domeniul cercetării și practicii medicale. Șomajul, care era de 30 la sută în 1958, a fost eradicat, iar sistemul de asigurări sociale cuprinde, astăzi, întreaga populație a țării, a adăugat el.

Președintele Fidel Castro a subliniat, în continuare, că revoluția cubaneză nu își propune să-și modifice calea spre socialism. „Nu este nevoie să mergem nicăieri ca să învățăm", a precizat el.

Referindu-se la diverse aspecte ale situației internaționale, Fidel Castro și-a manifestat îngrijorarea în ce privește tentativa membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate de a reduce în Namibia forțele de menținere a păcii, „căștile albastre" ale O.N.U. Totodată, președintele cubanez a anunțat că, la 10 ianuarie, se vor întoarce în patrie 10 ianuarie, se întorc în patrie primii 3 000 de militari cubanezi din Angola.

„Pentru țările lumii a treia, pacea este vitală — a arătat, între altele, Fidel Castro —, deoarece, într-o astfel de situație, o parte a sumelor alocate înarmării pot fi transferate în scopul dezvoltării. Dorim o pace în dreptate, independență și securitate pentru toate popoarele lumii", a încheiat șeful statului cubanez.

R. P. BULGARIA

Obiective ale planului economic pe acest an

În cadrul sesiunii Adunării Populare din ultima săptămînă a anului trecut, Stoian Ovciarov, ministrul bulgar al economiei și planificării, a declarat că prevederile fundamentale ale proiectului planului de dezvoltare tehnico-științifică a țării în 1989 se încadrează în limitele potențialului real al economiei naționale, asigurînd nu numai realizarea indicatorilor prevăzuți pe perioada celui de-al IX-lea plan cincinal (1986—1990), ci și depășirea lor.

Referindu-se la principalele realizări ale economiei în anul încheiat, ministrul a relevat că indicatorii cantitativi și calitativi fundamentali vor fi, în general, îndepliniți. Venitul național va crește cu 6,2 la sută, consumul de energie și metal este în scădere. Schimbările structurale din economia națională s-au adîncit, ca rezultat al progresului tehnico-științific. Electronica și construcțiile de mașini au adus cea mai mare contribuție la aceste schimbări calitative.

Ministrul a menționat că, în cursul anului 1988, volumul comerțului exterior a crescut cu 3,5 la sută, structura exportului s-a îmbunătățit prin sporirea ponderii utilajelor și echipamentului. Ponderea materiilor prime, combustibililor și a furajelor a scăzut.

Condițiile climaterice nefavorabile și unele carențe de ordin organizatoric au împiedicat realizarea obiectivelor stabilite în sfera agriculturii — arată agenția „BTA". Producția de cereale, legume, sfeclă de zahăr, struguri a scăzut considerabil în anul 1988. În pofida unor deficiențe, creșterea anuală medie a venitului național, în primii trei ani ai planului cincinal, a fost de aproximativ 5,6 la sută, în condițiile în care planul cincinal prevedea o creștere de 5,4 la sută.

În ce privește principalele prevederi ale proiectului planului de stat pe 1989, ministrul economiei și planificării a declarat că se are în vedere ca produsul național brut să crească cu cel puțin 6,5 la sută. Comparativ cu anul precedent, venitul național va crește cu 6,2 la sută. Schimbările pozitive vor fi realizate, cu precădere, pe baza creșterii productivității sociale a muncii, a folosirii mai raționale a combustibililor, materiilor prime și nutreturilor.

Se conturează — a relevat demnitarul bulgar — o nouă politică în domeniul investițiilor, strîns legată de înnoirea structurală și tehnologică. Se prevede ca 79,1 la sută din volumul investițiilor să fie folosit pentru înnoirea tehnologică în sfera producției materiale.

Obiectivele stabilite în plan vor fi realizate prin concentrarea eforturilor în sectoarele-cheie ale economiei : electronica, biotehnologia și industria chimică, ramurile de vîrf ale construcției de mașini, sectorul agroindustrial. Va fi înfăptuită, cu consecvență, o politică de limitare și eliminare a ineficienței, a producției și activităților nerentabile, a tehnologiilor depășite, a produselor de slabă calitate.

Înnoirea structurală și tehnologică a economiei, ca principal factor al unei noi creșteri calitative, — s-a arătat la sesiunea Adunării Populare — își va găsi expresie în folosirea la maximum a capacităților de sinteză între știință, informatică și computere, în creșterea hotărîtoare a „inteligenței" produselor și sistemelor, în lărgirea cooperării tehnologice și în domeniul investițiilor cu societăți și organizații de frunte din țările socialiste și nesocialiste. Proiectul de plan acordă o atenție specială creării de întreprinderi mici și mijlocii.

Schimbările structurale și tehnologice — subliniază agenția „BTA" — vor include toate ramurile și sferele economiei, dar ele vor fi mai profunde în domeniile prioritare. Producția în domeniul electronicii se axează pe necesitățile populației. În industria biotehnologică, eforturile se vor concentra asupra folosirii cuprinzătoare a resurselor și materialelor. Se va acorda atenție dezvoltării industriei constructoare de mașini, optoelectronicii și tehnologiei laserilor. În ce privește complexul agrar, se prevede ca producția de cereale să atingă 9,5 milioane tone. Producția la alte culturi va fi, de asemenea, sporită. În domeniul dezvoltării zootehniei, atenția se va concentra asupra refacerii șeptelului.

În domeniul energetic, va fi sporită ponderea relativă a energiei electrice generate de centralele nucleare prin darea în funcțiune a celui de al 6-lea bloc energetic la centrala nucleară „Kozlodui".

În sfera politicii sociale, se prevede sporirea produselor pe piața internă, îmbunătățirea și diversificarea serviciilor către populație. Cantitatea de mărfuri pe piață va fi sporită cu 12 la sută, în scopul lichidării deficiențelor în unele domenii.

În sfera relațiilor economice externe se prevede adîncirea cooperării cu țările socialiste, care va fi îmbogățită cu forme noi. Relațiile economice externe cu țările nesocialiste — arată agenția bulgară de presă — vor fi dezvoltate ținînd seama de noile realități pe plan internațional și de perspectivele create pe această bază pentru noi forme de cooperare.

I.O.

R. P. CHINEZĂ

Preocupări privind dezvoltarea producției agricole

Într-o rezoluție dată recent publicității la Beijing și relatată de agenția „China Nouă", C.C. al P.C. Chinez și Consiliul de Stat lansează un apel la eforturi energice pentru obținerea de recolte maxime în 1989 și stabilește o serie de măsuri vizînd accelerarea producției agricole. Măsurile enunțate se referă, între altele, la sporirea investițiilor în agricultură, creșterea prețurilor de achiziționare a cerealelor, intensificarea activității în domeniul construcțiilor capitale în mediul rural, lansarea unei campanii de educare în rîndul țăranilor.

Rezoluția subliniază că sporirea producției agricole este extrem de importantă pentru menținerea prețurilor sub control și stabilizarea situației economice. Se afirmă că, în ultimul deceniu, s-au înfăptuit mari realizări în economia rurală a Chinei și o cotitură majoră spre mai bine în producția agricolă. Cu toate acestea, subliniază documentul, în ultimii ani s-au înregistrat noi fluctuații în producția de cereale, o scădere considerabilă a producției de bumbac și instabilitate în creșterea porcinelor, toate acestea paralel cu o creștere substanțială a cererii de produse agricole. Ca urmare, decalajul dintre cerere și ofertă s-a accentuat, ceea ce a făcut ca agricultura, îndeosebi producția de cereale, să stea în centrul preocupării întregului partid și popor. Rezoluția reafirmă politica de livrare a îngrășămintelor chimice și carburanților proporțional cu volumul de cereale vîndute de către țărani, menționînd că vor fi oferite o serie de avantaje în domeniul investițiilor, împrumuturilor bancare și mărfurilor pentru uz agricol acelor provincii și regiuni autonome care vînd cereale cu ridicata către alte regiuni. Anul viitor vor fi alocate mai multe fonduri în agricultură, îndeosebi investiții în domeniul construcțiilor capitale în mediul rural ; vor fi majorate partea din bugetul de stat alocată pentru uz agricol, fondurile agricole locale și împrumuturile pentru producția agricolă.

Începînd cu 1989 — se arată în rezoluție —, organele executive la diverse niveluri vor trebui să aprobe alocații speciale pentru dezvoltarea agriculturii.

Întreprinderile de la sate și orașe trebuie să se dezvolte în mod constant, iar metodele lor de administrare să fie îmbunătățite — subliniază documentul citat. Întreprinderile cu conducere colectivă, care întrunesc condițiile necesare, pot practica sistemul deținerii de acțiuni.

Rezoluția cere comitetelor de partid și organelor de stat la diverse niveluri să-și întărească activitatea de conducere în munca în mediul rural și să aplice, cu conștiinciozitate, principiul călăuzitor al dezvoltării economiei naționale avînd ca bază agricultura.

Ilie Olteanu

S.U.A. — PIAŢA COMUNĂ

Un nou episod al dezacordurilor comerciale

Diferendul comercial dintre Piaţa comună şi S.U.A. a luat proporţii îngrijorătoare — se afirmă în cercurile de la Bruxelles şi Washington. Cu începere de la 1 ianuarie a.c., Statele Unite au dublat preţul de vînzare cu ridicata al unor produse vest-europene care intră pe pieţele lor. Măsura S.U.A. sancţionează, în acest fel, interdicţia ridicată de comunitatea economică vest-europeană împotriva importurilor americane de carne tratată cu hormoni de creştere. Cauza acestui nou blocaj în relaţiile bilaterale o reprezintă măsurile de politică comercială din angrenajul puternicului şi persistentului dezacord dintre S.U.A. şi C.E.E. în problemele agricole.

„Bătălia hormonilor" între doi dintre cei mai importanţi parteneri comerciali din lume nu surprinde, deoarece survine în contextul unor ample dezacorduri. În primul rînd, masivele subvenţii agricole guvernamentale pe care părţile le practică, dar S.U.A. ar dori să le vadă abolite mai degrabă din partea „celor 12", deoarece din cauza acestora au pierdut, în intervalul 1980—86, 15 la sută din piaţa mondială a cerealelor. În al doilea rînd, temerea Washingtonului de posibile discriminări împotriva exporturilor americane, ca urmare a unor măsuri comunitare în perspectiva creării pieţei unice pînă în 1992. În al treilea rînd, vest-europenii sînt îngrijoraţi de posibilitatea pierderii unor exporturi, ca urmare a încheierii şi intrării în vigoare, de la 1 ianuarie a.c., a Tratatului liberului schimb între S.U.A. şi Canada. Acesta acoperă o arie foarte largă — industria, agricultura, energia, serviciile, investiţiile, dar nu transporturile şi cultura, şi suprimă, timp de zece ani, bariere tarifare şi netarifare între doi dintre cei mai mari parteneri comerciali din lume, ale căror schimburi comerciale au reprezentat, în 1988, 181 miliarde dolari şi tinde să ducă la crearea, pînă în anul 2000, a unei pieţe nord-americane unificate. Şi numărul cauzelor dezacordurilor ar putea continua.

Prin comparaţie, volumul comerţului anual dintre S.U.A. şi Piaţa comună se ridică la circa 150 miliarde dolari. Contenciosul în actualitatea fierbinte — „bătălia hormonilor", cum le place agenţiilor internaţionale să-l numească — are imprimată, este adevărat, la o scară mai redusă, caracterele dezacordurilor fundamentale de interese într-o serie de domenii, cu prioritate cele ale împărţirii şi dominării pieţelor comerciale. Deci, în acest caz particular, S.U.A. au ridicat cu 100 la sută taxele vamale la o serie de produse importate din Piaţa comună, afectînd, astfel, bunuri în valoare de peste 100 milioane dolari. Oficialităţi ale Pieţei comune au precizat că refuzul lor de a accepta unele produse agricole americane (carne de vită tratată cu hormoni de creştere) are la bază considerente de ordin sanitar. Reprezentantul comercial al S.U.A., Clayton Yeutter, a respins motivaţia : „Comunitatea nu a prezentat încă nici o dovadă care să demonstreze că folosirea adecvată a hormonilor de creştere ar putea ameninţa sănătatea oamenilor". În concluzie, Administraţia Reagan susţine că măsura Pieţei comune reprezintă o practică comercială inechitabilă, deoarece a fost adoptată fără baze ştiinţifice.

Comisia executivă de la Bruxelles a respins, într-un comunicat, măsurile restrictive americane, considerîndu-le „total nejustificate şi contrare prevederilor G.A.T.T." (Acordul General pentru Tarife şi Comerţ) şi, zece zile mai tîrziu (6 ianuarie), a propus instituirea de taxe vamale pînă la sută la sută asupra unor produse americane în valoare de 96 milioane dolari şi care ar urma să intre în vigoare „cît mai curînd posibil", probabil, în următoarele luni, după un Consiliu ministerial al C.E.E., potrivit rigorilor comunitare, dar şi pentru a lăsa timp noii Administraţii americane să evalueze anumite prevederi ale noii legislaţii comerciale americane aprobate prin decret de preşedintele Ronald Reagan, la 29 decembrie anul trecut ; decretul prezidenţial — menţiona purtătorul de cuvînt al Casei Albe — „va permite S.U.A. să acţioneze mai eficient în scopul deschiderii pieţelor" pentru produsele americane. Fapt cîtuşi de puţin agreat în capitalele vest-europene.

Experţii vest-germani de la Institutul de cercetări economice, cu sediul la Essen, deplîngeau faptul că „ţările industrializate au probleme" (aserţiune nu lipsită de umor). „Pentru Statele Unite, 1988 a fost anul şocului european — scrie ziarul american «International Herald Tribune». Americanii şi-au dat seama brusc că au de concurat nu numai cu Japonia (ţară a cărei muşcătură din piaţa mondială — inclusiv americană — a microcircuitelor electronice creşte anual, ceea ce le produce îngrijorare şi deziluzie — n.n.) şi cu centrele economice asiatice industrializate (de pildă, Coreea de Sud pe cale de a deveni net creditoare, în timp ce deficitul bugetar federal american s-ar putea ridica la 141 miliarde dolari în acest an, potrivit prognozelor Oficiului Bugetar al Congresului), ci şi cu o Europă occidentală renăscută, şi că a doua provocare s-ar putea dovedi mai serioasă decît prima. Oamenii de afaceri şi politicienii americani îşi spun — scrie, în continuare, cotidianul — că programul comunităţii (vest)-europene de a forma, pînă în 1992, piaţa unică va pune un nou accent pe barierele externe comerciale ale Europei occidentale. Nu există dovada acestui lucru şi nici a faptului că vest-europenii vor aşa ceva. Dar este o preocupare serioasă. Iar ceea ce s-a întîmplat, în decembrie, la conferinţa G.A.T.T. de la Montreal — unde (vest)-europenii şi Statele Unite s-au confruntat în legătură cu desfiinţarea barierelor comerciale la produse agricole şi nu au reuşit cu nici un chip să se înţeleagă — a avut tendinţa să confirme temerile americane faţă de protecţionismul vest-european". Mijloacele de informare în masă din aceste ţări reproduc însă, fără deosebire, teza că ceea ce s-a întîmplat la Montreal a avut tendinţa să confirme tocmai temerile vest-europene faţă de protecţionismul american. „Persistenţa dezacordului fundamental dintre Statele Unite şi Europa occidentală cu privire la obiectivele pe termen lung ale reformei politicii agricole — scria agenţia spaniolă de ştiri «EFE» — a provocat o asemenea creştere a încordării, încît preşedintele conferinţei G.A.T.T. (de la Montreal, din luna decembrie), uruguayanul Ricardo Zerbino, a considerat preferabilă «îngheţarea» oricărei decizii". De preferat fierbinţelii şi spasmelor din relaţiile interatlantice.

Doina Topor

În această săptămînă...

Demersuri în problema afgană

Conducerea Afganistanului lasă deschise toate canalele pentru tratative cu opoziţia — a specificat preşedintele Najibullah, într-un interviu acordat ziarului londonez „The Times". „Sîntem gata să ducem tratative cu toate grupările, dacă este manifestat interes faţă de instaurarea păcii în ţară", a declarat liderul afgan.

De asemenea, într-un recent discurs, transmis la posturile de radio şi televiziune, preşedintele Najibullah a declarat că Republica Afganistan se pronunţă pentru o soluţionare pe cale politică a problemei afgane, chemînd cealaltă parte la masa tratativelor. Amintind că forţele armate guvernamentale au primit ordinul de a înceta, începînd de la 1 ianuarie, toate operaţiunile împotriva opoziţiei, el a arătat că, dacă aceasta se va abţine de la acţiuni armate, încetarea focului va fi permanentizată, constituind un demers pregătitor pentru instaurarea păcii.

Iniţiativa autorităţilor afgane de încetare a focului a fost sprijinită de Uniunea Sovietică — a relevat o declaraţie a Ministerului afacerilor externe al U.R.S.S. Pe de altă parte, conform ştirilor transmise de agenţia „TASS", I. Vorontov, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe al U.R.S.S., ambasadorul sovietic la Kabul, a continuat întîlnirile menite să contribuie la o reglementare politică a situaţiei din Afganistan. Astfel, pe baza unei înţelegeri cu partea iraniană, I. Vorontov — a informat „TASS" — a efectuat o vizită la Teheran, unde a purtat convorbiri la Ministerul de externe iranian şi s-a întîlnit cu reprezentanţi ai opoziţiei afgane, la cererea acestora. Apoi, ambasadorul sovietic s-a deplasat în capitala pakistaneză. În cadrul unei conferinţe de presă organizate la Islamabad, la încheierea vizitei sale de trei zile în Pakistan, I. Vorontov a subliniat, între altele, necesitatea urgentă a formării unui guvern afgan pe baze largi.

În legătură cu evoluţiile privind situaţia din Afganistan, la începutul acestui an, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a salutat „acţiunile pozitive întreprinse pentru promovarea unei reglementări paşnice" a conflictului, dar şi-a exprimat preocuparea faţă de ritmul lent al progreselor în această direcţie. El a cerut tuturor afganilor „să nu precupeţească nici un efort şi să întreprindă demersurile necesare pentru un dialog interafgan în vederea formării unui guvern lărgit şi creării condiţiilor care să permită revenirea refugiaţilor afgani în patrie" — a precizat un purtător de cuvînt al O.N.U.

Reuniunea SAARC de la Islamabad

Pe calea înțelegerii și cooperării regionale

Cea de a patra reuniune a șefilor de stat și de guvern din țările membre ale Asociației Asiei de Sud pentru Cooperare Regională (SAARC) — care a avut loc între 29 și 31 decembrie 1988, la Islamabad, în Pakistan — este apreciată, de comentatorii din zonă și din afara ei, drept un nou pas în direcția promovării înțelegerii, bunei vecinătăți și cooperării în Asia de Sud.

Prin desfășurare, contactele prilejuite și rezultatele la care s-a ajuns, întîlnirea la nivel înalt de la Islamabad a consolidat premisele de la care pornea, în urmă cu cîțiva ani, inițiativa creării Asociației Asiei de Sud pentru Cooperare Regională, și anume dorința de a se instaura un climat de încredere, înțelegere și largă colaborare într-un perimetru sensibil al globului : sudul Asiei. În această direcție au fost depuse eforturi de către țările membre (Bangladesh, Bhutan, India, Maldive, Nepal, Pakistan, Sri Lanka) încă de la constituirea SAARC, în 1985. Necesitatea strîngerii legăturilor, a intensificării cooperării, în sensul destinderii atmosferei din relațiile bilaterale și regionale, a întăririi încrederii și conlucrării în diverse domenii de interes comun a fost, de altfel, subliniată la fiecare din cele trei reuniuni la nivel înalt anterioare. (Regiunea sud-asiatică, acoperind o suprafață de peste patru milioane kilometri pătrați și avînd o populație de circa un miliard de persoane — respectiv, o cincime din populația globului —, nu reprezintă decît două procente din produsul național brut mondial. De asemenea, această parte a lumii resimte reverberațiile tensiunilor și conflictelor din imediata sa vecinătate).

A revenit recentei întîlniri sarcina de a analiza rezultatele obținute de SAARC pe drumul înfăptuirii obiectivelor propuse și de a trasa coordonatele de viitor. Totodată, reuniunea a prilejuit șefilor de stat și guvern prezenți un schimb de vederi asupra unor probleme de interes bilateral, regional sau internațional. În luările lor de cuvînt, participanții au relevat necesitatea de a se acționa cu mai multă energie pentru intensificarea cooperării regionale, deoarece — așa cum arăta președintele Bangladeshului, Hussain Muhammad Ershad — „nu ne putem permite să șovăim cînd este vorba de bunăstarea unei cincimi din populația lumii". Un apel în vederea depunerii de eforturi sporite și a unor noi acțiuni concrete de extindere și perfecționare a colaborării în regiune, pentru perioada imediat următoare și în perspectiva anului 2000, a fost adresat țărilor membre, în discursul inaugural, rostit de Benazir Bhutto, premierul Pakistanului, țară-gazdă a reuniunii. Totodată, primul ministru pakistanez s-a pronunțat pentru instaurarea unor relații între țările-membre de natură să asigure un climat de pace și securitate, favorabil dezvoltării în Asia de sud și în lume. Pronunțîndu-se pentru întronarea, în cadrul SAARC, a unor raporturi care să garanteze și să stimuleze crearea unei atmosfere de pace și securitate, participanții la reuniune au subliniat, totodată, imperativul unor noi acțiuni de intensificare și perfecționare a colaborării regionale. Astfel, președintele Sri Lankăi a menționat importanța dezvoltării economiilor naționale și a cooperării statelor din sudul Asiei — zonă, arăta el, bogată în resurse, dar ale cărei națiuni se numără printre cele mai sărace din lume. Întărirea cooperării economice „va fi în beneficiul real și direct al popoarelor din sudul Asiei" — a afirmat suveranul Bhutanului, regele Jigme Singye Wangchuk, care a cerut membrilor SAARC să depună eforturi în plus în direcția „reluării dialogului Nord-Sud și a stabilirii unei noi ordini economice internaționale". „Va trebui să conlucrăm pentru a găsi soluții problemelor noastre arzătoare, în spiritul încrederii reciproce, bunăvoinței și înțelegerii" — a declarat șeful statului Bhutan. În timpul reuniunii, s-a vădit că acest punct de vedere era împărtășit și de alți participanți.

Referindu-se, de pildă, la contextul economic internațional, președintele Bangladeshului constata că acesta „continuă să creeze preocupare", mai ales că — preciza H.M. Ershad — „noi rămînem prizonieri ai unui sistem în care piețele externe, termenii de schimb și dobînzile sînt determinante pentru perspectivele noastre economice". Președintele Bangladeshului își exprima speranța într-o modificare a acestei situații și instituirea unui constructiv dialog Nord-Sud. De la Islamabad — preciza el — vom reafirma lumii „unitatea noastră de interese și încrederea în capacitatea de a acționa împreună pentru o ordine mondială mai echitabilă și mai umană". Dezvoltarea cooperării între statele SAARC în diferite domenii — de la agricultură, industrie, infrastructură, tehnologie și pînă la utilizarea resurselor umane — a fost solicitată și de primul ministru indian, Rajiv Gandhi. Cooperarea economică trebuie să stea în centrul conlucrării regionale — a afirmat Rajiv Gandhi, care și-a exprimat opinia că, „în fiecare din țările noastre, prioritatea cea mai înaltă o reprezintă războiul împotriva sărăciei". Considerînd că schimbările ce au loc în lume au deschis condiții fără precedent conlucrării între state, premierul indian s-a adresat reuniunii, spunînd : „Este o datorie pe care o avem față de popoarele noastre, ca națiuni suverane și reprezentînd, împreună, cea mai populată regiune a globului, să consolidăm cooperarea în sudul Asiei".

A patra reuniune la nivel înalt a SAARC s-a desfășurat într-o atmosferă de încredere și înțelegere reciprocă — a declarat primul ministru al Pakistanului, la o conferință de presă. Conducătorii celor șapte state membre — a subliniat Benazir Bhutto — au convenit să-și intensifice contactele în viitor, pentru a impulsiona cooperarea regională, mai ales în domeniile economic și social.

Documentele finale ale reuniunii reafirmă importanța cooperării interregionale pentru eliminarea sărăciei, foametei, a bolilor, neștiinței de carte și șomajului. Totodată, se subliniază însemnătatea cooperării economice echitabile între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Este relevat, de asemenea, handicapul esențial pe care îl reprezintă escaladarea cheltuielilor militare pentru dezvoltarea mondială, apreciindu-se că fondurile irosite pentru înarmări ar trebui dirijate spre realizarea și stimularea progresului economic al statelor, îndeosebi al celor în curs de dezvoltare.

Declarația de la Islamabad, adoptată la reuniune, consemnează atașamentul țărilor SAARC față de principiile O.N.U., față de lupta pentru oprirea cursei înarmărilor nucleare. Un obiectiv important, trasat pentru viitor, îl constituie elaborarea planului regional „SAARC — 2000 : principalele necesități în perspectivă", document formulînd problemele fundamentale pe care țările membre urmează să le soluționeze pînă la sfîrșitul acestui secol.

Reuniunea SAARC de la Islamabad a oferit prilejul primei vizite în Pakistan, din ultimii 28 de ani, a unui conducător al guvernului indian. Convorbirile dintre noul prim-ministru ales pakistanez, Benazir Bhutto, și omologul său indian, Rajiv Gandhi, au reținut îndelung atenția comentatorilor, care au apreciat însemnătatea dialogului indo-pakistanez de la Islamabad pentru ameliorarea relațiilor tradițional tulburi dintre cele două state și, în genere, pentru destinderea atmosferei și sporirea încrederii, înțelegerii și păcii în regiune. La reuniunea pe care au avut-o miniștrii de externe din țările SAARC, în pregătirea întîlnirii la nivel înalt, șeful diplomației pakistaneze afirma : „Trebuie să acționăm acum pentru a înlătura suspiciunile și neîncrederea, în direcția instaurării unor relații de încredere, care să ne permită să ne manifestăm hotărîrea de a înlătura spectrul armelor nucleare din regiunea noastră". În acest context, observatorii au relevat că India și Pakistanul, care s-au aflat de trei ori în stare de conflict armat, după declararea independenței, în 1947, sînt singurele țări din regiune dotate cu tehnologie nucleară, cele două state afirmînd, însă, întotdeauna că cercetările lor nucleare au exclusiv scopuri pașnice.

Recent, la Islamabad, între India și Pakistan, a fost semnat un acord de neagresiune reciprocă împotriva obiectivelor nucleare. Cele două țări au încheiat, de asemenea, acorduri privind colaborarea culturală și evitarea dublei impuneri în comerț. Dorința exprimată de cei doi lideri, indian și pakistanez, de a se ajunge la destinderea în relațiile dintre țările lor a fost comentată de observatorii politici, în contextul eforturilor tot mai intense — relevate de reuniunea la nivel înalt SAARC — de a se promova înțelegerea și încrederea reciprocă, de a fi imprimat un nou și decisiv impuls cooperării regionale și în lume.

Liana Enescu

Criza politică din Vanuatu

La 16 decembrie anul trecut, în statul Vanuatu a izbucnit o criză politică în urma deciziei adoptate de președintele țării, George Sokomanu, de a dizolva Parlamentul, de a organiza alegeri legislative anticipate, în februarie 1989, și de a desemna un guvern interimar.

Președintele George Sokomanu a precizat că hotărîrea sa a fost determinată de „înrăutățirea situației economice a țării", drept pentru care, la 18 decembrie, a desemnat un guvern interimar condus de Barak Sope, fost secretar general al Partidului Vanuaaku (PV) — de guvernămînt. Decizia șefului statului a fost apreciată drept „ilegală" și „neconstituțională" de către Tribunalul Suprem al țării.

Primul ministru, Walter Lini, a contestat hotărîrea președintelui și a dispus arestarea a 16 dintre membrii guvernului interimar, inclusiv a noului premier desemnat, Barak Sope. Observatorii politici din capitala statului Vanuatu, Port-Vila, apreciază că Walter Lini a reușit să controleze din nou situația din țară, asigurîndu-și sprijinul Tribunalului Suprem. Într-un mesaj adresat națiunii, premierul a afirmat că președintele Sokomanu a încălcat Constituția și că speră ca guvernul și Parlamentul să întenteze o acțiune împotriva șefului statului.

De fapt, criza politică din Vanuatu datează de la alegerile generale din noiembrie 1987, cîștigate de Partidul Vanuaaku (PV) al premierului Walter Lini, care nu a întrunit, însă, majoritatea de voturi. În calitatea de secretar general al Partidului Vanuaaku timp de 13 ani, Barak Sope și-a prezentat candidatura, alături de Lini, pentru conducerea cabinetului, pe care însă a cîștigat-o rivalul său. Totuși, în cadrul echipei guvernamentale, Sope a fost numit de premier în funcția de ministru al turismului (domeniu important în această țară), al imigrării și transporturilor. Acordarea acestui portofoliu a fost interpretată de observatori drept o încercare de a diminua influența lui Sope în cadrul cabinetului. Acesta din urmă spera să obțină postul de ministru al agriculturii, ramură care deține o pondere prioritară în cadrul economiei țării.

Conform Constituției adoptate în 1980, toate pămînturile aparțin producătorilor autohtoni și descendenților acestora, în situația în care 80 la sută din populația statului trăiește în mediul rural. Anul trecut s-au înregistrat o serie de incidente și revolte ale locuitorilor satelor (în care s-a angajat și Sope), în legătură cu unele măsuri de reformă a terenurilor. Învinuit de a fi instigat pe săteni la revoltă, Barak Sope a fost exclus din Partidul Vanuaaku, iar în luna iulie, din Parlament.

Situația politică a țării s-a agravat în noiembrie trecut, cînd premierul Walter Lini a apreciat drept un „nonsens" cererea președintelui George Sokomanu ca, în cadrul alegerilor generale anticipate, să fie aleși în parlament și unii membri ai opoziției. Scrutinul anticipat, ce a avut loc la 12 decembrie, a fost organizat în urma demiterii a 18 membri ai forului legislativ; în acest context, el a fost boicotat de majoritatea partidelor de opoziție (între care, Partidul Progresist Melanezian — PPM, Uniunea Partidelor Moderate — UPM). Deși s-au desfășurat într-o atmosferă tensionată, alegerile nu s-au soldat cu incidente, iar rezultatul a fost în favoarea premierului Walter Lini, care a obținut două treimi din cele 46 de locuri ale Adunării Naționale (parlamentul).

Criza politică a statului a avut un impact negativ asupra economiei țării. Lupta politică internă — sînt de părere unii comentatori din Port-Vila — a afectat imaginea țării pe plan internațional, dependentă de ajutorul extern. Principala problemă a statului, notează aceștia, este faptul că „parlamentul nu reflectă realitatea politică".

Mihaela Brumă

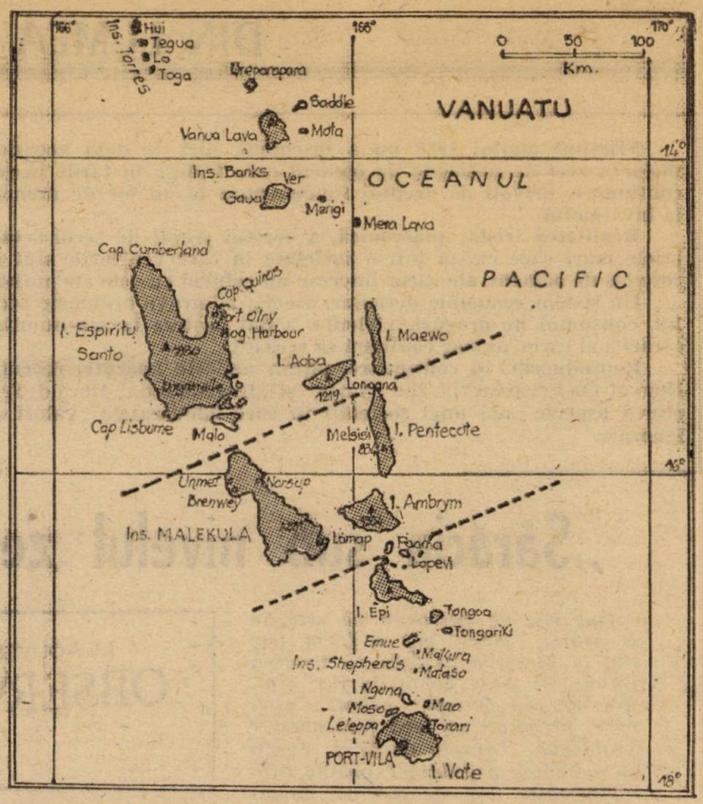

STATUL VANUATU este situat în sud-vestul Oceanului Pacific, la 800 km de insulele Fiji; cuprinde arhipelagul Noile Hebride, insulele Banks (Vanua Lava, Gaua) și Torres, în total 12 insule principale și 60 mai mici. Relieful insulelor principale este muntos, cu trei vulcani activi, ale căror erupții sînt catastrofale. Populația numără 128 000 de locuitori, din care 95 la sută sînt melanezieni, și peste 5 000 europeni polinezieni. Densitate mai mare se înregistrează în insulele Tanna Pentecôte, Aoba și Efate/Vaté. Capitala, Port-Vila, se află în insula Efate.

Insulele Noile Hebride, populate de melanezieni (înrudiți cu papuașii), au fost descoperite în anul 1606 de portughezul Pedro Fernandez de Queirós, apoi au fost vizitate de James Cook în 1774. În urma convenției anglo-franceze din 1906 de la Londra, reconfirmată de protocolul anglo-francez din 1914, insulele Noile Hebride au devenit teritoriu administrat în comun de Franța și Marea Britanie (condominium). Alegerile din 1975 au fost urmate, în iulie 1977, de acordarea autonomiei interne și de proclamarea, la 30 iulie 1980, a deplinei independențe statale, sub denumirea de Vanuatu. Constituția Republicii Vanuatu a intrat în vigoare la 30 iulie 1980, prin care se abrogă condominiumul anglo-francez din 1906, președintele fiind ales prin vot indirect (de Adunarea Națională) pe o perioadă de patru ani. Activitatea legislativă este exercitată de Adunarea Națională, formată din 46 de membri aleși, prin vot direct, pe o perioadă de trei ani. Activitatea executivă este exercitată de primul ministru, liderul partidului majoritar din Adunarea Națională, și de un cabinet numit de primul ministru.

TOGO. Strategia agricolă

La 27 aprilie 1987, întrunită în sesiune solemnă cu prilejul împlinirii a 27 de ani de la proclamarea independenței de stat, Adunarea Națională a Republicii Togoleze a ratificat propunerea ca sărbătoarea națională să fie aniversată la 13 ianuarie, Ziua eliberării țării. În prezent, politica economică promovată de autoritățile de la Lomé are în vedere cu prioritate dezvoltarea agriculturii, iar strategia guvernului în această direcție comportă trei orientări-cheie: sporirea suprafețelor terenurilor cultivate și a productivității pentru a realiza autosuficiența alimentară; producerea unui surplus pentru a furniza materii prime în vederea dezvoltării unei industrii naționale; sporirea producției culturilor rentabile pentru a asigura devizele necesare redresării economice.

Prima acțiune decisă în această direcție a fost reforma agrară, ea fiind urmată de acțiunile în vederea îmbunătățirii productivității agricole. Totodată, s-au alocat 32 la sută din investiții dezvoltării rurale (procentaj menținut pînă la finele planului de cinci ani — 1986—1990). Ca urmare, producția de bumbac aproape s-a dublat. A fost lansat, de asemenea, un amplu proiect de dezvoltare a producției de cafea și cacao, parte integrantă a „revoluției verzi".

Între România și Togo s-au statornicit relații de prietenie și colaborare, bazate pe stimă și respect reciproc, dezvoltarea și adîncirea lor slujind interesele celor două țări și popoare, ale păcii și colaborării internaționale.

Sfîrșitul anului 1988 nu a însemnat, nici de data aceasta, rezolvarea problemelor a zeci de milioane de oameni care trăiesc în țările occidentale. Ei vor fi, în continuare, privați de dreptul fundamental la un loc de muncă, la un adăpost sau la învățămînt.

Realitatea tristă, anacronică, a acestui sfîrșit de secol scoate în evidență decalajele mari care există într-o societate în care veniturile sînt însușite de un grup restrîns de oameni, ale căror interese nu coincid cu cele ale majorității.

Un sistem economic deficitar, asociat cu grave probleme sociale,cum ar fi șomajul, consumul de droguri, violența, a dat naștere la așa-numita categorie a „noilor săraci", al căror număr continuă să crească.

Reproducem, în continuare, cîteva articole apărute, recent, în publicațiile „Le Nouvel Observateur", „The Times" și „International Herald Tribune" care prezintă cîteva aspecte ale unei societăți în care adevăratele valori sînt, de multe ori, ignorate.

„Sărăcia sub nivelul zero" *)

Opt mii de persoane pe străzile Parisului, cinci mii la Lyon, trei mii la Marsilia ...Odată cu venirea iernii, cei „fără domiciliu fix" sînt, din nou, în pericol. Franța este, oare, pregătită să facă față acestor probleme ? Dincolo de cifre, există și realitatea azilului de noapte care adăpostește dar, deopotrivă, demoralizează. Ziaristul Jean-Paul Mari, relatează despre o noapte petrecută într-un azil parizian.

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

Opération « le Nouvel Observateur » Antenne 2 (« la Marche du siècle »)

Mirosul acela te însoțește mult timp. Este de ajuns să închizi ochii, pentru ca să-ți revină, din nou, în nări. E un amestec straniu, acrișor și rînced, umed și îmbîcsit, emanat de un corp obosit, o combinație de murdărie, sudoare, alcool și tutun rece. Mizeria are un miros propriu, care rămîne, obsedant, în memorie.

La început, cîțiva oameni tropăie de frig în fața unui ghișeu închis. Azilul Nicolas Flamel din strada Château-des-Rentiers (Castelul rentierilor) nr. 69, Paris. Frumos nume pentru această clădire sinistră. Aici, Biroul de asistență socială oferă o masă caldă și un pat gratuit. Cîțiva vagabonzi stau așezați în cerc, în jurul ultimei sticle cu băutură ; alături de ei, se află emigranți cu tîmplele încărunțite, oameni fără vîrstă, cu privirea și speranțele obosite. Dar ce caută, însă, aici, muncitorii aceștia în salopete de lucru, funcționarul de 40 de ani, cu pardesiu sobru și geantă diplomat, și acești tineri, în costum, cravată și impermeabil, de o curățenie impecabilă ? S-ar putea crede că am greșit adresa.

„Începem cu cei care vin pentru prima noapte !". Funcționarul cercetează documentele, nu chipurile celor ce stau la rînd. Se strîmbă la vederea unui pașaport : „Nu aveți carte de identitate ? Nu merge fără. Sînteți francez ? Unde scrie ? Duceți-vă să mîncați și veniți să vă luați cartela". Regulamentul este afișat pe un zid : durata ședерii este limitată la 30 de zile consecutive ; este interzis să întîrzii sau să lipsești o noapte — caz în care pedeapsa este pierderea cartelei. În incintă sînt interzise băutura, încăierările, insultele, fumatul în camere, folosirea păturilor suplimentare. Este interzis să alegi. În interior, totul este cenușiu, neted, la jumătate de drum între uzina dezafectată și ospiciul de altădată.

Masa de la ora 18. Vagabonzii, emigranții, muncitori în salopete albastre, funcționarii și tinerii cu cravată, toată lumea este prezentă, iar sala de mese este plină. Supa e mai mult rece și cercurile de grăsime te privesc cu ochi șterși. Obișnuiții casei pun deoparte porția de gem pentru micul dejun și păstrează cei doi cîrnați și bucata de pîine pentru masa de a doua zi, pe care o vor „servi" pe stradă. Un bărbat scoate din buzunarul hainei o pungă de plastic plină cu bucățele de zahăr, pe care le întinde cu mîna, pe masă, înainte de a le număra, una după alta. Se pregătește să le bage înapoi în pungă, se răzgîndește, încruntă sprîncenele și neliniștit reface, de trei ori la rînd, inventarul comorii sale.

Vecinul său bombăne : „Cînd am ieșit azi dimineață, speram să nu mă mai întorc aici. La naiba ! Vreau să scap de aici cît mai repede !" Cyril, ajutor de ospătar, în vîrstă de 28 de ani, se chinuie să obțină o angajare ocazională. Dimineața, la ora 7,30 punct, se prezintă în piața Bastiliei, la biroul unei agenții de plasare temporară, pentru ajutori de ospătari. Aproape o sută de persoane așteaptă zilnic un telefon de la vreun patron de cafenea. „Cu 200, 300 de franci, aș putea să-mi permit să petrec o noapte la hotel și să mănînc ceva", spune Cyril. În Normandia, are părinți și casă, dar și certitudinea unor luni nesfîrșite de șomaj. La Paris sînt mii de baruri, dar nici un adăpost pentru el. Cyril a petrecut nopți în hoteluri mai mult sau mai puțin mizere, la căminul muncitorilor, plătind 50 de franci pe noapte — „dar pentru asta trebuie să ai un loc de muncă" — și a petrecut nopți albe pe o bancă sau sub un pod, între cutii de carton și șobolani. La centrul Nicolas Flamel a ajuns la capătul drumului : „Atît cît să mă pun din nou pe picioare, nici o zi în plus" — speră el. Cyril reușise, la un moment dat, să obțină o slujbă într-o cafenea de

*) Din „Le Nouvel Observateur", 15—21 decembrie 1988.

MAREA BRITANIE

„Peste 1 000 000 de persoane fără adăpost"

Numărul total al celor fără adăpost a depășit, pentru prima dată, un milion și este în continuă creștere — se arată într-un raport al grupului Shelter. (Grupul Shelter activează pentru ajutorarea persoanelor fără adăpost, din Marea Britanie).

Directoarea grupului, Sheila McKechnie, declară : „Aceasta este o nouă cifră-record, îngrozitoare. Guvernul britanic a adoptat o politică prin care se interzice consiliilor orășănești să construiască noi locuințe, pe considerentul că autoritățile locale nu sînt cele care trebuie să asigure locuințe. Dar, dacă autoritățile locale nu au voie să construiască locuințe accesibile, atunci cine are voie ? Guvernul nu a răspuns la această întrebare."

Potrivit cifrelor date publicității de guvern, în Marea Britanie există 370 000 de persoane lipsite de adăpost, dar organizația Shelter declară că, în această cifră, nu sînt incluse multe grupe de persoane, în primul rînd majoritatea celor necăsătoriți și lipsiți de adăpost.

Raportul indică, de asemenea, că reducerile efectuate la alocațiile pentru locuințe sînt mult mai mari decît cele declarate de guvern.

Reducerea locuințelor cu chirii mici va avea ca efect o sporire a numărului celor fără adăpost.

„Proiectul de amenajare a docurilor londoneze este în pericol, dacă nu se vor crea condiții de locuit pentru forța de muncă", declară directoarea grupului Shelter. „Este greu ca școlile din orașele mari să angajeze personal didactic, din cauza chiriilor foarte ridicate".

„Patronii încep să intre în panică ; sînt semne că unii dintre susținătorii tradiționali ai guvernului britanic sînt extrem de îngrijorați în privința consecințelor economice ale politicii guvernamentale."

(Din „The Times" — 29 XII 1988)

pe bulevardul Bonne-Nouvelle. Şi-a îmbrăţişat proprietăreasa, şi-a cumpărat haine noi şi a aşteptat, fluierînd, un metrou care n-a mai venit. În ziua aceea, se declanşase, la Paris, greva lucrătorilor din transporturi. „Am luat-o la fugă, dar am ajuns cu o oră întîrziere şi patronul sunase, deja, la oficiul de plasare". Prea tîrziu. Nu mai era nevoie să se întoarcă la bar. Ar fi trebuit să fie punctual !

Cyril scoate carneţelul cu adrese : „Dacă ţi-e foame la prînz, du-te la biroul de asistenţă socială şi cere o cartelă alimentară, pe cheiul de la Rapée. Asistenta socială poate să-ţi dea şi bilete de metrou. Dacă te dai bine pe lîngă ea, poate primeşti chiar 200 de franci pentru haine. Asta o singură dată, dar nu trebuie să-ţi fie ruşine să te milogeşti". Cyril răsuflă din greu şi-şi pipăie buzunarele : „Nu mi-a rămas decît un franc. N-am fumat nimic de azi dimineaţă, eu care fumez două pachete pe zi !" Se uită în jurul lui şi interpelează un tînăr care trece, cu o ţigară în gură : „Ei, prietene, n-ai una şi pentru mine ?"... Celălalt lasă ochii în jos şi trece mai departe. Fiecare pentru sine.

Pentru aşa-numiţii „domni asistaţi", duşul este obligatoriu în prima zi. La intrarea în vestiare, o masă umană de 130 kg întinde un deget diform spre un morman de cîrpe. Săpunul lipseşte, cabinele de duş nu au uşă, pe jos pluteşte un strat de apă murdară. Un emigrant îşi spală rufele. Toţi, tineri sau bătrîni, au pieptul scobit şi umerii aduşi, apăsaţi parcă de aceeaşi povară.

În hol s-a făcut deja coadă la televizor. Glumele citite dintr-un foileton nu trezesc rîsul nimănui. Ascultînd o reclamă care anunţă un safari în Kenia, vecinul meu scuipă pe jos şi face un gest obscen.

Brusc, neoanele se aprind, din nou ; patru angajaţi în halate albe, se reped spre primul rînd de scaune şi trezesc un om culcat pe podea. „Ridică-te, eşti beat. Ia-ţi lucrurile şi cară-te ! Asta-i regulamentul, afară !" Omul se ridică, împleticindu-se, şi se îndreaptă spre ieşire, bombănind : „Zahărul meu. Nu trebuie să uit punga cu zahăr."

La ora 21 se dă stingerea. Un bec rămîne aprins pe casa scării. Un adolescent profită de lumină ca să citească febril un articol din „Monde diplomatique" despre drojdia societăţii americane, un student african îşi verifică cunoştinţele de electronică, scriind în picioare, deasupra caloriferului, în mijlocul gîndacilor.

Un bărbat blond îşi scoate pachetul de ţigări : „Vii aici pentru prima dată, nu-i aşa ?", mă întreabă cel care a fost poreclit „englezul". „Eu, cînd am sosit, m-am întrebat cum am reuşit să ajung atît de jos." „Englezul" nu mai reuşeşte să-şi găsească somnul. Pînă la 43 de ani, acest controlor de piese mecanice trăia din angajamente ocazionale, care au devenit, însă, din ce în ce mai rare. Îmi arată cartela sa, perforată cu 21 de găuri, tot atîtea nopţi de prezenţă. „Fereşte-te de plosniţe şi de purici şi curăţă-ţi bine hainele, ca să nu miroase a mizerie."

Orele 22, etajul trei. Camerele, de cîte cinci paturi, sînt separate prin despărţituri care nu ajung pînă la tavan ; paturile sînt de fier, saltelele sînt acoperite cu pete uriaşe, cearşafurile lipsesc, pernele sînt cenuşii iar cele două pleduri de pe fiecare pat au mai acoperit pe mulţi alţii. Te culci îmbrăcat. Nu dormi. E prea frig, şi umezeala îţi pătrunde la oase. După duhoare, vine zgomotul tusei. De fapt, nu este tuse, ci un horcăit, o sfîşiere, care zgîlţîie plămînii şi trupurile, care face să geamă arcurile paturilor, se propagă din pat în pat, năvălind în toate cele trei etaje ale dormitoarelor. Zgomotul acesta sfîşie liniştea şi împiedică somnul, cît e noaptea de lungă...

Lumina s-a aprins, din nou, la 5,30 dimineaţa. În dormitoare umbrele au continuat să tuşească, în picioare. La ieşire, pe trotuarul oraşului, vagabonzi sau funcţionari, adolescenţi sau bătrîni, studentul negru de la electronică, Cyril, ajutorul de ospătar, toţi aveau aceleaşi pleoape umflate şi tenul cenuşiu. Toţi aveau acelaşi chip. „Englezul" a zîmbit, privind cum se ivesc zorile : „N-ai decît o soluţie : visează, bătrîne. Trebuie să visezi."

WASHINGTON

„Capitala crimei"

Capitala Statelor Unite face bilanţul unui an-record în privinţa crimelor. Washingtonul a ajuns, peste noapte, la acelaşi nivel cu oraşul Detroit, ca oraşul cu cele mai multe crime pe locuitor. Un număr record de 372 de persoane au fost asasinate în 1988, faţă de 228 de omucideri, înregistrate în anul anterior.

Recordul anterior, de 287 de crime, înregistrat în 1969, a făcut ca Washingtonul să primească porecla de „Capitala crimei".

Se pare că, la Washington şi Detroit, s-au înregistrat cele mai înalte rate ale criminalităţii pe locuitor din Statele Unite ale Americii,din anul 1988. În întreaga zonă suburbană a Washingtonului au fost ucise 555 de persoane în 1988. Peste 60 la sută din crime au avut ca motivaţie toxicomania. Poliţia consideră că această creştere dramatică a criminalităţii se datorează vînzării şi folosirii cocainei, mai ales sub forma derivatului său ieftin şi extrem de nociv — crack-ul.

Tinerii de culoare reprezintă majoritatea, în cazul statisticilor referitoare la crime. Nouă victime din zece au aparţinut populaţiei de culoare şi opt suspecţi din zece au fost persoane de culoare. De notat că circa 70 la sută din populaţia Washingtonului este formată din negri. Nivelul criminalităţii reprezintă „o tragedie, mai ales pentru comunitatea de culoare", declară John Johnson, psiholog la Universitatea din Washington.

Din dosarele poliţiei rezultă faptul că aproape şase crime din zece sînt legate de vînzarea, cumpărarea sau folosirea de droguri. Cifrele demonstrează că drogurile — şi, mai ales, varianta „crack" a cocainei — au schimbat fundamental situaţia criminalităţii din zona Washingtonului. Un studiu efectuat la computer arată că marea majoritate a făptaşilor, în cazul crimelor legate de droguri, sînt tineri avînd vîrsta între 18 şi 19 ani.

(Din „International Herald Tribune" — 2 I 1989)

„O simplă coincidenţă ?"

La fiecare două ore, un britanic se sinucide. Înfricoşătoarea constatare este consemnată în raportul dat publicităţii la Londra de o organizaţie ce-şi propune să lupte împotriva fenomenului. Pentru că, despre un fenomen este vorba, atît timp cît, în această ţară, numărul sinucigaşilor a fost, anul trecut ,de aproape 5 000. Nouă la sută dintre aceştia erau tineri. Tineri care — într-o societate bipolarizată, unde decalajul dintre bogaţi şi săraci este tot mai adînc — nu pot şi nu au cum să-şi găsească un resort.

Nu este un secret iar datele oficiale o recunosc : aproximativ 10 la sută din populaţia cu cele mai mici venituri şi-au văzut salariile diminuate cu 9,7 la sută în perioada 1979—1985, scăderea veniturilor fiind mai mare în cazul familiilor cu mai mulţi copii — respectiv 15,7 şi 27,2 la sută. Numărul celor care trebuie să facă apel la ajutoare sociale a crescut, din 1978 pînă în prezent, cu încă trei milioane.

Oare cîţi dintre aceştia şi-au putut salva familiile de la pierderea speranţei de a se integra social, de a redeveni utili, într-o ţară a cărei capitală este cotată drept oraşul cu cea mai mare concentraţie de şomeri ? Puţini ! Iată de ce rata înaltă a sinuciderilor nu mai surprinde pe nimeni. Şi este normal ca impactul să fie mai puternic în cazul tinerilor, cu atît mai mult cu cît numărul şomerilor britanici care nu au depăşit 25 de ani se ridică la 1,3 milioane. Perspectivele tineretului de a se angaja, după absolvirea şcolii, sînt din ce în ce mai îngrijorătoare. Numai un absolvent din cinci găseşte un loc de muncă.

Numărul „oamenilor de prisos" a ajuns, în prezent, la 2 986 453. Numărul apelurilor telefonice adresate organizaţiei ce încearcă să-i ajute pe cei disperaţi a fost ceva mai mic — „numai" 2 250 000.

Apropierea celor două cifre să fie, oare, doar o simplă coincidenţă ?

(După „Sunday Mirror")

Simbol

Autoritățile orașului Hiroshima au adoptat hotărîrea construirii unui simbolic „Turn al păcii", care va măsura peste 600 metri. Lucrările vor începe în cursul anului 1989, iar încheierea lor este prevăzută pentru anul 2000. Viitoarea construcție va deveni parte integrantă a complexului memorial dedicat victimelor bombardamentului atomic.

Destindere

În cuvîntarea rostită la o reuniune a partidului liberdemocrat (P.L.D.) din R.F.G., care s-a desfășurat la Stuttgart, ministrul de externe vest-german, Hans Dietrich Genscher, și-a exprimat convingerea că, în cursul acestui an, va continua destinderea în relațiile Est-Vest și se va progresa în procesul de dezarmare. Acest proces, a spus el, trebuie să fie ireversibil. Genscher a formulat critici la adresa partizanilor armelor nucleare cu rază scurtă de acțiune și a apreciat drept „stringent necesară" elaborarea, în acest an, de către Occident, a unui mandat pentru negocierile în problema rachetelor din această categorie. Referindu-se la conflictul comercial dintre S.U.A. și C.E.E., șeful diplomației vest-germane a afirmat că această dispută amenință să provoace daune tuturor. Guvernul R.F.G., a spus el, va face tot ce-i stă în putință pentru aplanarea conflictului.

Poziții

Într-un interviu acordat ziarului „Washington Post", secretarul de stat al S.U.A., George Shultz, a afirmat că noua Administrație Bush va trebui să adopte decizii importante în problema Orientului Mijlociu și i-a cerut succesorului său, James Baker, „să acorde cea mai mare atenție participării la procesul de pace din zonă". În actualele împrejurări, prin gravitatea lor, problemele palestinienilor din teritoriile ocupate de Israel se află la loc central pe agenda diplomatică, a precizat el. Un alt conflict care va reprezenta o prioritate pentru Administrația Bush este cel din America Centrală, unde s-a înregistrat un impas, a declarat George Shultz.

La Tokio, a avut loc o demonstrație de protest împotriva noii legi privind impunerea de impozite suplimentare, indirecte, ceea ce — se apreciază — va duce la diminuarea veniturilor oamenilor muncii și la sporirea rîndurilor celor nevoiași

„Pluton"

Ultimele cercetări efectuate de astronomi din Australia și din Noua Zeelandă permit să se tragă concluzia că cea mai îndepărtată planetă a sistemului nostru solar, Pluton, este înconjurată de atmosferă. Oamenii de știință apreciază că grosimea atmosferei lui Pluton este de cîteva sute de kilometri. Încă nu s-a reușit stabilirea componenței „învelișului" gazos al acestei planete — relatează revista „Nauka i Jiznii".

Proces

La Tribunalul din Paris a început, luni, procesul intentat celor patru lideri ai organizației teroriste „Acțiunea directă". După cum informează agenția „E.F.E.", cei patru teroriști sînt acuzați de comiterea unor crime, port ilegal de armă, tentative de asasinat și alte delicte.

Populație

Departamentul de statistică al C.E.E. — „Eurostat" — a anunțat că, în anul 2020, cea mai populată țară din Piața comună va fi Franța. Populația Franței va spori cu 3,5 milioane de locuitori, urmînd să ajungă, în mileniul următor, la 58,6 milioane locuitori (în 1986, ea avea 55 280 000 locuitori). În același timp, populația R. F. Germania se va reduce cu 10 milioane, a Italiei cu 4,5 milioane și a Marii Britanii cu 2 milioane. În 1985, relevă comunicatul „Eurostat", populația totală a „celor 12" a fost de 322 milioane locuitori, iar, în anul 2000, ea va ajunge la 328 milioane, sporind cu 1,8 la sută, în timp ce populația globului va crește cu 30 la sută.

„Pioneer 6"

Sonda americană de cercetări solare „Pioneer 6" se află, de 23 de ani, în spațiul cosmic și nu dă deloc semne de oboseală — arată, într-un comentariu științific, agenția „D.P.A.". În lungime de 90 centimetri și avînd o greutate de 63,5 kilograme, „Pioneer 6" se află, în prezent, la 1,8 milioane de kilometri depărtare de Terra. Potrivit unui purtător de cuvînt al N.A.S.A., sonda spațială a furnizat, pînă în prezent, circa 10 miliarde de informații privind heliosfera și vîntul solar. Din cele șase instrumente științifice aflate la bordul sondei, mai sînt în funcțiune două.

După ample lucrări de restaurare, care au durat mai bine de zece ani, Coloana Antonina, din centrul Romei, poate fi din nou admirată de public. Amplasat în piața Colonna, monumentul este decorat în întregime cu basoreliefuri.

Interviu

Preconizata întîlnire chino-sovietică la nivel înalt ar putea avea loc în prima jumătate a acestui an — a declarat ministrul de externe chinez, Qian Qichen, într-un interviu acordat televiziunii iugoslave, la încheierea vizitei sale la Belgrad. El a precizat că relațiile chino-sovietice trebuie să fie de un tip nou și, în nici un caz, asemănătoare cu cele din anii '50, și să nu afecteze relațiile celor două țări cu statele în curs de dezvoltare. Ministrul de externe chinez a subliniat, pe de altă parte, că țara sa acordă o mare importanță reuniunii la nivel înalt a țărilor nealiniate, programată în cursul acestui an la Belgrad, apreciind că strînsa cooperare dintre R. P. Chineză și mișcarea de nealiniere are perspective bune, scrie agenția „Taniug".

Incendiu

Petrolierul saudit „Al-Saghira", cu un deplasament de 37 000 de tone, s-a scufundat în Strîmtoarea Ormuz, în urma unui incendiu care a izbucnit la bord. 26 de membri ai echipajului au fost salvați, dar alți șase, între care și căpitanul, sînt dați dispăruți. Experții apreciază că nava s-a lovit de o mină, deoarece incendiul a fost provocat de o explozie.

Unitate

Noul președinte al Mexicului, Carlos Salinas de Gortari, a apreciat că 1989 va fi un an de tranziție pentru economia națională. El a cerut tuturor concetățenilor să dea dovadă de unitate pentru a se putea negocia cu fermitate și autoritate, în condiții mai bune, datoria externă a țării. Președintele a subliniat că apărarea suveranității țării implică unitate națională în toate domeniile.

Infracțiuni

În următoarea perioadă, Codului penal francez, care datează din anul 1810, i se vor aduce o serie de amendamente, cu scopul de a face mai eficientă acțiunea legală în ce privește o serie de noi situații ce intră sub incidența lui. Prin modificările ce vor fi aduse Codului penal vor fi luate în considerare noi cazuri de infracțiuni, printre care traficul de droguri, terorismul, crima organizată etc.

Restaurare

Autoritățile egiptene au elaborat un plan de salvare a nouă temple din epoca faraonilor și a altor 544 de monumente importante, afectate și amenințate în continuare de apele freatice. După cum s-a anunțat la Cairo, autoritățile intenționează să aloce, în aceste scopuri, circa 15 milioane de lire egiptene (6,5 milioane dolari). Printre monumentele afectate se numără piramidele de la Gizeh, ca și Sfinxul, din corpul căruia, în 1987, s-au desprins două blocuri de piatră și care necesită lucrări urgente de restaurare.

Buget

Într-o alocuțiune rostită în parlament (Majlis), primul ministru al Iranului, Hussein Mussavi, a prezentat bugetul pe exercițiul financiar 1989 și s-a referit la principalele orientări ale activității guvernului. El a apreciat că Iranul se va confrunta cu serioase dificultăți economice în următorii cinci ani, dar a relevat că, exceptînd producția de electricitate, dificultățile vor fi depășite. Mussavi nu a exclus eventualitatea unor împrumuturi externe, în cazuri de extremă necesitate, pentru a încuraja procesul de dezvoltare economică. Premierul iranian a subliniat, totodată, că trebuie acordată o atenție mai mare sectorului cercetării, care, pe termen lung, va reprezenta o investiție solidă pentru economie — informează agenția „IRNA".

Calculator

La unul din centrele spațiale ale N.A.S.A. din California a fost instalat cel mai rapid calculator din lume. Acesta realizează un miliard de operațiuni pe secundă și este destinat modelării cifrice a proceselor aerodinamice. În regim de testare, cînd toate procesoarele computerului au fost concentrate în direcția rezolvării unei singure probleme, viteza de calcul a mașinii a ajuns la 2,37 miliarde operațiuni pe secundă. Pentru comparație, se poate arăta că cel mai rapid computer putea executa, pînă în prezent, 250 milioane de operațiuni pe secundă. Noul ordinator cuprinde opt procesoare și memoria sa de bază este compusă din 32 milioane de semne. El va fi folosit pentru testarea celor mai noi avioane și nave cosmice.

Carabinieri

Potrivit unui raport publicat de corpul carabinierilor din Italia, unitățile de carabinieri au arestat, în anul 1988, peste 500 de membri ai diferitelor clanuri ale mafiei și aproximativ 50 de membri ai diferitelor grupări teroriste. Au fost confiscate 10 000 kg substanțe narcotice și restituite proprietarilor 2 000 de opere de artă furate. În luptele împotriva infractorilor și-au pierdut viața 21 de carabinieri, iar 516 au fost răniți.

Acord

Eduard Șevardnadze și secretarul de stat american, George Shultz, au semnat, la Paris, un acord între U.R.S.S. și S.U.A. privind colaborarea în domeniul cercetării științifice fundamentale și un memorandum referitor la înțelegerea reciprocă și colaborarea în combaterea comerțului ilicit cu narcotice, scrie agenția „TASS".

Negocieri

Guvernul militar din Haiti a invitat reprezentanți ai partidelor politice la convorbiri consacrate problemelor privind desfășurarea preconizatelor alegeri din țară. Într-o alocuțiune rostită cu prilejul aniversării a 185 de ani de la proclamarea independenței, șeful statului haitian, generalul Prosper Avril, a relevat că această rundă de negocieri va constitui punctul de plecare al unei evoluții ireversibile în vederea creării unui stat de drept constituțional în Haiti. P. Avril a anunțat, totodată, noi proiecte de lege vizînd controlul prețurilor, precum și crearea unei comisii de arbitraj, formată din reprezentanți ai guvernului, patronatului și muncitorilor, în vederea soluționării conflictelor de muncă.

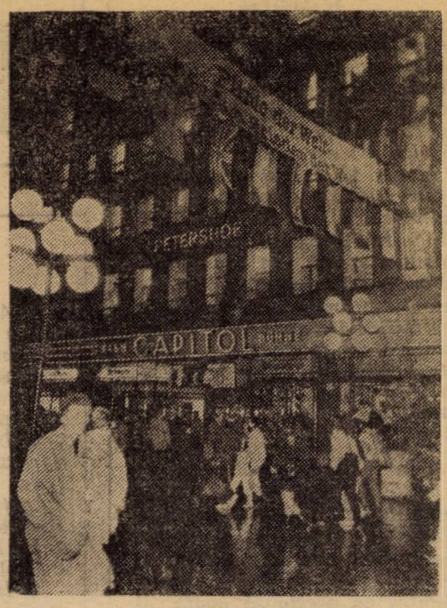

Cinematograful „Capitol", din Leipzig, a fost gazda ultimei ediții a Festivalului internațional al filmului de scurt metraj, desfășurat sub emblema „Filme ale lumii — pentru pacea mondială". La actuala ediție au fost prezentate 329 de filme din circa 50 de țări, inclusiv din partea unor organizații ca O.N.U., UNICEF, Liga Arabă, O.E.P., Congresul Național African.

Comunicații

Au început probele tehnice ale primei linii directe de comunicații computerizate prin satelit între S.U.A. și U.R.S.S., a informat președintele companiei „San Francisco — Moscow Teleport" (SFMT), Joel Shuts. Compania a fost creată în baza unui acord realizat între companiile americane „SFMT" și „Globenet" și Institutul unional de cercetări științifice pentru sisteme automatizate aplicative din U.R.S.S. — informează agenția „TASS".

Cometă

Un astronom amator din Japonia, Tetsuo Yanaka, a reușit să identifice o nouă cometă, descoperirea sa fiind omologată de observatorul Smithsonian din Statele Unite. La sfîrșitul anului trecut, Yanaka mai descoperise o cometă.

Energie

În cursul lunii februarie, în Australia va avea loc o conferință internațională în probleme energetice. Cu acest prilej — informează agenția „Kyodo" — specialiștii niponi vor propune construirea unei rețele globale de generatoare electrice acționate de energia Soarelui, care să înlocuiască unele dintre sursele tradiționale de carburanți, poluante. Realizarea unui asemenea sistem de generatoare electrice solare ar reduce nivelul ploilor acide și al așa-numitului „efect de seră", provocate în primul rînd ca urmare a arderii cărbunelui și hidrocarburilor. Sistemul propus de specialiștii niponi ar putea să se configureze încă din anul 2000, relevă sursa menționată.

„Ciuma verde"

Protejarea agriculturii în Africa de flagelul lăcustelor de deșert rămîne o problemă presantă și pentru anul 1989. După cum informează surse oficiale din Khartum, între 21 și 24 martie a.c., capitala sudaneză va găzdui o reuniune cu participarea reprezentanților țărilor celor mai afectate de „ciuma verde": Etiopia, Uganda, Djibouti, Arabia Saudită, Egipt și Sudan. Pe de altă parte, apariția neașteptată a lăcustelor de deșert în zona Caraibilor constituie încă o dovadă că, în prezent, asistăm la una dintre cele mai grave amenințări ale acestui flagel, a declarat Jeremy Reffey, expert al FAO, ziarului britanic „Times". El a apreciat că această invazie nu va putea fi eliminată pînă la sfîrșitul anului 1989, fiind necesare fonduri în valoare de 150 milioane lire sterline.

Expediție

Folosind avioane americane care zboară la mare înălțime, o echipă compusă din oameni de știință americani și europeni a început cercetări pentru a stabili cauzele care au determinat discontinuitatea în stratul de ozon deasupra Polului Nord. La mijlocul lunii februarie, expedița — care și-a început activitatea în orașul Sola, de pe coasta de vest a Norvegiei — va avea primul răspuns la întrebarea cît de mare este spărtura în stratul de ozon.

În Spania, a avut loc o grevă generală la chemarea Uniunii Generale a Muncitorilor (U.G.T., de orientare socialistă) și a Comisiilor Muncitorești (C.M., de orientare comunistă), organizată în semn de protest față de politica economică a guvernului și a intențiilor acestuia privind modul de folosire a forței de muncă a tineretului. În imagine — aspect din timpul grevei desfășurate la Barcelona

1000+1

Relații

În cadrul unei conferințe de presă organizate cu prilejul Anului Nou, premierul nipon, Noboru Takeshita, și-a exprimat speranța că Mihail Gorbaciov va efectua o vizită în Japonia în cursul acestui an, scrie agenția „Kyodo". El a adăugat că Japonia își va extinde relațiile cu U.R.S.S. și cu țările Asiei și din zona Pacificului, acordînd, totodată, o atenție prioritară raporturilor cu S.U.A. De asemenea, Takeshita a subliniat că țara sa se va strădui să aibă o contribuție sporită la asigurarea păcii mondiale.

Laser

Ministerul apărării al S.U.A. a decis să fie aduse modificări celui mai puternic laser de care dispun forțele armate, pentru ca acesta să poată fi folosit la distrugerea sateliților americani învechiți. Se va determina, astfel, cît de eficiente pot fi atacurile cu raze laser împotriva sateliților — relatează ziarul „New York Times", citînd oficialități militare și experți ai Congresului. Hotărîrea Pentagonului necesită, spre a deveni efectivă, aprobări la înalt nivel guvernamental, inclusiv din partea Casei Albe. Experții consideră că experimentul ar putea avea loc în cursul acestui an — informează agenția „China Nouă".

Coaliție

Cele cinci formațiuni politice panameze aflate în prezent la putere (Partidul Revoluționar Democratic, Partidul Laburist, Partidul Liberal, Partidul Republican, Partidul Panamez Revoluționar) și două formațiuni de stînga (Partidul Democrat al Muncitorilor și Partidul Poporului, de tendință comunistă) au format o nouă coaliție, în perspectiva alegerilor prezidențiale programate pentru 7 mai. Cu prilejul unei reuniuni a liderilor partidelor menționate, regrupate în „Coaliția de Eliberare Națională", s-a insistat asupra posibilității ca generalul Antonio Noriega, șeful forțelor de apărare panameze, să fie desemnat candidat prezidențial.

Droguri

● *Autoritățile din Venezuela au anunțat confiscarea a 13 kg cocaină, descoperite în conductele de aer condiționat ale unui avion al companiei aeriene a S.U.A. „Eastern Airlines". Avionul venea din orașul columbian Barranquilla, unde se presupune că au fost ascunse drogurile, și se îndrepta spre Miami (S.U.A.).*

● *În cursul unor razii efectuate într-un cartier newyorkez, poliția a arestat 11 traficanți de droguri și a confiscat 20 milioane de dolari proveniți din comercializarea stupefiantelor. De asemenea, au fost descoperite registre contabile care consemnau livrările zilnice de cocaină în zona New York-ului în valoare de aproximativ un milion de dolari.*

● *În Olanda a fost capturată o mare cantitate de narcotice. Poliția a efectuat una dintre cele mai mari operațiuni antidrog, confiscînd, în portul Amsterdam, 1,6 tone hașiș — drog a cărui valoare, pe piața ilicită, a fost estimată la 15 milioane dolari. Au fost arestați patru traficanți.*

● *Intensificarea traficului de droguri, ca și creșterea numărului celor ce își pierd viața din cauza consumului de substanțe narcotice a determinat declanșarea, în India, a unei campanii naționale antidrog, care constă nu numai în organizarea de ample acțiuni polițienești, ci și în intensificarea propagandei în rîndurile tineretului, a activității educative, de explicare a daunelor pe care narcoticele le aduc sănătății. Potrivit datelor statistice, numai în ultimele șase luni în statele nordice ale Indiei și-au pierdut viața, din cauza drogurilor, peste 500 de persoane.*

● *În anul 1988, în Elveția s-a înregistrat un nou record al toxicomaniei, numărul celor care au încetat din viață, ca urmare a consumului de droguri, ajungînd la 210 persoane, cel mai ridicat nivel de pînă acum, informează agenția elvețiană „S.D.A.". Cea mai mare creștere a numărului victimelor drogurilor s-a înregistrat în partea de vest a Elveției și în cantonul Basel, cantonul Zürich situîndu-se, în continuare, pe primul loc în ce privește numărul de victime, cu cele 53 de decese ale unor toxicomani.*

● *După cum apreciază revista americană „Fortune", comerțul cu stupefiante aduce traficanților, anual, un venit de peste 500 miliarde dolari pe plan global. Se consideră că operațiunile tenebroase ale traficanților de pe teritoriul S.U.A. aduc un venit anual de peste 100 miliarde dolari.*

Rachetă

În Israel se construiește o nouă rachetă destinată interceptării și distrugerii rachetelor inamice — informează ziarul „Al-Ittihad", care apare în Emiratele Arabe Unite. Noua rachetă se realizează în cadrul programului „Inițiativa de Apărare Strategică", la care Israelul participă alături de S.U.A.

„Freedom"

Lansarea stației cosmice americane „Freedom" a fost anunțată pentru 1997, deși și această dată este provizorie, întrucît N.A.S.A. a informat că deține, în prezent, doar jumătate din suma destinată acestei operațiuni (restul sumei urmînd să fie primită la 15 mai 1989). La realizarea programului, relevă „Christian Science Monitor", participă țări din Europa occidentală, Canada și Japonia, care vor livra aparatură și servicii reprezentînd 20 la sută din suma totală destinată fabricării și lansării stației (25 miliarde dolari). Potrivit revistei, stația „Freedom" va avea o lungime de 80 m, iar în porțiunea ei centrală vor fi amplasate patru module, cu un volum total de 75 mc, în care își vor putea desfășura activitatea opt astronauți.

Lege

Președintele Columbiei, Virgilio Barco, a semnat legea, aprobată de parlament, prin care șefului statului i se acordă puteri speciale privind restructurarea sau renegocierea datoriei externe a țării, de peste 16 miliarde dolari.

Meteorit

Cercetători neo-zeelandezi au descoperit, recent, în Antarctica, un meteorit cîntărind 60 kilograme. Avînd structură de fier și nichel, meteoritul are mărimea unei mingi de baschet și a fost găsit pe pantele colinei Derrick Peak, a precizat dr. Margaret Bradshaw, de la baza de cercetări „Scott". El va fi expus la muzeul Carterbury din South-Island.

Tratative

Guvernul Argentinei și-a reafirmat dorința de reglementare pe cale pașnică a disputei teritoriale cu Marea Britanie privind problema Insulelor Malvine (Falkland), arată agenția „TASS". Într-o declarație în legătură cu împlinirea a 156 de ani de la ocuparea Malvinelor de către Anglia, Argentina se pronunță pentru inițierea de tratative care să ducă la soluționarea definitivă a conflictului, ținîndu-se seama de interesele ambelor părți.

Amnistie

Adunarea Populară din Mozambic a hotărît prelungirea, pînă la sfîrșitul anului 1989, a legii privind amnistia, adoptată la 19 decembrie 1987 — a anunțat președintele Mozambicului, Joaquim Chissano. Relevînd că aproximativ 3 000 de foști membri ai grupării contrarevoluționare Rezistența Națională Mozambicană (MNR) au acceptat amnistia și că sute de mii de civili au părăsit taberele MNR, J. Chissano a afirmat că legea respectivă garantează viața și libertatea tuturor celor care încetează legăturile cu forțele antiguvernamentale. În pofida condițiilor dificile existente ca urmare a războiului dus de bandele contrarevoluționare, poporul mozambican acționează ferm pentru înfăptuirea programului de redresare economică a țării, a subliniat președintele Chissano.

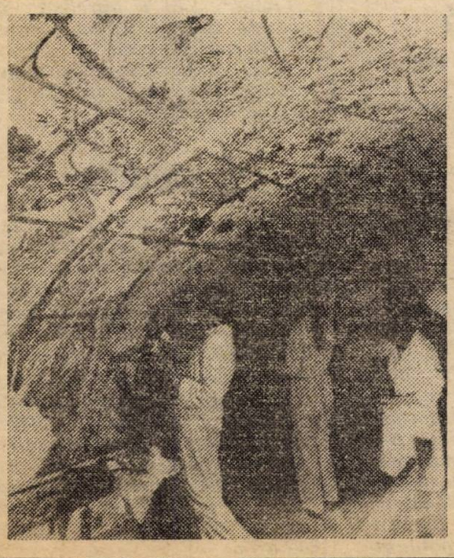

Recent, a fost descoperită o frescă datînd din secolul al XVI-lea, aflată într-una din încăperile Villei Medici, din Roma, sediul Academiei Franceze din acest oraș. Fresca a fost identificată după lectura unor documente din biblioteca menționatei Academii. Aflată sub mai multe straturi de tencuială, fresca a dat și numele încăperii — „Sala păsărilor"

Rubrică realizată de Anca Voican

„Armele inteligente“ sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază

(4)

O clarificare

„Goana“ unor strategi după tehnologii militare, care înglobează tot mai mult electronica și elemente ale informaticii, are, fără îndoială, mobiluri care, în concepțiile respective, sînt subordonate acțiunilor pentru „construirea“, deținerea și perpetuarea supremației într-o eventuală înfruntare armată. După cum scria publicația „Military Technology“, în funcție de scopurile urmărite, mijloacele electronice destinate cîmpului de luptă ar putea fi grupate astfel :

a) *Sisteme pentru sporirea vizibilității pe timp de noapte.* Capabile să permită învingerea unor obstacole naturale — întunericul nopții, vizibilitatea slabă datorită condițiilor atmosferice nefavorabile ș.a. —, echipamentele electronice din această categorie oferă posibilitatea desfășurării operațiunilor militare non-stop — 24 de ore din 24, indiferent de starea timpului. În cazul în care numai o parte ar deține astfel de dispozitive, avantajul este clar. Dar, dacă și cealaltă parte este în posesia lor ? Să trecem, însă, peste răspuns și să relevăm că, spre deosebire de procedeele „clasice“ menite să permită desfășurarea operațiunilor militare și în timpul nopții, prin iluminarea zonei de luptă — prin raze infraroșii sau radar —, care au dezavantajul că fac necesară o sursă puternică de energie, au arie de acțiune limitată și sînt, ele însele, foarte vulnerabile la detectare, datorită semnalelor pe care le emit, noile sisteme — ce înglobează, într-o mare măsură, microelectronica — formează ceea ce specialiștii numesc aparatură pentru intensificarea imaginii și pentru crearea de „imagini termale“. Dispozitivele cu raze infraroșii puse la punct și intrate anterior în înzestrarea unor trupe nu asigurau, în mod instantaneu — sau, cum se exprimă strategii, „în timp real“ —, acest lucru, fiind necesar un timp de prelucrare, înainte de a putea fi analizată imaginea și de a se lua hotărîrea de a se acționa. În condițiile în care orice secundă contează pe teatrul de operațiuni, suprasaturat de arme sofisticate, o asemenea întîrziere a fost considerată un impediment major. Așa că au continuat cercetările. Încă din 1964, firma americană „Texas Instruments“ a creat sistemele FLIR, care au sporit vizibilitatea pe durata nopții în timp real. Acestea au și fost, de altfel, folosite de către S.U.A. în luptele din Asia de sud-est. Costul ridicat și dimensiunile apreciabile au făcut ca aparatura respectivă să fie utilizată, la început, pe avioane. Dar, datorită perfecționării tehnologiilor, prețul se reduce, ceea ce creează condiții ca noile sisteme să intre și în dotarea trupelor de uscat. Instalațiile pentru intensificarea imaginii detectează lumina ambiantă și o amplifică de mai multe mii de ori, rezultînd o imagine vizibilă ușor pentru ochiul omenesc. În domeniu, progresele sînt rapide, unele surse relevînd că ultima generație — a treia — de astfel de sisteme are o sensibilitate de patru ori mai mare decît cea anterioară, permițînd utilizarea lor la niveluri de luminozitate inferioare celor asigurate de un cer senin în timpul nopții. La rîndul lor, instalațiile pentru crearea de „imagini termale“ valorifică energia electromagnetică emisă de obiectele a căror temperatură este mai ridicată decît zero absolut (-270 grade Celsius), rezultînd o imagine perceptibilă pentru ochiul omenesc.

b) *Aparatură pentru determinarea distanței pînă la țintă.* Se pare că, în această direcție, s-a îndreptat una dintre primele utilizări ale laserelor pe cîmpul de luptă. În opinia unor experți, preocupările în acest sens se mențin, datorită înzestrării trupelor cu arme dirijate prin laser, în aria cărora intră, de exemplu, proiectilul și racheta antitanc, lansate de obuziere și, respectiv, de pe elicopter. În timp, au fost concepute și fabricate instalații unice „cumulînd“ aparatură pentru sporirea vizibilității și pentru stabilirea distanței. O lunetă de construcție specială utilizează un amplificator care întărește imaginea de 20 000 de ori. Un laser stabilește distanța pînă la țintă între 20 și 1 000 metri, cu o rezoluție de 10 metri. Dar, astfel de aparate nu sînt realizări de ultimă oră. Un sistem propus de firma britanică „Ferranti“ înlesnește localizarea vizuală extrem de rapidă a obiectivelor urmărite. Cînd aceasta s-a produs, observatorul apasă pe un buton care, cu ajutorul unui senzor, „transferă“, într-un interval de două pînă la cinci secunde, linia de ochire la o armă.

c) *Tehnologii pentru sporirea eficacității unor arme clasice.* Electronica a permis fabricarea de mine antitanc, bazate pe folosirea undelor acustice, seismice, infraroșii și magnetice. Combinarea noilor tehnologii pentru detectare cu sistemele de lansare și distrugere a avut ca efect nu numai creșterea capacității de distrugere, ci și progrese operative. Astfel, mina își depășește „granița“ utilizării în acțiuni de apărare statică, atribuindu-i-se roluri importante în operațiuni ofensive.

d) *Sisteme electronice de autoprotecție și ofensive.* Specialiștii afirmă că aplicarea cea mai evidentă în aria teatrului de operațiuni militare se observă în misiunile de luptă electronică, solicitările îndreptîndu-se atît spre echipamentul electronic de autoprotecție, cît și spre cel electronic ofensiv. Din această a doua categorie face parte și complexul menit să asigure securitatea sistemelor de rachete „Stinger“ și „Roland“. Unele dintre dispozitive sînt aeropurtate, ca în cazul încărcăturilor de luptă electronică ale mijloacelor de transport pilotate de la distanță. Tendința de a se produce sisteme de luptă electronică modulare, miniaturizarea accentuată, faptul că pot fi instalate pe platforme mobile, iar unele versiuni pot fi transportate manual — ca în cazul stațiilor de bruiaj împotriva comunicațiilor la frecvențe înalte și foarte înalte —, toate aceste însușiri, considerate de unii strategi că ar constitui componente ale „edificiului supremației militare“, fac ca sistemelor de luptă electronică să li se acorde o atenție tot mai mare. În acest cadru, se urmărește creșterea vitezei de prelucrare prin tehnologii bazate pe microprocesoare, sporirea vitezei de reacție și continuarea acțiunii de miniaturizare, existînd specialiști care preconizează, de pildă, ca toate componentele unui sistem de bruiaj, inclusiv antena, să fie cuprinse pe un singur „cip“ — o plăcuță de siliciu.

Un domeniu foarte fluid al tehnologiilor militare

O succintă trecere în revistă a tendințelor în materie de înzestrare militară îl determină pe autorul unui articol din publicația vest-germană „Military Technology“ să afirme că „electronica pentru cîmpul de luptă va fi, și în continuare, un domeniu foarte fluid al tehnologiei și tacticii militare. Impactul schimbărilor în tehnologia computerelor se resimte foarte acut, în acest domeniu, și este posibilă apariția unor aplicații ale cercetărilor în domeniul tehnologiei de vîrf, cum ar fi Inițiativa de Apărare Strategică a Statelor Unite“. Asemenea aplicații au și apărut, de fapt, ele fiind determinate de convingerea în virtutea căreia, așa cum scrie publicația citată, „Occidentul va putea profita pe plan militar de avantajul pe care-l deține în domeniile electronicii, computerelor și tehnologiei de fabricație doar prin menținerea unui ritm rapid al inovațiilor tehnologice și prin utilizarea neîntîrziată a roadelor acestor inovații. Pentru securitatea Occidentului (...), în viitorul previzibil acest avantaj relativ, împreună cu inovații similare în domeniul strategiei și al operațiunilor, reprezintă o piatră de hotar“. În ce sens se atribuie această semnificație ? Reiese tot din articolul respectiv : „Occidentul nu trebuie doar să țină pasul în domeniul electronicii, ci trebuie să mențină rolul conducător în aceste tehnologii, pentru a garanta descurajarea“.

La o conferință de presă organizată la Washington, cu prilejul lansării volumului „Războiul, fără oameni“, unul dintre cei doi autori, amîndoi desfășurîndu-și activitatea în centre de cercetare americane în care se pun la punct tehnologii ale viitorului, inclusiv, sau, mai ales, destinate sectorului militar, a ținut să risipească, de la început, orice dubiu. „În nici un caz, — a spus el — cartea nu trebuie considerată ca făcînd parte dintre cele de literatură științifico-fantastică. Ea oglindește, în cea mai mare parte, lucruri existente sau în curs de finalizare ; nu este vorba nici măcar de anticipație“. Despre ce era vorba ? Concluzia semnatarilor volumului este că, în viitor, oamenii nu își vor mai avea locul pe cîmpul de luptă. Se va renunța la războaie, cumva ? Nu, răspund cei doi autori. Războaie vor mai avea loc, dar pe cîmpul de luptă nu se vor mai înfrunta ființe umane în mod direct ; vor lupta roboții. Pe uscat, pe și sub apă, în Cosmos. Utopie, s-ar putea spune. Dar, din păcate,

cei ce au publicat cartea — și nu numai ei — nu lasă nici cel puțin această șansă. Pentru că, afirmă aceiași, unele portavioane, de exemplu, sînt deja echipate cu „observatori" superelectronizați care supraveghează anumite zone. În cel puțin 16 state, relevă tot sursa la care ne referim, sînt pe cale de realizare circa 100 tipuri de arme... robotizate. Unele, desigur, au și devenit componente ale stocurilor militare. Se estimează că, dintre acestea, jumătate sînt destinate războiului submarin. Celelalte se împart între diferite întrebuințări terestre și spațiale. În viitorii cinci ani, numai în S.U.A. se preconizează cheltuirea a șase miliarde dolari pentru concretizarea intențiilor vizînd robotizarea armamentelor și echipamentelor de luptă. Dar, neîndoielnic, investiții se fac și în alte țări. Și, mai mult ca sigur, sumele sînt exprimate și în alte valute... Experții apreciază că, în general, categoriile respective de arme se integrează în două mari compartimente : telecontrolate, adică ghidate de om de la distanță, și, respectiv, autonome, caz în care creierul electronic observă, culege date, decide și execută comanda, independent de ființa umană. Acestea din urmă, subliniază unii experți, „permit combaterea superiorității numerice, în oameni și armamente convenționale". Cu alte cuvinte, se fabrică zeci, sute de mii de roboți, care să asigure un număr sporit de „luptători", față de adversar. Și, dacă acesta fabrică, la rîndul său, zeci, sute de mii de „luptători" robotizați ? S-a ivit, oare, un nou domeniu în care să fie evocată necesitatea... „echilibrului terorii" ? Așa s-ar părea.

Războiul fără oameni sau oameni fără războaie?

Pentru a convinge că volumul semnat de ei nu este o carte științifico-fantastică, autorii apreciau, pe baza unor argumente, că, în anul 2020, armatele robotizate vor echivala, ca forță, cu trupele formate din oameni, iar, în 2050, roboții vor domina cîmpul de luptă. Ceea ce este de natură să le dea cîștig de cauză. Interesele omenirii, ale păcii în lume cer, însă, ca proiecte de genul celui ce vizează robotizarea acțiunilor de pe cîmpul de luptă să rămînă — ca și războiul, de altfel — de domeniul științifico-fantastic. La fel și cartea purtînd titlul „Războiul fără oameni". Pentru aceasta, pe Terra ar trebui să se edifice o lume fără arme — clasice sau ultrasofisticate —, realitate care ar putea fi prezentată într-un volum cu titlul alcătuit din aceleași cuvinte, dar cu termenii inversați : „Oamenii fără războaie".

Supremația — o „fata morgana"

Cum este ușor de observat, în intenția promotorilor unor astfel de proiecte, aportul sporit al microelectronicii și informaticii în cadrul sistemelor de arme ar fi de natură să ofere garanția victoriei, într-o eventuală conflagrație mondială. Ceea ce, în opinia multor oameni de știință, este o iluzie periculoasă.

Sînt, desigur, puține ocaziile în care o armă se imaginează, se proiectează, se pune la punct, se testează — dacă toate fazele enumerate au fost trecute cu bine —, se fabrică în afara ariei convingerii că este vorba de o mare realizare în domeniu. Crezîndu-se că, astfel, se asigură un element imbatabil al strategiei militare. Este așa de veche o astfel de... axiomă, încît remarca este valabilă și pentru arcul cu săgeată. Sau pentru paloș și scut. Se poate spune că astfel de concepții au însoțit întreaga evoluție a competiției pentru dobîndirea, de către un stat sau altul, de către o „parte" sau alta, a supremației în privința puterii de distrugere a armamentului. O evoluție care ar putea fi supranumită, pe drept cuvînt, o istorie a speranțelor iluzorii. Pentru că, de fiecare dată, credința într-o supremație absolută s-a dovedit deșartă, s-a dovedit, de fapt, o „fata morgana".

De-a lungul timpului au existat o sumedenie de mărturii care să ateste adevărul afirmației anterioare. Iar, dacă mai existau incertitudini, un fapt petrecut relativ de curînd este de natură să le spulbere. S-a întîmplat în noaptea de 17 spre 18 mai 1987, în zona Golfului. O navă sub pavilion american, fregata „Stark", plutea liniștită pe apă. Liniștea avea ca fundament nu atît acalmia ce domnea în perimetrul respectiv, cît încrederea că echipamentele ofensive și defensive aflate la bord exclud posibilitatea ca vasul să fie lovit, să sufere vreo avarie. Beneficiind de includerea unora dintre ultimele „creații din domeniul tehnologiilor moderne, fregata dispunea de cinci sisteme electronice de apărare, capabile să reacționeze într-un timp așa de scurt încît să zădărnicească orice intenție care ar fi vizat atacarea sa din aer, de pe sol, de pe suprafața apei sau din adîncul acesteia. Și chiar dacă, din acele puncte, s-ar fi lansat o rachetă, aceasta ar fi putut fi distrusă instantaneu. Mai mult, tot extrem de rapid putea fi distrus avionul lansator sau nava lansatoare. O rachetă ce s-ar fi îndreptat spre fregată putea fi anihilată fie prin lansarea de fragmente metalice avînd rolul de a deregla dispozitivele de ghidaj, fie prin declanșarea tirului unui tun automat care „expediază" 22 proiectile pe minut.

Toate acestea i-au determinat pe unii strategi să considere că fregata „Stark" sau alte nave, cu aceeași înzestrare din punct de vedere al tehnicii militare, sînt imbatabile. Și, totuși... În noaptea amintită, nava a fost lovită — din eroare — de două rachete, fiind serios avariată. Conducători ai Pentagonului s-au întrebat de ce comandantul fregatei nu a recurs la „zestrea" electronică pentru a evita impactul cu rachetele. S-a ordonat o anchetă. Dar, privind dintr-un anumit unghi, contează mai puțin cauzele. Ceea ce este important este că s-a demonstrat, încă o dată, că, în materie de înarmări, nimic nu este infailibil, chiar dacă se apelează la aportul electronicii... Că nici o țară sau nici o „parte" nu se poate considera în afara pericolului, la umbra sistemelor sau stocurilor de arme, oricît ar fi acestea de mari și de sofisticate.

Ion Stoica

(Va urma)

Profit și pierdere

Deși între ou și găină nu s-a înregistrat, vreodată, o dispută, omul a găsit motivații suficiente pentru a polemiza în legătură cu întîietatea fie a oului, fie a găinii în raport cu ele însele. În ultima vreme, această nevinovată confruntare s-a mutat pe terenul „tehnologiilor de vîrf". Desigur, caracterul de vîrf al unei tehnologii nu poate fi privit în sine, în afara omului, și, cu atît mai mult, în afara intereselor sale. Și aici trebuie, însă, nuanțat : nu toți oamenii au aceleași interese. Interesele unora, cel mai adesea, se rezolvă în detrimentul intereselor altora. Omenirea, în ansamblu, nu este interesată de înarmări, dar acest adevăr, care s-a adjudecat de mult, nu împiedică o minoritate să se înarmeze pînă în dinți, epuizînd restul lumii. Revenind la tehnologiile de vîrf, se discută, de o vreme, despre întîietate și în acest complicat domeniu : războiul incită dezvoltarea tehnologiilor de vîrf sau tehnologiile incită declanșarea războaielor ? Cu alte cuvinte, se încearcă încetățenirea unei doctrine periculoase, și anume crearea unei legături indispensabile, cu dublu sens, între război și progres... Efectul este cît se poate de simplu, deși extrem de nociv pe arii largi ale dezvoltării : industriile pașnice, fără vocații deschise sau disimulate de a fi utilizate vreodată la remorca războiului, apar ca neinteresante, sînt marcate de microbul perimării, devenind, în perspectivă, marginale, „neinteresante" pentru investitorii decișî să-și amortizeze capitalurile repede și cu profit sigur.

Revista „La Recherche" notează : „Investițiile militare au o pondere asupra tuturor resurselor întreprinderii, dar asupra modului de organizare ele au cel mai mare efect. Concepția devine mai prestigioasă decît fabricația. Piețele se cîștigă prin influență politică (de unde numirea în consiliile de administrație ale acestor societăți a unor politicieni sau funcționari pensionari) și prin presiunea asupra prețurilor sau a calității produselor. Mai mult, tranzacțiile cu ministerele apărării și forțelor armate conferă conducătorilor întreprinderilor respective un statut politic și un prestigiu social pe care nu le-ar putea obține altfel în sistemul industrial. Într-un cuvînt, aceste mecanisme instituționalizează prejudecățile cu privire la activitățile civile.

În sfîrșit, ultimul punct, țările care consacră o mare parte din bugetul lor apărării au tendința să susțină cu prioritate industriile și tehnologiile legate de interesele militare. Mesajul lor este următorul : din «tehnologia de vîrf» se vor naște «industriile viitorului». În realitate, susținerea acestor «tehnologii de vîrf» s-a aflat la originea dezvoltării sistemelor viitoare de armamente.

De fapt, industrii, cum ar fi cea textilă și cea a bunurilor de consum electronice, suferă de pe urma faptului că sînt considerate drept «inferioare», în pofida sofisticării tehnologiilor lor de producție, a bazei lor industriale și a sistemului lor de distribuție. Sectoare întregi au fost, astfel, abandonate, pentru că n-au fost calificate drept «strategice». Dispariția virtuală a industriilor bunurilor de consum pe bază electronică în țările care promovează sectorul militar n-a fost doar o reacție la «forțele pieței» : ea este rezultatul deceniilor de investiții în domeniul militar și adeziunea la modelul politic care-l însoțește".

Scurt și cuprinzător. Și perfect concludent pentru tendința de piață într-o lume care se zbate pentru echilibru și achiziționează — după reguli economice considerate plauzibile — teroare... Mai merită să ne întrebăm cine pierde și cine profită ?...

Radu Budeanu

Hainan

D. Costescu, Cluj-Napoca. Creată la 13 aprilie 1988, Hainan este cea de-a 31-a și cea mai tînără provincie administrativă din R.P. Chineză. Provincia Hainan, situată în extremitatea sudică a țării, cuprinde insula cu același nume (ceva mai mică decît Taiwanul) și arhipelagurile coraliere din Marea Chinei meridionale. Suprafața provinciei este de 34 290 kilometri pătrați, cu o populație de 6 milioane 50 de mii de locuitori. Insula Hainan ocupă 33 900 kilometri pătrați și are 1500 kilometri de coastă. Expusă musonului tropical, ea beneficiază de ploi abundente și de o temperatură anuală medie de 22—26°C. Populația, multinațională, este compusă din hanli, miao, rui, zhuang, jao, manciurieni, mongoli, tibetani etc. Bogățiile naturale : fier, magneziu, wolfram, petrol, gaze naturale etc. S-au dezvoltat trei industrii : zahăr, cauciuc și textile. Insula produce 60 la sută din cauciucul național. Se intenționează dezvoltarea turistică a 123 de localități. În cadrul noii politici economice, provincia Hainan va deveni — declară autoritățile chineze — o zonă turistică importantă. Scăldată de soare vara, dar și iarna, insula Hainan se mîndrește cu plajele sale cu nisip foarte fin, cu izvoare termale și cu o floră specifică. Capitala, Haiku **(în imagine)**, este centrul administrativ a 19 orașe și districte, la care se adaugă arhipelagurile Xishu, Nansha și Zhongsha.

I. Vlad, Tîrgoviște. În noua sa componență, Camera Comunelor din Canada cuprinde 295 de locuri, deci cu 13 mai mult decît pînă la alegerile generale desfășurate la 21 noiembrie anul trecut. Dar, și în această nouă Cameră, Partidul Progresist Conservator, în fruntea căruia se află Brian Mulroney, deține majoritatea : 169 mandate. Partidul Liberal și-a sporit întrucîtva reprezentarea — 83 mandate, iar Partidul Nou Democrat a obținut 43 mandate. Cum principala temă a alegerilor a fost acordul comercial încheiat cu Statele Unite (acord care a și determinat chemarea anticipată la urne), prin această nouă victorie premierul Mulroney obținea, în fapt, și aprobarea acordului. La alegeri au participat 75 la sută dintre cetățenii cu drept de vot, iar campania electorală a durat 51 de zile.

Nicolae Asaftei, Tg. Ocna. 1. Regina Iuliana a abdicat de la tronul Olandei la 31 ianuarie 1980, în favoarea fiicei sale Beatrix, care a fost încoronată la 30 aprilie același an.

2. Capitala Olandei este Amsterdam, și nu Haga.

Clasament

Lucia Zugravu, București. Nu Parisul, ci Tokio este orașul în care costul vieții este cel mai ridicat din lume. Societatea financiară „Business International", cu sediul la Geneva, a dat publicității un studiu comparativ, privind calitatea vieții în marile orașe occidentale, luînd drept bază New Yorkul, cu indicele 100. Astfel, pe primul loc al celor mai scumpe orașe din lume se află capitala Japoniei, cu un indice de 221 și o inflație de 3,24 la sută. În Europa, orașul cel mai scump este Oslo (pe locul șapte în clasamentul mondial), cu indicele 152 și o inflație de 9,50 la sută. Îi urmează Zürich (locul nouă) și Geneva (zece). Viena ocupă locul 14, cu indicele 133 și inflația de 4,20 la sută, Parisul — locul 16, cu indicele 125 și inflația de 4,40 la sută, urmat de Londra (123 și 5,20 la sută). Bruxelles se situează pe locul 22 (118 și 3,30 la sută). Roma — pe locul 24 (115 și 9,40 la sută). În Statele Unite, orașul cel mai scump este Los Angeles (locul 30 în clasamentul mondial), cu indicele 103 și inflația de 5,59 la sută, urmat de Washington (102 și 5,50 la sută). Orașul cel mai scump din America Latină este capitala Peru-ului, Lima, cu indicele 99 și inflația 125 la sută (locul 34).

În atenția cititorilor noștri

Almanahul „Lumea '89"

a fost pus în vînzare la toate chioșcurile de difuzare a presei din țară

Deșeurile toxice

A. Preda, Brașov. În anul 1988, dosarelor marilor probleme internaționale li s-a mai adăugat unul, cît se poate de grav : depozitarea deșeurilor toxice. De regulă, țările lumii dezvoltate încearcă să rezolve această problemă pe seama țărilor în curs de dezvoltare, unde preferă să depoziteze deșeuri de orice fel, în loc să recurgă la tratarea acestora, procedeu evident mult mai costisitor. Agenția pentru Protecția Mediului Înconjurător din S.U.A. (EPA) estima la 2,2 milioane tone cantitatea gunoaielor toxice care trec frontierele anual. Nici o agenție internațională nu se ocupă de aceste deșeuri și, cu atît mai mult, de ceea ce se întîmplă după ce ele au fost depozitate în țările lumii a treia. Pentru a reglementa, cît de cît, acest dosar, Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător (UNEP) a chemat experți din 50 de țări, la Geneva, în luna noiembrie, în ideea elaborării unui set de măsuri de securitate internațională. Dezbaterile sînt încă la început și reglementarea se va arăta extrem de dificilă, avînd în vedere profiturile la care ar trebui să renunțe multe industrii. În 1987, de pildă, numai industriile americane au produs 275 milioane tone de deșeuri primejdioase ; pentru a scăpa de ele, s-a calculat că ar fi necesare 7,5 miliarde dolari. Revista „U.S. News and World Report" oferă o seamă de date despre ce se întîmplă cu deșeurile industriale. Întrucît costul eliminării deșeurilor a sporit la 2 000 dolari pe tonă, iar locurile de depozitare sînt mereu mai reduse, exportul deșeurilor toxice a devenit o alternativă „atrăgătoare" atît pentru S.U.A., cît și pentru multe țări din Europa occidentală. (Scandalul izbucnit cu nava italiană „Karin B", despre care revista noastră a scris la vremea respectivă, este elocvent). În 1987, firmele americane au „exportat" 100 000 tone deșeuri toxice ; în 1988, cifra a fost și mai mare. Depozitarea deșeurilor în țări din lumea a treia a dobîndit proporții de-a dreptul uriașe. O firmă din statul Washington a propus să umple o lagună din Insulele Marshall cu 25 milioane tone gunoaie. Organizația „Greenpeace" a calculat că pe teritoriul a cel puțin 11 țări în curs de dezvoltare s-au plasat, începînd cu 1986, deșeuri din S.U.A. și Europa occidentală ; alte 38 țări au fost „abordate" în același scop. Afaceristul italian Gianfranco Raffaelli a obținut un profit de 4,3 milioane dolari, cînd a convins, în 1987, un fost pădurar nigerian să depoziteze mii de butoaie în ograda sa de lîngă portul Koko, pentru 100 dolari pe lună. Ulterior, au apărut rapoarte despre paralizii ale docherilor sau severe arsuri chimice ; 19 persoane au murit de pe urma orezului contaminat cu substanța toxică scursă din butoaie. Autoritățile nigeriene, sesizate, au arestat 54 persoane și au obligat Italia să ridice deșeurile ; Raffaelli a dispărut cu o zi înainteă sosirii poliției. Tot în cursul anului trecut, s-a încheiat și odiseea vasului „Khian Sea". Vreme de 27 de luni, acesta s-a plimbat pe mările lumii, cu 11 000 tone de cenușă de la un crematoriu din Philadelphia, pe care nimeni nu le dorea — cel puțin 11 țări de pe patru continente au refuzat încărcătura, mai ales după ce depozitarea a 2 000 tone pe o plajă din Haiti a creat grave probleme mediu-

POSTA REDACȚIEI

lui înconjurător. În cele din urmă, cenușa a fost aruncată undeva în Oceanul Indian. Asemenea încărcături pot produce enorme daune mediului înconjurător, încît apar firești protestul și îngrijorarea. În mai 1988, O.U.A. a cerut oprirea importului de deșeuri. Șapte țări din zona Caraibilor au propus interzicerea depozitării deșeurilor străine. Standarde de securitate au fost impuse. Un tratat elaborat de UNEP ar putea fi încheiat în martie a.c.

Reamintim, în context, că, pornind de la această realitate, la sesiunea a 43-a a Adunării Generale a O.N.U., România a propus înscrierea pe ordinea de zi a dezbaterilor punctul special intitulat „Răspunderea statelor pentru apărarea mediului de viață al omului și prevenirea poluării acestuia, ca urmare a acumulării de reziduuri toxice și radioactive, în întărirea cooperării internaționale, în soluționarea acestei probleme".

Marcel Alexandru, Galați. 1. Revenim cu răspunsul datorat privind biografia scriitorului egiptean Naguib Mahfuz, care, în 1988, a primit Premiul Nobel pentru literatură.

Naguib Mahfuz s-a născut la Cairo în 1911. Licențiat, în 1934, al Facultății de litere și filozofie, a lucrat, apoi, ca funcționar în diverse ministere, pînă în 1971, cînd s-a pensionat. A colaborat asiduu la reviste literare egiptene, precum „Al-Mayal", „Al-Yadid", „Ar-Risala". A publicat eseuri filozofice, literare și științifice. În 1939, i-a apărut primul volum de povestiri „Murmurul nebuniei", urmat de „Jocurile destinului", „Ranubis" (1943) și „Noul Cairo" (1945). În 1957, a văzut lumina tiparului opera ce l-a consacrat în panorama literaturii arabe, trilogia „Fiii lui Gebelawi", povestea unei familii egiptene umile, de-a lungul anilor 1917—1944, inspirată din propria sa biografie. În 1962, Mahfuz publică două opere scurte, „Hoțul și cîinii" și „Prepelița și toamna".

Acordîndu-i premiul, Academia suedeză a declarat că opera sa „a dat un puternic impuls romanului, ca gen literar, și, totodată, a contribuit la dezvoltarea limbii literare în cercurile culturale arabe". Scriitorul egiptean — a declarat secretarul Academiei suedeze, Stare Allen — a creat „un roman cu valori universale", comparabil cu cel al columbianului Gabriel García Márquez, laureat în 1982 al Premiului Nobel pentru literatură.

2. Așa-numitul „Premiu Nobel alternativ", mai exact „Premiul pentru viață adecvată", („The Right Livelihood Award"), a fost instituit în 1980 de cetățeanul vest-german de origine suedeză Jacob von Uexkull, care și-a vîndut valoroasa sa colecție de timbre pentru a contribui la „soluții practice" în vederea înlăturării războiului nuclear, contaminării mediului înconjurător, sărăciei și consecințelor nefaste ale societății de consum. „Premiul Nobel alternativ" a fost acordat la 9 decembrie 1988, la Stockholm, (cu o zi înainte de înmînarea autenticelor Premii Nobel), Centrului internațional de reabilitare a victimelor torturii (RCT). Premiul este în valoare de o sută de mii de dolari.

Gh. Dascălu, Babadag, jud. Tulcea. În legătură cu întrebarea dumneavoastră privind problema palestiniană, sperăm că ați găsit un răspuns satisfăcător în paginile 12-14 din nr. 48/1988 al revistei noastre. În ce privește celelalte probleme ridicate, vom mai reveni.

D. Focșăneanu, Iași. Vă prezentăm lista solicitată a secretarilor generali ai Organizației Națiunilor Unite, în ordine cronologică : 1946 — Trygve Lie (Norvegia) ; 1953 — Dag Hammarskjold (Suedia) ; 1961 — U Thant (Birmania) ; 1972 — Kurt Waldheim (Austria) ; 1982 — Javier Perez de Cuellar (Peru).

Coordonatorul rubricii: Rodica Dumitrescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

2 (1315) 12 ianuarie 1989

MESAJUL DE ANUL NOU adresat întregului nostru popor, la posturile de radio și televiziune, de TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU 1

Cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la primirea șefilor misiunilor diplomatice 2

Vibrantă chemare la afirmarea noii gîndiri și concepții politice în favoarea păcii, colaborării și progresului în lume. Aurel Zamfirescu 4

TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU – omagiul partidului, al întregului popor. Doina Topor 6

– Înaltă apreciere internațională a vastei activități politice și științifice a tovarășei ELENA CEAUȘESCU 8

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Conferința internațională privind interzicerea armelor chimice. Necesitatea unei abordări globale, unitare a problematicii lichidării tuturor armelor de distrugere în masă 10

Situația din Mediterana. Vie condamnare a actelor de forță, poziție fermă împotriva prezenței militare în apele internaționale. Ștefan Cârjă 11

Africa australă. Perspective și exigențe ale procesului de pace. Dumitru Constantin 12

Orientul Mijlociu. Între atitudini și acțiuni politico-diplomatice. Crăciun Ionescu 14

Atena. Guvernul, opoziția și perspectiva alegerilor. I. Madoșa 16

Washington. Congresul 101. Stelian Țurlea 17

S.U.A. – Piața comună. Un nou episod al dezarcordurilor comerciale. Doina Topor 21

Reuniunea SAARC de la Islamabad. Pe calea înțelegerii și cooperării regionale. Liana Enescu 22

Criza politică din Vanuatu. Mihaela Brumă 23

REPORTAJ PE GLOB

Iaroslavl. Vasile Crișu 18

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

Cuvîntarea rostită de Erich Honecker la cea de-a 70-a aniversare a Partidului Comunist din Germania 19

Fidel Castro despre construcția socialismului în Cuba 19

R. P. Bulgaria. Obiective ale planului economic pe acest an 20

R. P. Chineză. Preocupări privind dezvoltarea producției agricole 20

1 000 + 1 26–28

SERIAL

„Armele inteligente" sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază (4). Ion Stoica 29

ACCENTE

Profit și pierdere. Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 32 29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export-import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S. 7

MINOLTA
SALUTA
ROMANIA

MINOLTA SALUTĂ ROMÂNIA

În concepția firmei „MINOLTA“
copiatorul și asistența tehnică
acordată beneficiarilor
constituie un tot unitar.
Este foarte ușor să manifești
o înaltă exigență
față de spiritul de inventivitate
și față de produsele unui mare producător.
Mult mai mult înseamnă însă pentru „MINOLTA“
faptul că un client consideră
ca un lucru de la sine înțeles
să i se acorde
cea mai bună asistență tehnică posibilă.
Iată și motivul pentru care
mașinile de copiat, imprimantele cu laser,
telefaxurile și sistemele de editare a textelor
provin și poartă tot mai des
marca „MINOLTA“.

MINOLTA

MINOLTA AUSTRIA Ges.m.b.H., Büromaschinen. Export, Hietzinger Kai 97. A-1130 Vienne, Téléphone 0222/82 69 69, Télex 132 396 MINKOA

ORGANISATION DE SERVICE: Institutul de tehnică de calcul și informatică, 167, Calea Floreasca, Sector 2, 72321 Bucarest, Roumanie, Téléphone: (90) 33 37 41, Télex: 11 846 (ITC-R)

REPRESENTATION EN ROUMANIE: Export Consult, Hôtel București AP. 25/27, 2–4, rue Luterană R-7000 Bucarest, Téléphone: (00400) 166021, Télex: 10480 exco r, Téléfax: (00400) 166021

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

Nr. 3 19 ianuarie 1989

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

CEAUȘESCU
ROMÂNIA

Viziune globală, realistă asupra soluționării marilor probleme ale lumii contemporane

Din actualitatea internațională

REUNIUNEA DE LA VIENA

Exigențe și perspective ale procesului de edificare a securității europene și dezvoltare a cooperării pe continent

DUPĂ ÎNCHEIEREA CONFERINȚEI PRIVIND INTERZICEREA ARMELOR CHIMICE

Necesitatea unei abordări unitare, concomitente a problematicii eliminării tuturor armelor de distrugere în masă

SERIAL
PUNCTE DE VEDERE
1000+1
POȘTA REDACȚIEI

Viziune globală, realistă asupra soluționării marilor probleme ale lumii contemporane

Conceptul președintelui Nicolae Ceaușescu asupra păcii — condiție existențială în era nucleară — se distinge prin caracterul său de largă cuprindere, multilateralitatea dimensiunilor avute în vedere, stabilirea limpede a priorităților de acțiune, identificarea forțelor care pot și trebuie să determine o nouă dinamică istorică, capacitatea de a formula căile și mijloacele concrete de a declanșa un vast proces de mobilizare a acestora pe cea mai largă platformă de solidaritate.

Primatul absolut al păcii își relevă, în viziunea președintelui Nicolae Ceaușescu, resorturile cauzale dintr-o diversitate de unghiuri.

Pe plan național, indiferent de orînduirea socială, pacea reprezintă fundamentul **sine qua non** al dezvoltării. Cu atît mai mult, opera de construcție socialistă — pașnică prin esența ei — reclamă, în mod obiectiv, crearea și consolidarea condițiilor de pace, fără de care este de neînchipuit realizarea programelor de dezvoltare economico-socială stabilite.

Din perspectiva evoluției mondiale, primatul absolut al păcii — căci, nu există valoare umană care să prevaleze sau să i se substituie — rezultă dintr-o examinare aprofundată a realităților ce definesc conținutul epocii, în complexitatea și gravitatea fenomenelor cu care se confruntă. Izvorîte dintr-o înaltă conștiință a responsabilității pentru destinul de pace al omenirii, realismul analizei, alianța dintre curajul și înțelepciunea de a spune adevărul la timp, fără înconjur, și, deseori, împotriva unor aprecieri conjuncturale, de a avertiza în ideea salutară de a face să se impună concluziile și să demareze acțiunile necesare, **pînă nu este prea tîrziu** — sînt, acestea, calități inconfundabile ale gîndirii politice și eticii militante prin care președintele Nicolae Ceaușescu s-a afirmat pe plan mondial.

Mesajul de Anul Nou, cuvîntarea rostită cu prilejul primirii ambasadorilor și reprezentanților diplomatici ai țărilor care au legături cu România sînt exemplare pentru această continuitate de atitudine morală, întemeiată pe luarea în considerare a faptelor, a realităților, și animată de țelul istoric al unei schimbări radicale în viața internațională, al afirmării noii gîndiri și practici politice mondiale.

Datele realității au fost, dintotdeauna, mai convingătoare decît vorbele, fie ele pătrunse de cele mai senine declarații de intenție. **„Noi considerăm** — afirmă conducătorul partidului și statului nostru — **că este necesar să privim realitatea așa cum este. Să nu ne facem nici noi iluzii, dar mai cu seamă să nu creăm popoarelor iluzia că pot trăi fără teama unui război nuclear distrugător".**

Situația internațională continuă să rămînă complexă, contradictorie și gravă. Echilibrul relativ de forțe între cele două tendințe diametral opuse în viața mondială se menține ; balanța nu a înclinat definitiv în favoarea forțelor păcii, colaborării și dezarmării. Debuturile încurajatoare în diverse sfere ale vieții internaționale riscă să fie blocate prin desfășurări potrivnice pe aceleași planuri sau în domenii strict și obiectiv corelate.

Tratatul privind eliminarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune (în curs de aplicare) nu a declanșat încă o mișcare determinantă în sensul dezarmării nucleare strategice, ci, dimpotrivă, se accentuează tendințele nord-atlantice de „compensare" (cu efecte sporite) prin perfecționarea armelor nucleare cu rază scurtă și tactică ; militarizarea Cosmosului continuă ; experiențele nucleare — de asemenea ; în ciuda discuțiilor și a propunerilor de reduceri în domeniul armelor convenționale (25 la sută — Pactul de la Varșovia ; 50 la sută — N.A.T.O.), practic nu s-a realizat încă nimic ; conceptul de securitate prin descurajarea bazată pe forța armelor — indiferent de tipuri și categorii — predomină, dinamica acestui cerc vicios, de factură globală, fiind inițiată, menținută și stimulată de competiția înarmărilor nucleare, de politica de forță, de dictat și amestec brutal — sau sub alte forme — în treburile interne ale altor state.

Ponderea Europei în plan mondial — reclamată de istoria trecută și, mai ales, de exigența eliberării celei prezente de efectul nefast al concentrării armate și confruntării directe între cele două blocuri antagonice spre dezvoltarea plenară a valențelor creatoare, de cert și larg impact internațional — nu s-a afirmat încă pe măsura așteptărilor popoarelor care-i compun continentul ; tendința ca „cei mari" să-și spună exclusiv cuvîntul menține încă un **statu quo** contrar procesului firesc de unitate europeană în diversitatea orînduirilor sociale și pe baza principiilor egalității, independenței și suveranității naționale. **„Politica Europei** — arăta președintele **Nicolae Ceaușescu — trebuie să fie hotărîtă de popoarele Europei, care să decidă împreună, indiferent dacă sînt mari sau mici, indiferent de orînduirea lor socială".** Între tendința de cooperare liberă și independentă a națiunilor europene și coerciția, de tradiție postbelică, a încazarmării, potențial explozive, pe baza divizării artificiale a continentului, se menține același echilibru instabil, pe măsura confruntării la scară mondială.

Conflictele locale și-au dovedit, din plin, anvergura negativă a consecințelor globale ; binevenite, încurajate și încurajatoare, negocierile în curs — incipiente și încă prea tributare intervențiilor din afară, care, tot ele, le-au alimentat — stau încă sub semnul incertitudinilor de tot felul.

Sfera economicului, globală prin cauzalitate și efecte, este resimțită — la nivelul marilor comunități sociale, precum și în viața de zi cu zi a individului — ca o apăsătoare oprimare a popoarelor și personalității umane, în care polarizarea bogăției, la nivel național și mondial, exacerbează sursele explozive, săracii — țări și clase sociale, indiferent de meridiane — fiind supuși unui nou sistem de colonialism și exploatare, așa-numita „lume a treia" subvenționînd; de fapt, o lume industrializată, ea însăși profund dezbinată și aflată în faza acută a unei crize de sistem, cu efecte depășind granițe geografice și delimitări ideologice.

Angajînd un imens potențial uman, marile fenomene — cursa înarmărilor, amplificarea decalajelor economice, proliferarea sferelor conflictuale, tendințele de împărțire sau reîmpărțire a zonelor de influență, recrudescența politicii de forță, convulsiile și destructurările financiare — se dezvoltă într-o contagioasă interdependență planetară, sub impulsul unui nod de contradicții fundamentale — unele clasice, de mai veche sorginte ideologică și alimentînd confruntările între sisteme, altele noi, precum cele dintre țările subdezvoltate sau în curs de dezvoltare și cele avansate din punct de vedere industrial și tehnologic. Dintr-o asemenea perspectivă, destinul umanității nu mai poate — și nu mai trebuie — să fie girat doar de „privilegiul", din ce în ce mai ipotetic, al unui grup restrîns de mari puteri nucleare, reciproc imobilizate în raporturi de tradițională confruntare. Asistăm, așadar, la o accelerată intoxicare a planetei prin multiplicarea surselor de autodistrugere, ceea ce reclamă, sub imperiul urgenței istorice, o supremă și globală ecologie a păcii, înțeleasă, ea însăși, sub multiplele ei aspecte.

„Ținînd seama de discuțiile și dezbaterile care au loc în organismele mondiale, noi considerăm — arăta președintele României — **că se impune să avem o privire globală asupra realităților. Să le privim nu așa cum le-am dori, ci așa cum sînt ele și să acționăm împreună pentru a ajunge la concluzii comune cum să le soluționăm — începînd cu dezarmarea și subdezvoltarea, care sînt două probleme fundamentale strîns legate între ele".** Cu conștiința acută a presiunii globale pe care o exercită pericolul unui nou război mondial — realitate demonstrată de atîtea desfășurări concurînd spre același deznodămînt tragic și irațional —, șeful statului român atrage atenția asupra imperativului acțiunii comune, solidare, care să ducă la o schimbare radicală a actualului curs

(Continuare în pag. 4)

ROMÂNIA
— poziţie fermă, acţiune constantă pentru edificarea securităţii europene şi dezvoltarea cooperării pe continent

• Începută la 4 noiembrie 1986 şi desfăşurată în mai multe etape organizate de-a lungul a mai bine de doi ani, Reuniunea general-europeană pentru securitate şi cooperare de la Viena s-a încheiat, săptămîna aceasta, cu adoptarea, prin consens, a unui document final, la ultimele şedinţe plenare fiind prezenţi miniştrii de externe ai celor 35 de state participante.

Documentul final cuprinde, în ansamblul său, prevederi importante a căror traducere în viaţă va fi de natură să contribuie la o mai bună înţelegere şi colaborare între popoarele continentului nostru, la întărirea încrederii, păcii şi securităţii în Europa şi în lume.

Totodată, trebuie subliniat că, faţa de Actul final de la Helsinki, din 1975, — care are o însemnătate deosebită în viaţa Europei şi pe plan internaţional, în general, care a deschis calea procesului de edificare a securităţii şi dezvoltării colaborării pe continent —, actualul document adoptat la Viena constituie un pas înapoi, datorită încercărilor unor delegaţii de a modifica şi răstălmăci principiile convenite la Helsinki, principii de la care România nu admite nici un fel de abateri şi a căror strictă respectare constituie fundamentul instaurării şi dezvoltării de raporturi normale între state, în deplinătatea prerogativelor lor de independenţă şi suveranitate.

În continuitatea activităţii sale constructive încă de la începuturile procesului C.S.C.E. şi de la semnarea Actului final de la Helsinki, în 1975, România a participat şi la lucrările reuniunii de la Viena, depunînd eforturi susţinute, avansînd propuneri concrete, sugestii şi idei menite să contribuie efectiv la creşterea încrederii, a securităţii şi conlucrării între toate popoarele continentului.

Pe întregul parcurs al lucrărilor reuniunii de la Viena, România — animată de dorinţa de a-şi aduce contribuţia la sporirea încrederii, la întărirea securităţii şi dezvoltarea colaborării pe continent, precum şi de convingerea privind necesitatea de a se da o perspectivă nouă relaţiilor dintre ţările europene — s-a pronunţat şi a acţionat cu consecvenţă pentru elaborarea unui document final echilibrat, în spiritul şi în conformitate cu Actul final de la Helsinki, care să satisfacă exigenţele şi interesele tuturor statelor participante şi să se întemeieze ferm pe principiile deplinei egalităţi în drepturi, respectului independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne şi avantajului reciproc, ale dreptului fiecărui popor de a-şi hotărî de sine stătător calea dezvoltării economico-sociale — principii a căror valoare este deplin confirmată de cursul evenimentelor, traducerea lor în viaţă reprezentînd garanţia dezvoltării de relaţii normale între state, a păcii şi progresului general.

În acest spirit, ţara noastră a acţionat pentru ca hotărîrile şi documentele ce vor fi adoptate să pornească de la realităţile epocii noastre, de la noile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane, în general. **„Ne pronunţăm** — sublinia, în acest sens, preşedintele **Nicolae Ceauşescu — pentru o Europă a colaborării egale între toate naţiunile, pentru o Europă a ştiinţei, culturii şi progresului economic şi social, a bunăstării şi fericirii fiecărei naţiuni, o Europă unită în diversitatea orînduirilor sociale, a naţiunilor libere şi independente".**

Pornind de la această poziţie de principiu, **Declaraţia Republicii Socialiste România în legătură cu documentul final al Reuniunii C.S.C.E. de la Viena** apreciază că, pe ansamblu, documentul cuprinde prevederi importante pentru întărirea securităţii şi dezvoltarea colaborării în Europa.

Într-o asemenea viziune, ţara noastră evidenţiază însemnătatea reafirmării necesităţii respectării neabătute, în relaţiile între state, a tuturor principiilor înscrise în Actul final de la Helsinki, a hotărîrii privind instituirea unui nou for de negocieri privind forţele armate şi armamentele convenţionale în Europa şi a reluării negocierilor pentru adoptarea de noi măsuri de încredere şi securitate, a altor prevederi de natură să ducă la dezvoltarea cooperării în domeniile economic, tehnico-ştiinţific, al culturii, educaţiei şi umanitar.

O atenţie deosebită a acordat şi acordă România **imperativului dezarmării** — problematică de maximă importanţă, ţinînd cont de acumularea masivă de armamente, de pericolul pe care îl reprezintă înarmarea nucleară, de faptul că, în ciuda unor paşi pozitivi, nu s-a produs încă o schimbare radicală, ci, dimpotrivă, a continuat cursa înarmărilor, în primul rînd sub forma modernizării şi perfecţionării armamentului nuclear, chimic şi convenţional.

Subliniind, îndeosebi, importanţa prevederilor documentului final de la Viena privind negocierile pentru reducerea forţelor armate şi armamentelor convenţionale, România consideră — aşa cum se arată în Declaraţie — că acestea trebuie să se desfăşoare între state independente şi suverane, în cadrul procesului C.S.C.E. şi cu respectarea regulilor sale de procedură, că este necesar ca, la tratative, să poată participa toate ţările europene, iar măsurile ce vor fi convenite să ţină seama de interesele de securitate ale tuturor acestor state.

Într-adevăr, organizarea, pe asemenea baze principiale, democratice, de negocieri de dezarmare în Europa — aşa cum, de altfel, ţara noastră a propus încă de la începutul reuniunii de la Viena — s-ar înscrie ca un pas important în direcţia creşterii încrederii şi edificării securităţii pe continent. Începerea de negocieri în problemele dezarmării convenţionale capătă, în prezent, o semnificaţie aparte, mai ales în contextul în care, după încheierea acordului sovieto-american privind eliminarea rachetelor cu rază medie şi mai scurtă de acţiune, în cercurile NATO se discută tot mai intens despre modernizarea şi perfecţionarea armamentelor convenţionale cu putere de distrugere sporită.

Pronunţîndu-se pentru o reducere radicală a armamentelor, preşedintele **Nicolae Ceauşescu** arăta, în cuvîntarea rostită cu prilejul primirii, în luna decembrie 1988, a şefilor misiunilor diplomatice acreditaţi în ţara noastră : **„Este necesar să facem totul ca anul viitor să înceapă tratativele pentru reducerea armelor convenţionale, pornind de la propunerile ţărilor din Tratatul de la Varşovia privind reducerea cu 25 la sută, în prima etapă, şi de la propunerile formulate de N.A.T.O. privind reducerea cu 50 la sută".**

Ţinînd seama de evoluţiile intervenite în producerea armelor de distrugere în masă şi convenţionale, de exigenţele reale de securitate, România se pronunţă şi acţionează pentru realizarea unui program complex, atotcuprinzător de dezarmare, care să includă simultan toate categoriile de arme, să abordeze toate domeniile, avînd ca obiectiv interzicerea şi eliminarea tuturor armelor de distrugere în masă.

DECLARAȚIA

Republicii Socialiste România în legătură cu documentul final al Reuniunii C.S.C.E. de la Viena

România a luat parte la lucrările Reuniunii general-europene de la Viena animată de dorința de a-și aduce contribuția la creșterea încrederii, a securității și cooperării pe continent, pentru a se da o perspectivă nouă relațiilor dintre țările europene — în spiritul și în conformitate cu Actul final de la Helsinki — și care să se întemeieze pe principiile deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale dreptului fiecărui popor de a-și hotărî de sine stătător calea dezvoltării economico-sociale.

În legătură cu documentul final al reuniunii, delegația Republicii Socialiste România este împuternicită să declare următoarele :

Documentul final cuprinde, pe ansamblu, prevederi importante, a căror traducere în viață va fi de natură să contribuie la o mai bună înțelegere și colaborare între popoarele noastre, la întărirea încrederii, păcii și securității pe continent și în întreaga lume. Îndeosebi, România subliniază importanța prevederilor documentului final privind negocierile pentru reducerea forțelor armate și armamentelor convenționale și consideră că ele trebuie să se desfășoare între state independente și suverane, pe baza deplinei egalități, în cadrul procesului C.S.C.E. și cu respectarea regulilor de procedură democratice ale acesteia. Considerăm că este necesar ca la aceste negocieri să poată participa toate țările europene, iar măsurile ce vor fi convenite să țină seama de interesele de securitate ale tuturor acestor state.

De asemenea, România consideră că în ce privește dezvoltarea colaborării și cooperării în domeniul economic, al științei și tehnologiei, evitarea poluării și apărarea mediului înconjurător — documentul final conține prevederi acceptabile, deși, după părerea noastră, ele ar fi putut să fie mai angajante, să pornească mai ferm de la uriașele cuceriri ale științei, cunoașterii și culturii, de la nivelul atins în dezvoltarea forțelor de producție.

În ce privește drepturile omului, documentul final al reuniunii conține o serie de prevederi importante, cu care România este de acord. Regretăm însă că în acest document nu au fost înscrise în mod corespunzător, ca angajamente ferme ale statelor, unele propuneri ale țării noastre privind o serie de principii fundamentale ale drepturilor omului și ale problemelor umanitare, cum sînt : angajamentul statelor privind asigurarea de locuri de muncă pentru fiecare cetățean al țării și lichidarea șomajului ; formarea profesională, educarea și asigurarea de locuri de muncă și de condiții demne de viață pentru tineret ; dreptul la retribuții egale la muncă egală ; crearea condițiilor corespunzătoare de locuit pentru fiecare familie ; accesul larg al întregii populații la cuceririle științei și tehnicii moderne ; asigurarea de condiții de viață demnă, civilizată pentru toți cetățenii.

În același timp — sub pretextul așaziselor preocupări pentru drepturile omului și libertățile religioase —, în document au fost introduse și menținute prevederi care nu sînt în concordanță cu principiile și spiritul Actului final de la Helsinki, cu realitățile epocii în care trăim, contravin unor norme și reglementări internaționale la care au aderat statele. Astfel de prevederi pot deschide calea amestecului în treburile interne ale altor state, încălcării independenței și suveranității naționale, pot stimula și încuraja activități și manifestări obscurantiste, retrograde. De asemenea, sînt menținute prevederi care, în fapt, stimulează emigrarea și încurajează furtul de inteligență, lovind în interesele dezvoltării economico-sociale ale popoarelor, și în primul rînd a celor mai puțin dezvoltate.

România a prezentat în cursul lucrărilor reuniunii observațiile și rezervele sale, pe capitole — arătînd în mod concret care sînt acele probleme ce nu și-au găsit o reflectare corespunzătoare în document — observații și rezerve pe care le menține și acum.

Ținînd seama de toate acestea, delegația română declară că România nu își asumă nici un angajament de a îndeplini acele prevederi din documentul final la care a prezentat amendamente, care nu au fost acceptate, prevederi pe care le consideră necorespunzătoare.

România a asigurat și asigură practic, în viață, exercitarea deplină a libertăților și drepturilor fundamentale ale omului, înscrise în însăși Constituția țării, creează toate condițiile pentru ca de ele să beneficieze toți cetățenii, fără nici un fel de deosebire, într-un cadru de largă și reală democrație, care dă posibilitatea întregului popor să participe nemijlocit la conducerea tuturor sectoarelor vieții economico-sociale, a întregii societăți.

Avînd însă în vedere că, pe ansamblu, documentul cuprinde prevederi importante pentru întărirea securității și dezvoltarea colaborării în Europa și din dorința de a-și aduce contribuția la eforturile pentru promovarea în continuare a obiectivelor la care statele noastre au subscris, delegația română este împuternicită să se asocieze — cu rezervele menționate — consensului pentru adoptarea proiectului de document final.

România reafirmă poziția sa, exprimată și pe parcursul lucrărilor, că toate prevederile acestui document — așa cum se menționează în însuși cuprinsul său — vor trebui aplicate în cadrul constituțional, al legislației și reglementărilor interne din fiecare țară, al tradițiilor și condițiilor sale specifice și, totodată, în spirit de cooperare, cu respectarea strictă a principiilor relațiilor dintre statele participante.

România va face totul pentru a contribui și în viitor la dezvoltarea colaborării și întărirea încrederii și securității pe continent, pentru o Europă unită, în diversitatea orînduirilor sociale, o Europă a statelor libere, independente și suverane, a progresului economic și social, colaborării și păcii, care să aibă un rol tot mai important în dezvoltarea generală a lumii contemporane.

■

Delegația română roagă secretariatul conferinței ca, în conformitate cu paragraful 79 din dispozițiile de procedură, să difuzeze prezenta declarație ca „rezerve și declarații interpretative" ale României în legătură cu acceptarea de ansamblu a documentului final al Reuniunii de la Viena.

în primul rînd nucleare, reducerea substanțială a armamentelor convenționale, a forțelor și cheltuielilor militare. Pe o asemenea bază principială, România va participa activ la lucrările Conferinței pentru dezarmare de la Geneva, precum și la negocierile privind dezarmarea convențională în Europa.

Considerînd că, în ce privește **dezvoltarea colaborării și cooperării în domeniile economic, al științei și tehnologiei, ocrotirii mediului ambiant,** documentul final conține prevederi acceptabile, România apreciază că ele ar fi putut să fie mai angajante, să pornească mai ferm de la uriașele cuceriri ale științei, cunoașterii și culturii, de la nivelul atins în dezvoltarea forțelor de producție.

Este, de altfel, știut că, profund atașată cauzei securității și cooperării în Europa, România s-a pronunțat — și a avansat, în acest sens, numeroase propuneri — pentru o abordare nouă a ansamblului problematicii cooperării, astfel încît înțelegerile adoptate la reuniune să marcheze un real progres în acest domeniu. Reflectînd exigențe de fond, propunerile românești vizează, în principal, eliminarea obstacolelor existente, a oricăror bariere artificiale și practici discriminatorii, restrictive în calea schimburilor economice și comerciale, a cooperării tehnico-științifice. În același timp, România s-a pronunțat și a prezentat propuneri concrete în direcția promovării unor forme noi, moderne de cooperare economică, industrială, în domeniile științei și tehnologiei etc. Considerînd că unor asemenea obiective vor trebui să li se consacre reuniunile convenite în aceste domenii, România va participa, și pe viitor, la dezvoltarea raporturilor economice și tehnico-științifice — sferă de probleme neglijată, în bună măsură, în cadrul procesului C.S.C.E. —, aducîndu-și întreaga sa contribuție la afirmarea unui curs nou în relațiile de conlucrare între statele europene.

De asemenea, alături de alte state, țara noastră a avansat o serie de propuneri concrete pe tema protecției mediului înconjurător — sferă de mare importanță a conlucrării internaționale.

În ce privește drepturile omului, documentul final conține, de asemenea, o se-

→

rie de prevederi importante, cu care țara noastră, — așa cum se specifică în Declarația Republicii Socialiste România — este de acord.

Totodată, însă, România își exprimă regretul că în acest document nu au fost înscrise în mod corespunzător, ca angajamente ferme ale statelor, unele propuneri ale țării noastre privind o serie de principii fundamentale ale drepturilor omului și ale problemelor umanitare, cum sînt : angajamentul statelor privind asigurarea de locuri de muncă pentru fiecare cetățean al țării și lichidarea șomajului ; formarea profesională, educarea și asigurarea de locuri de muncă și de condiții demne de viață pentru tineret ; dreptul la retribuții egale la muncă egală ; crearea condițiilor corespunzătoare de locuit pentru fiecare familie ; accesul larg al întregii populații la cuceririle științei și tehnicii moderne ; asigurarea de condiții de viață demnă, civilizată pentru toți cetățenii.

În același timp — sub pretextul așa-zișelor preocupări pentru drepturile omului și libertățile religioase — în document au fost introduse și menținute prevederi care nu sînt în concordanță cu principiile și spiritul Actului final de la Helsinki, cu realitățile epocii în care trăim, contravin unor norme și reglementări internaționale la care au aderat statele. Astfel de prevederi — se arată în Declarație — pot deschide calea amestecului în treburile interne ale altor state, încălcării independenței și suveranității naționale, pot stimula și încuraja activități și manifestări obscurantiste, retrograde. De asemenea, sînt menținute prevederi care, în fapt, stimulează emigrarea și încurajează furtul de inteligență, lovind în interesele dezvoltării economico-sociale ale popoarelor și, în primul rînd, a celor mai puțin dezvoltate.

De-a lungul lucrărilor reuniunii, România a prezentat, pe capitole, în mod concret, observațiile și rezervele sale față de acele probleme ce nu și-au găsit o reflectare corespunzătoare în document, observații și rezerve pe care și le menține în continuare, poziția aceasta fiind, de altfel, reafirmată în Declarația Republicii Socialiste România, în care se arată că, ținînd seama de toate acestea, delegația română declară că România nu își asumă nici un angajament de a îndeplini acele prevederi din documentul final la care a prezentat amendamente, care nu au fost acceptate, prevederi pe care le consideră necorespunzătoare.

O asemenea hotărîre decurge din poziția principială a României față de drepturile fundamentale ale omului, reafirmată, recent, cu vigoare de președintele **Nicolae Ceaușescu**, care, referindu-se la unele prevederi din proiectul de document în legătură cu problema așa-numitelor libertăți religioase, arăta : **„Drepturile omului nu înseamnă întoarcerea la bigotism, la înapoiere, la sclavagism, ci înseamnă a merge înainte, ținînd seama de cuceririle științei și culturii, de necesitatea de a asigura omului condiții egale de muncă, de viață, în demnitate, în libertate și de a avea acces nemijlocit la cuceririle științei și culturii actuale, care se dezvoltă continuu". „În nici un fel** — sublinia, în acest sens, șeful statului român — **nu dorim să deschidem calea pentru diferite secte religioase, agenturi, care sînt bine cunoscute și criticate chiar în țările ce propun să se deschidă o asemenea cale".**

Înscrisă în însăși Constituția țării, exercitarea deplină a libertăților și drepturilor fundamentale ale omului a fost și este asigurată practic, în fapt, toți cetățenii patriei, fără nici o deosebire, beneficiind de condiții de muncă și de viață egale, de participare nemijlocită, într-un cadru de largă și reală democrație, la conducerea tuturor sectoarelor vieții economico-sociale, a întregii societăți.

Apreciind că, pe ansamblu, documentul adoptat la reuniunea de la Viena conține prevederi importante, România s-a asociat — cu rezervele menționate — consensului, dînd, astfel, expresie voinței sale de a face să progreseze opera de edificare a unei Europe unite, a păcii și conlucrării, o Europă în care toate popoarele să beneficieze de roadele progresului, o Europă avînd o pondere mai mare, pe măsura tradițiilor și capacităților sale creatoare, în evoluția vieții mondiale.

Și cu acest prilej, așa cum se subliniază în Declarație, România își reafirmă poziția că toate prevederile documentului final, așa cum se menționează în însuși cuprinsul său, vor trebui aplicate în cadrul constituțional, al legislației și reglementărilor interne din fiecare țară, al tradițiilor și condițiilor sale specifice și, totodată, în spirit de cooperare, cu respectarea strictă a principiilor relațiilor dintre statele participante.

Exprimîndu-și hotărîrea de a conlucra activ cu celelalte țări și popoare, România își va aduce în continuare o contribuție efectivă la traducerea în viață a principiilor și obiectivelor înscrise în Actul final, pentru dezvoltarea largă a procesului general-european de cooperare, de întărire a încrederii și înțelegerii între state suverane, independente și egale în drepturi, în slujba păcii și progresului tuturor națiunilor lumii.

N. Pătrașcu

Viziune globală, realistă asupra soluționării marilor probleme ale lumii contemporane

(Urmare din pag. 1)

al situației mondiale, grave și complexe, la o nouă perspectivă istorică.

Caracterul global al problemelor de a căror rezolvare depind însești destinele omenirii impune, în mod logic, o abordare și acțiune globale. Unei asemenea viziuni îi corespunde o amplă strategie a păcii, concepută în componentele ei multiple, dar, în același timp, degajînd cu claritate prioritățile de acțiune. Realismul — care invită, desigur, la acțiuni cu caracter de proces, de la simplu la complex — nu poate fi, într-o astfel de concepție, un alibi pentru cantonarea strictă în domenii colaterale sau în abordări unilaterale, în care fie și începuturile pozitive, demarajul după impasuri prelungite riscă să fie blocate sau chiar anihilate în lipsa unei dinamici care să atace — progresiv și de o manieră globală — problemele de fond. Este cazul dezarmării, în complexitatea laturilor sale interdependente ; este cazul noii ordini economice mondiale, al raporturilor dintre state, al tematicii, atît de dezbătute, a drepturilor fundamentale ale omului, al procesului de edificare a unei autentice securități internaționale, de reluare și consolidare a cursului spre destindere, care, pentru a fi demn de speranțele investite în el, nu poate să se reducă la raporturi limitative și conjuncturale între anume state sau să se exercite în anume zone, ci trebuie să fie universal.

Un asemenea concept global asupra rezolvării problemelor majore ale lumii contemporane este, prin însăși esența sa, funciar ostil abordărilor în cerc închis, politicilor de veche și de atîtea ori nereușită carieră, prin care s-a încercat — și, din păcate, se mai încearcă — exercitarea exclusivistă și coercitivă a accesului la treburile mondiale. Dimpotrivă, noua gîndire și practică politică presupun o semnificativă desacralizare a tendințelor de impunere a unui asemenea „globalism", reclamă cu necesitate lichidarea aristocrației internaționale întemeiată pe cîteva centre de putere, întronarea, în viața mondială, a unui real democratism, de care să beneficieze toate statele, indiferent de mărime, de pondere economică sau militară. În fond, în consens cu acest fenomen al epocii, prerogativele de independență și suveranitate ale statelor nu pot fi deplin realizate în afara participării libere și egale a tuturor la treburile mondiale. Participare a cărei rațiune izvorăște din imposibilitatea soluționării problemelor păcii doar de către „cei mari" sau de un grup limitat de state ; participare obiectiv necesară, pornind tocmai de la caracterul universal, global, multidimensional al procesului de edificare a unei viabile structuri de pace în lumea contemporană.

Evocînd dinamica și, deopotrivă, calitatea participării României la soluționarea problemelor majore ale contemporaneității în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** aprecia : **„Se poate afirma că nu au fost, în această perioadă, momente mai importante în viața internațională în care România să nu fi acționat și să nu fi adus o contribuție activă, pozitivă, la soluționarea lor".** Este, aceasta, o normă de acțiune politică și morală, care oferă un exemplu mobilizator de politică externă, în care spiritul novator, revoluționar, larga deschidere spre conlucrare, neabătuta promovare a principiilor noi de relații se afirmă ca laturile aceleiași unități de concepție și acțiune.

Radu Pascal

Necesitatea unei abordări unitare a problematicii eliminării tuturor armelor de distrugere în masă

Viața demonstrează, ca de altfel și în multe alte privințe, justețea aprecierilor președintelui Nicolae Ceaușescu, potrivit cărora apărarea păcii și înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a celei nucleare, reprezintă problema cardinală a zilelor noastre, de care depinde viitorul omenirii. Apreciind pașii pozitivi înregistrați prin începerea eliminării unor categorii de arme nucleare, cu îndreptățit temei, conducătorul partidului și al statului nostru sublinia cu tărie că, acum, sînt necesare noi acțiuni ale forțelor politice realiste, ale tuturor popoarelor pentru a se ajunge la încheierea unor acorduri de reducere la jumătate a armamentelor nucleare strategice, de renunțare la modernizarea armelor nucleare existente sau la crearea altora noi, de încetare a tuturor experiențelor nucleare, de preîntîmpinare a extinderii cursei înarmărilor în Cosmos, pentru realizarea unor acorduri privind eliminarea armelor chimice, de trecere la reducerea armamentelor convenționale, a cheltuielilor și efectivelor militare din Europa și din lume.

În acest spirit, opinia publică din țara noastră a luat cunoștință de desfășurarea, la Paris, ca un eveniment de o deosebită însemnătate în cadrul eforturilor vizînd înfăptuirea marelui deziderat al omenirii — dezarmarea, în primul rînd nucleară —, a lucrărilor Conferinței privind interzicerea armelor chimice (7—11 ianuarie). Participarea, la nivel ministerial, a covîrșitoarei majorități a țărilor lumii — 149 — a demonstrat preocuparea existentă pe plan mondial, generată de acumularea unor uriașe stocuri de arme de distrugere în masă —, nucleare, chimice și de altă natură —, toate aceștea îndreptățind aprecierea că situația internațională continuă să fie deosebit de gravă.

Țara noastră a participat la Conferința din capitala Franței animată de dorința constantă de a susține și sprijini acțiuni vizînd oprirea cursei înarmărilor și trecerea efectivă la dezarmare și, în primul rînd, la dezarmare nucleară, eliminarea definitivă a armelor de distrugere în masă, atît chimice, cît și nucleare, trecerea la tratative privind reducerea radicală a armelor convenționale. Călăuzindu-se după teze de inestimabilă valoare teoretică și practică, fundamentate de președintele Nicolae Ceaușescu, poziția consecvent principială a României în problemele dezarmării și-a aflat o amplă audiență la reuniunea de la Paris. **„În condițiile în care în lume s-au acumulat mari cantități de arme nucleare, de alte arme de distrugere în masă capabile să distrugă de mai multe ori întreaga omenire, nu există decît o singură cale, o singură politică** — sublinia președintele României —, **aceea de renunțare cu desăvîrșire la forță, la război, de afirmare a unei noi gîndiri și a unei politici noi, democratice, care să excludă forța și războiul din viața internațională".**

După cum se știe, în acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu a relevat, în Mesajul de Anul Nou, cele mai stringente măsuri concrete ce se impun în domeniul de vitală însemnătate al dezarmării : **„Să acționăm pentru realizarea unor acorduri generale cu privire la eliminarea totală, în mai multe etape, a armelor nucleare, să facem totul pentru începerea, în anul 1989, a tratativelor privind reducerea substanțială a armelor convenționale, pentru realizarea unor acorduri privind eliminarea armelor chimice, pentru reducerea radicală a cheltuielilor militare".**

În cadrul Conferinței de la Paris, țara noastră a subliniat însemnătatea interzicerii armamentului chimic și s-a pronunțat, totodată, pentru o abordare globală a problematicii complexe a dezarmării, în contextul realităților lumii de astăzi, fundamental schimbate față de cele din 1925, anul în care a fost semnat Protocolul de la Geneva privind interzicerea folosirii armelor chimice. În cei 63 de ani scurși de la acea dată, în domeniul înarmărilor au intervenit „perfecționări" nefaste : arma chimică nu mai este singura armă de distrugere în masă ; apariția celor nucleare, bacteriologice și de alt fel a conferit dimensiuni înspăimîntătoare potențialului distructiv acumulat în lume.

Pornind de la contextul realităților lumii de azi, România, ca și o serie de alte state, a susținut, cu deplin temei, la forumul de la Paris, necesitatea abordării problemei armelor chimice în condițiile armamentului atomic, care reprezintă cea mai mare amenințare la adresa omenirii. În acest sens, în **Declarația Guvernului Republicii Socialiste România** în legătură cu adoptarea documentului final al Conferinței de la Paris se subliniază : **„Ținînd seama de evoluțiile intervenite în producerea armelor de distrugere în masă, de apariția unor noi arme cu mare putere de distrugere și, în primul rînd, de apariția armelor nucleare, România consideră că orice hotărîre privind interzicerea armelor chimice trebuie să fie parte componentă a unui ansamblu de măsuri care să vizeze interzicerea, producerea, depozitarea și folosirea oricăror arme de distrugere în masă și, în primul rînd, a armelor nucleare".**

În această viziune, întemeiată pe concepția elaborată și promovată cu strălucire de tovarășul Nicolae Ceaușescu, țara noastră, alături de alte state, a subliniat necesitatea întreprinderii unor acțiuni ferme pentru interzicerea armelor chimice, pentru înlăturarea lor deplină din arsenalele militare ale statelor, a reafirmat, în Declarația de la 12 ianuarie a.c., **„că rămîne fidelă semnăturii date pe Protocolul de la Geneva din 1925 privind interzicerea folosirii armelor chimice în timp de război și va acționa în conformitate cu prevederile acestui Protocol".**

Conferința din capitala Franței a avut loc într-un moment al vieții internaționale cînd dominanta acesteia continuă să o reprezinte primejdia nucleară — acumularea în cantități tot mai mari de arme nucleare din cele mai perfecționate, de care — așa cum a subliniat România, ca și alte state participante — nu se poate face abstracție. În pofida pașilor pozitivi înregistrați prin începerea eliminării unor categorii de arme nucleare, faptele atestă că nu a fost stăvilită cursa înarmărilor, că se acționează, în continuare, pentru perfecționarea arsenalelor existente, pentru realizarea de noi arme. Concomitent, a sporit potențialul distructiv al armamentului convențional. Existența diferitelor categorii de arme de distrugere în masă — arme nucleare, chimice — în viața omenirii, în condițiile în care situația internațională se menține gravă și complexă, suscită o tot mai mare preocupare, cu atît mai mult cu cît nu au încetat manifestările politicii de forță și amestec în treburile interne ale altor state, continuă stările de încordare și conflict în diferite regiuni ale lumii, alte surse de tensiune —, toate acestea făcînd să persiste pericolul utilizării armelor nucleare, folosirea lor putînd duce la însăși dispariția vieții pe planeta noastră. Recent — avertiza președintele României în Cuvîntarea rostită la primirea șefilor misiunilor diplomatice acreditați în țara noastră — N.A.T.O. a discutat și a adoptat o hotărîre privind perfecționarea armelor nucleare cu rază scurtă și tactică, ceea ce înseamnă, practic, creșterea — după declarațiile alianței — de circa patru ori a puterii de distrugere a armelor existente, ceea ce depășește cu mult puterea de distrugere a armelor eliminate prin tratatul sovieto-american privind rachetele cu rază medie și mai scurtă de acțiune. **„Nu există și nu poate exista** — reafirma cu tărie președintele **Nicolae Ceaușescu — problemă mai importantă, în epoca armelor nucleare, decît lichidarea cu desăvîrșire a lor !"**

Pornind de la realitatea zilelor noastre, de la analiza lucidă, profund științifică a noilor condiții din viața internațională, președintele Nicolae Ceaușescu exprima, cu claritate, concepția României, potrivit căreia este necesar ca problema interzicerii armelor chimice să fie abordată în strînsă legătură cu problema interzicerii celorlalte arme de distrugere în masă și, în primul rînd, cu armele nucleare. Nu se poate concepe că se va reuși să se ajungă la renunțarea efectivă la armele chimice, fără un acord general de renunțare și lichidare, într-o perioadă corespunzătoare, a armelor nucleare și a altor arme de distrugere în masă.

Audiența și realismul acestei poziții au fost confirmate în cadrul lucrărilor Conferinței de la Paris, unde o serie de țări nealiniate, precum și alte țări au subliniat necesitatea abordării concomitente a problemelor dezarmării nucleare și chimice. În lumina acestui imperativ, un șir de state, ca Siria, Tanzania, Indonezia, Libia, Columbia, Irak, Zimbabwe, Algeria, Egipt, au relevat că, în proiectul de document final, relația dintre armele chimice și cele nucleare nu și-a găsit reflectarea necesară, insistînd pentru menținerea priorităților existente în domeniul negocierilor de dezarmare, așa cum au fost stabilite în hotărîrile primei sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U., consacrate dezarmării, din 1978, și care prevăd necesitatea negocierii cu prioritate a interzicerii și eliminării armelor nucleare.

Din înalta răspundere pentru securitatea tuturor țărilor, pentru apărarea intereselor generale ale păcii, România — alături de toate statele — își va aduce, în continuare, o contribuție activă, principială în vederea lichidării concomitente a tuturor armelor de distrugere în masă — singura garanție a preîntîmpinării folosirii forței și a amenințării cu forța, a realizării unei lumi fără arme și războaie.

Doina Topor

ŢĂRI BOGATE – ŢĂRI SĂRACE: CONTRADICŢIA CEA MAI PUTERNICĂ A LUMII CONTEMPORANE (III)

Consecinţele agravante ale inechităţilor comerciale şi financiare

„In ultimii ani, s-au mărit decalajele dintre ţările bogate şi ţările sărace. Anual, zeci de miliarde de dolari din ţările în curs de dezvoltare sînt acaparate, sub diferite forme, de ţările dezvoltate, adîncind tot mai mult sărăcia şi decalajul dintre bogaţi şi săraci".

NICOLAE CEAUŞESCU

Grav este că în anii '80 — exact într-o perioadă în care distribuţia net discrepantă, pe plan internaţional, a noilor tehnologii şi altor cuceriri şi aplicaţii ale formidabilei revoluţii în ştiinţă şi tehnică a fost de natură să ducă la o adîncire a decalajelor de dezvoltare, a contrastelor economice şi disparităţilor în nivelurile de viaţă şi civilizaţie (vezi **„Lumea" nr. 52/ 1988**) — ţările occidentale industrializate au promovat, în sectoarele „tradiţionale", politici faţă de ţările în curs de dezvoltare care nu au făcut decît să amplifice aceste consecinţe.

Tributare concepţiei că reprezintă „segmentul de comandă" al economiei mondiale, ţările occidentale industrializate şi-au folosit forţa şi poziţiile prioritare deţinute (peste 3/5 din produsul brut, circa 2/3 din schimburile comerciale, predominanţă în structurile monetar-financiare) pe plan internaţional pentru a-şi impune interesele lor de moment. Confruntate din anii '70 cu dificultăţi economice legate de coexistenţa unei încetiniri severe a creşterii economice cu o inflaţie destabilizatoare, aceste ţări, în fond ignorînd înrîurirea interdependenţelor crescînde din economia mondială, au acordat o atenţie periculos de unilaterală propriilor dificultăţi, neţinînd cont de ale altora mai în nevoie şi chiar încercînd să le depăşească pe ale lor prin accentuarea constrîngerilor economice asupra altor ţări. Politicile comerciale şi financiare faţă de ţările în curs de dezvoltare au fost sever înăsprite. Şi repercusiunile asupra economiei mondiale, îndeosebi asupra ţărilor în curs de dezvoltare, au fost copleşitor mai mari decît efectul în sine ce ar fi urmat a fi resimţit din cauza restrîngerii relative a pieţelor în ţările occidentale industrializate în contextul slăbirii activităţii lor economice. Înăsprirea politicilor comerciale şi financiare faţă de ţările în curs de dezvoltare a contribuit masiv la adîncirea polarizării bogăţiei pe plan mondial. Transferurile de resurse dinspre ţările în curs de dezvoltare înspre cele dezvoltate au căpătat o amploare fără precedent în perioada postbelică, amintind, în unele privinţe, de cele de tristă memorie din era colonială. În mod aproape brusc, procesul creşterii economice în ţările în curs de dezvoltare a fost blocat. Şi, datorită acestui fapt, relansarea economică occidentală (realizată cel puţin în parte pe seama ţărilor în curs de dezvoltare) este palidă şi bate pasul pe loc, tocmai în lipsa unor pieţe în creştere în ţările respective. Interdependenţele de care nu s-a ţinut cont îşi spun cuvîntul. Un cerc vicios al îngustării pieţei mondiale şi blocajului creşterii economice ameninţă să se instaureze la nivel global.

Patru sînt domeniile în care s-au manifestat, în principal, constrîngerile asupra ţărilor în curs de dezvoltare : comercial (accesul la pieţe) ; preţuri ; financiar ; valutar.

„Neoprotecţionismul"

Noile bariere protecţioniste de ordin netarifar ridicate de către ţările occidentale industrializate au grevat profund încasările la export ale ţărilor în curs de dezvoltare. Este vorba de bariere netarifare (altele decît taxe vamale) — precum restricţii cantitative (cote, contingentări), interdicţii de import, acordări selective de licenţe de import, presiuni asupra exportatorilor de a accepta restrîngeri „voluntare", diferite norme tehnice sau fitosanitare prohibitive şi diverse obstacole administrative etc —, toate nepermise, în principiu, de reglementările G.A.T.T. (care acceptă protecţii comerciale doar sub forma taxelor vamale) şi cunoscute sub denumirea generică de „neoprotecţionism". **Tabelul 1** oferă o imagine asupra gradului în care livrările ţărilor în curs de dezvoltare au ajuns a fi afectate de neoprotecţionismul promovat de principalele ţări occidentale industrializate. O imagine oarecum parţială : pentru că, de fapt, cu cît restricţiile netarifare sînt mai puternice şi mai „eficiente", cu atît livrările ce ajung a învinge asemenea restricţii sînt mai mici şi, ca atare, ponderea importurilor afectate de bariere netarifare în totalul importurilor pe care ţările occidentale industrializate le fac din ţările în curs de dezvoltare apare mai redusă. Pentru clarificare, ar trebui adăugat că barierele netarifare ridicate de ţările occidentale industrializate la importurile din ţările în curs de dezvoltare nu vizează nicidecum materiile prime (care reprezintă grosul livrărilor ultimelor ţări în primele), ci, precumpănitor, produsele manufacturate (prelucrate) şi, dintre acestea din urmă, îndeosebi unele în cazul cărora se consideră că ţările în curs de dezvoltare sînt deja în măsură a face concurenţă competitivă mărfurilor similare ale ţărilor occidentale industrializate.

Dacă, pe ansamblu, barierele netarifare ajunseseră, în 1986, să afecteze 21 la sută din importurile ţărilor occidentale industrializate din ţările în curs de dezvoltare (de la numai 14 la sută în 1981), gradul de

TABELUL 1

Proliferarea barierelor protecţioniste netarifare

	Importuri din ţările occidentale dezvoltate		Importuri din ţările în curs de dezvoltare	
	1981	1986	1981	1986
Piaţa comună	10	13	22	23
Japonia	29	29	22	22
S.U.A.	9	15	14	17
Pe ansamblul ţărilor occidentale dezvoltate	13	16	14	21
din care :				
— fier, oţel	27	65	25	55
— metale neferoase	2	6	6	7
— produse industriale (total)	15	18	31	31
— textile (fibre şi ţesături)	19	21	58	61
— îmbrăcăminte	40	39	77	78

Sursa : World Bank, World Development Report 1987 ; sînt avute în vedere principalele bariere netarifare (fără acele bariere rezultînd din norme tehnice, administrative sau fitosanitare prohibitive) ; cifrele reprezintă ponderile în % ale valorii importurilor afectate de bariere netarifare în totalul importurilor ţărilor occidentale dezvoltate din celelalte ţări occidentale dezvoltate şi, respectiv, din ţările în curs de dezvoltare, pe ansamblu şi pe grupe de produse.

afectare urca la peste 30 la sută în ce privește produsele industriale prelucrate, fiind copleșitor în cazul textilelor (fibre și țesături) — 61 la sută, și în cazul îmbrăcămintei — aproape 78 la sută. De asemenea, acest grad a atins, în 1986, aproximativ 55 la sută în ce privește produsele din fier și oțel, în creștere de peste două ori față de 1981.

Nu întîmplător, puternice controverse între țările occidentale industrializate și cele în curs de dezvoltare se manifestă, în cadrul actualei „runde Uruguay" de negocieri comerciale multilaterale sub egida G.A.T.T., asupra așa-numitelor clauze de salvgardare (care, potrivit reglementărilor G.A.T.T., autorizează recurgerea la măsuri de protejare comercială, prin alte mijloace decît vamale, a unor sectoare economice în cazul în care acestea sînt amenințate de concurența mărfurilor străine). Avînd în vedere că, tocmai în baza „clauzelor de salvgardare", țările occidentale industrializate au ridicat, în actualul deceniu, cele mai multe din barierele netarifare la importurile lor de produse industriale din țările în curs de dezvoltare, problema pusă, în mod firesc, de aceste din urmă țări, este aceea de a se stabili reglementări clare și echitabile în legătură cu situațiile în care se poate recurge la „clauzele de salvgardare", pentru a se evita tendința din ultimii ani a țărilor dezvoltate de a se folosi de acestea, ca mijloc protecționist, de îndată ce se simt concurate de produse industriale realizate în țări în curs de dezvoltare. Faptul că neoprotecționismul țintește cu prioritate țările în curs de dezvoltare este evident : exporturile acestor țări întîlnesc, la pătrunderea pe piețele occidentale, obstacole netarifare mult mai mari decît exporturile provenind din înseși celelalte țări industrializate (vezi **tabelul 1**).

Incidențele ridicării unor asemenea bariere netarifare în calea produselor prelucrate ale țărilor în curs de dezvoltare sînt multiple. Pe termen scurt și mediu, este vorba de faptul că, prin introducerea acestora, țările occidentale au căutat și caută să depășească, pe seama țărilor în curs de dezvoltare, dificultățile resimțite îndeosebi în unele sectoare economico-industriale „tradiționale". Pe termen lung este obstrucționată o tendință spre echilibrarea economiei mondiale pe calea unei redistribuiri mai echitabile, la nivel internațional, a activităților productive, tocmai prin intensificarea acestora în țările în curs de dezvoltare. Motivul invocat adesea de țările occidentale industrializate — anume că măsurile protecționiste netarifare introduse vizează doar apărarea acelor sectoare amenințate de concurența străină — nu poate constitui un real argument ; chiar și numai pentru faptul că importurile de produse manufacturate din țările în curs de dezvoltare nu reprezintă nici măcar 3,5 la sută din consumul global al unor asemenea produse pe piețele occidentale. În plan comercial, implicația măsurilor protecționiste netarifare menționate este perpetuarea deficitului țărilor în curs de dezvoltare în schimburile lor de produse manufacturate cu țările occidentale industrializate — dezechilibru „tradițional", profund destabilizator în comerțul mondial, rezultînd din anomalia împărțirii lumii în țări dezvoltate și țări slab dezvoltate economico-industrial. Din punctul de vedere al îndatorării țărilor în curs de dezvoltare, neoprotecționismul, afectînd încasările la export ale țărilor respective, a condus, în anii '70, la creșterea considerabilă a datoriei externe, contractată în special pentru a acoperi deficite comerciale, iar, în actualul deceniu, s-a opus eforturilor supradimensionate depuse de aceste țări pentru a face față suplimentarelor constrîngeri financiare, tocmai prin reducerea și eliminarea deficitului comercial.

TABELUL 2

Evoluții în comerțul exterior al țărilor în curs de dezvoltare *)
(ritmuri medii anuale în %)

	1970—1980	1981—1987
Volumul exporturilor	4,6	5,7
Volumul importurilor	5,7	1,2
Prețurile medii la export	14,4	—2,4
Prețurile medii la import	12,7	—0,1
Raport de schimb	1,5	—2,3
— estimație privind pierderile rezultînd din deteriorarea raportului de schimb (miliarde dolari)		—252

*) 124 de țări considerate „în deficit de plăți" (fără cele cîteva țări exportatoare de petrol cu venituri ridicate și excedente de plăți).

Sursa : Calculat pe baza datelor din International Monetary Fund, World Economic Outlook, April 1988 ; prețurile medii la export și import pe baza evaluărilor în dolari ; raportul de schimb (prețul mediu la export raportat la prețul mediu la import).

Constrîngerile în domeniul prețurilor

În ce privește consecințele prețurilor internaționale asupra economiei țărilor în curs de dezvoltare trebuie făcută o distincție între, pe de o parte, **evoluția**, pe o anumită perioadă, a acestor prețuri — care poate fi defavorabilă, sau nu, țărilor respective — și, pe de altă parte, **nivelurile** în sine ale prețurilor internaționale, care, în regulă generală (desigur, cu unele excepții), nu sînt decît defavorabile țărilor în curs de dezvoltare.

Schimburile dintre țările occidentale dezvoltate și țările în curs de dezvoltare sînt inegale — și nivelurile prețurilor le reflectă — datorită, înainte de toate, condițiilor inegale de producție. Actuala izbitoare asimetrie de dezvoltare — gravă moștenire a dominației coloniale — constituie principala sursă a schimburilor inegale ; ea împiedică participarea pe bază de egalitate economică a tuturor țărilor la diviziunea internațională a muncii, în condițiile diferențierilor nete în nivelurile productivității muncii interne. Cînd două produse similare — unul provenind dintr-o țară puternic industrializată și celălalt dintr-o țară slab dezvoltată — ajung pe piață, ele, în mod obiectiv, nu se pot vinde decît aproximativ la același preț. Acesta, însă, remunerează, în cazul fiecăruia dintre cele două produse, munca unui număr sensibil sau chiar considerabil diferit de lucrători ,avantajînd, deci, relativ țara unde productivitatea muncii este mai ridicată. Nu există un dezavantaj în sine pentru producătorii-exportatori de produse primare. Există doar un dezavantaj al celor ce produc cu o productivitate mai scăzută, indiferent dacă produsul este primar (mineral, agricol) sau industrial. Abia la acest dezavantaj — care este o expresie a subdezvoltării, o consecință a relațiilor de exploatare colonială și care se reflectă în nivelul prețurilor la produsele livrate de țările în curs de dezvoltare — se adaugă inechitățile din sfera propriu-zisă a comerțului, puse în evidență de evoluția, defavorabilă acestor țări, a prețurilor pe plan internațional.

În loc să contrabalanseze, prin politicile lor, în comerțul internațional, condițiile inegale de producție, țările capitaliste dezvoltate accentuează, prin diverse practici, schimburile inegale — și aceasta în ciuda faptului că au acceptat principiul unui tratament comercial preferențial în favoarea țărilor în curs de dezvoltare, tratament menit tocmai să compenseze handicapul inițial cu care țările respective intră în comerțul internațional, altfel spus să asigure o relativă reciprocitate a avantajelor.

În anii '80, tendințele economice și comerciale au fost exploatate de statele și cercurile de afaceri occidentale în vederea accentuării manevrelor lor „tradiționale" în domeniul prețurilor. Motivația restrîngerii piețelor datorită atît slăbirii activității economice, cît și noilor bariere netarifare, a fost folosită ca mijloc de presiune în direcția achiziționării de produse (materii prime sau mărfuri prelucrate) din țările în curs de dezvoltare la prețuri neremuneratorii, în timp ce au fost sporite prețurile la livrările în aceste țări — tehnologii și produse înalt prelucrate, monopol de producție și export al statelor industrializate. Raportul de schimb (prețul mediu al exporturilor raportat la prețul mediu al importurilor) în comerțul exterior al țărilor în curs de dezvoltare a cunoscut, ca urmare, o degradare fără egal în perioada postbelică. Încasări sensibil mai mici au revenit la același volum de exporturi și s-a redus și mai pronunțat volumul de importuri ce a putut fi realizat cu aceleași încasări la export. Potrivit statisticilor F.M.I., degradarea raportului de schimb în comerțul exterior al celor 124 de țări în curs de dezvoltare considerate „în deficit de plăți" (fără cele cîteva țări exportatoare de petrol cu venituri ridicate și excedente de plăți) a fost, în perioada 1981—1987, de circa 15 la sută (sau de —2,3 la sută în mediu anual) — vezi **tabelul 2.** Se poate estima că degradarea menționată este echivalentă, în cifre absolute, cu pierderi cumulate de peste 250 miliarde dolari, calculate ca sumă a ceea ce, în fiecare an, s-ar fi adăugat, față de realizări, ca posibilități suplimentare de import, dacă raportul de schimb nu s-ar fi deteriorat, ci ar fi rămas la nivelul din 1980.

Contribuția degradării masive, din ultimii ani, a raportului de schimb în comerțul exterior al țărilor în curs de dezvoltare „în deficit de plăți" la agravarea problemelor financiare ale acestor țări (în conturile cărora se află, de fapt, datoria pe ansamblul statelor în curs de dezvoltare) este evidentă și substanțială. Încă și mai importantă, însă, este, pe același plan, implicația „indirectă" a deteriorării raportului de schimb, deoarece, în condițiile acestei deteriorări și tocmai pentru a face față consecințelor ei financiare, țările respective au fost constrînse să depună mari eforturi de sporire a **volumului exporturilor** (ritm mediu anual între 1981 și 1987 de 5,7 la sută), exact într-o perioadă de slabă valorificare a livrărilor lor externe prioritare (prețurile la exporturile lor au scăzut într-un ritm mediu anual de —2,4 la sută), și, dimpotrivă, să-și limiteze drastic creșterea **volumului importurilor** (ritm mediu anual de numai 1,2 la sută), exact într-o perioadă de prețuri mai favorabile la achizițiile lor de primă necesitate (vezi **tabelul 2**).

Înăsprirea fără precedent a condițiilor de creditare

Dar, de departe, cele mai profunde consecințe asupra economiei țărilor în curs de dezvoltare au rezultat din înăsprirea

fără precedent a condițiilor de creditare-rambursare. Efectele negative ale sporirii exagerate a dobînzilor la începutul deceniului s-au concentrat asupra țărilor în curs de dezvoltare, avînd în vedere poziția lor doar de solicitatori, dar nu și de ofertanți, de fonduri pe pieţele internaționale de împrumuturi. Dobînzile înalte au contribuit considerabil la creșterea masivă, în continuare, a datoriilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare — ajunse la peste 1 300 miliarde dolari la sfîrșitul anului trecut —, dar, și mai grav, au accelerat ritmul rambursărilor de efectuat, creînd țărilor respective împovărătoare aglomerări de plăți.

Dobînzile excesive — în timp ce, în țările occidentale industrializate, au prins în chingă și restrîns inflația, cu prețul descurajării activității economice și, deci, cu consecința sporirii substanțiale a șomajului — în țările în curs de dezvoltare au strangulat, pur și simplu, procesul creșterii economice, prin transformarea rapidă a acestor țări în furnizoare nete de fonduri în beneficiul capitalului financiar occidental. Poziția din ultimii ani a țărilor în curs de dezvoltare de exportatoare nete de fonduri în operațiunile de credit nu a fost specifică perioadei postbelice și nu a mai fost, de fapt, întîlnită din era de tristă memorie a sistemului colonial.

Prin dobînzile încasate în anii '80 din țările în curs de dezvoltare, creditorii occidentali și-au recuperat, de fapt, sumele avansate sub formă de împrumuturi acordate țărilor în curs de dezvoltare înainte de 1980. Cu toate acestea, debitorii constată că datoria lor s-a dublat în anii '80, suplimentarea fiind imputabilă, în covîrșitoare majoritate, plăților pentru dobînzi. Cu alte cuvinte, îndatorare nu pentru promovarea dezvoltării, ci pentru achitarea datoriilor. Aceste coordonate care au caracterizat relațiile de credit dintre capitalul financiar și țările în curs de dezvoltare sînt pregnant puse în evidență de datele F.M.I. asupra datoriei externe a celor 124 țări considerate „în deficit de plăți", în conturile cărora se concentrează 94 la sută din datoria pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare. Datoria externă a țărilor „în deficit de plăți" era de circa 510 miliarde dolari în 1979, dar sporise la peste 1 130 miliarde dolari în 1987 și, estimativ, la 1 165 miliarde dolari în 1988. În contul acesteia, țările respective au efectuat, pe ansamblul intervalului 1980—1988 (pentru 1988 proiecții), plăți în valoare de 1 145 miliarde dolari, din care 519 miliarde dolari pentru amortismente și 627 miliarde dolari pentru dobînzi (vezi **tabelul 3**). Nu este vorba doar de faptul că cele 1 145 miliarde dolari încasate de capitalul financiar occidental au supracompensat creanțele pe care acesta le avea angajate în țările în curs de dezvoltare la intrarea în anii '80, dar chiar și numai prin sumele în contul dobînzilor s-au recuperat integral creanțele respective. Mai important însă : dacă se compară ansamblul încasărilor de 1 145 miliarde dolari cu creanțele noi angajate, în perioada 1980—1988, de capitalul financiar în țările în curs de dezvoltare (adică creditele noi acordate acestora), în valoare totală de 1 108 miliarde dolari, reiese că, de fapt, capitalul financiar occidental nu a mai avansat nici un ban pentru finanțarea țărilor respective în perioada menționată. Fluxurile nete de credite către țările în curs de dezvoltare (credite noi brute minus amortismente încasate) — care au fost sever amputate de la 125 miliarde dolari, în 1981, la 26 miliarde dolari, în 1988, ca replică la dificultățile de plăți ale acestor țări — s-au situat, pe ansamblul perioadei analizate, la 590 miliarde dolari. În schimb, pe fluxul invers, de încasări sub formă de dobînzi din țările în curs de dezvoltare, s-au înregistrat 627 miliarde dolari. Rezultă că, în actualul deceniu, capitalul financiar occidental nu numai că nu a mai „pus la bătaie" noi fonduri pentru o viitoare valorificare, dar a și încasat, în mod net, din țările în curs de dezvoltare, circa 37 miliarde dolari. Încasările nete au fost obținute în ultimii ani, capitalul financiar occidental prelevînd, în perioada 1983—1988, din țările în curs de dezvoltare, nici mai mult nici mai puțin de 178 miliarde dolari (vezi **tabelul 3**). Fondurile de 590 miliarde dolari aparent „avansate" sub formă de credite nete suplimentare au avut, de fapt, ca sursă tocmai aceste prelevări în contul creanțelor.

TABELUL 3

Evoluții în datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare*)
(miliarde dolari)

	1980	1982	1985	1988	1980—82	1983—88	1980—88
Datoria	605	801	960	1 164	196	363	559
Serviciul datoriei	98	128	132	153	344	801	1 145
— dobînzi	48	74	77	80	187	440	627
— amortismente	50	54	55	73	157	361	518
Credite noi nete	99	104	39	26	328	262	590
Transfer net	51	30	—38	—54	141	—178	—37
Balanța comercială	—42	—49	10	21	—160	55	—105
Balanța plăților curente	—75	—107	—43	—22	—299	—225	—524
Rata dobînzii %	14,0	13,6	8,6	8,4	14,8	8,8	10,7
— reală (%)	4,6	6,4	4,8	5,4	6,3	5,0	5,4

*) 124 țări în curs de dezvoltare considerate „în deficit de plăți".

Sursa : Calculat pe baza datelor F.M.I., World Economic Outlook 1988 ; pentru perioadele 1980—82, 1983—88 și 1980—88, cifrele reprezintă sume cumulate în ce privește serviciul datoriei, creditele noi nete, transferul net și balanțele comercială și de plăți, suplimentarea între sfîrșitul și începutul perioadei în ce privește datoria și media anuală în ce privește rata dobînzii ; *credite noi nete* — credite noi brute minus amortismente achitate ; *transfer net* — credite noi nete minus plăți pentru dobînzi ; *balanța plăților curente* (fără transferuri oficiale) ; *rata dobînzii* — LIBOR (London interbank offered rate) la depozitele în eurodolari pe 6 luni, rata reală reprezentînd rata nominală ajustată cu rata inflației pe ansamblul țărilor occidentale industrializate.

Transferul riscurilor valutare

Numai că cele 590 miliarde dolari, ca credite nete suplimentare, s-au adăugat la datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare, ce și-au văzut astfel sporită masiv datoria, în ciuda plăților nete efectuate. Și, ca și cum aceasta nu ar fi fost de-ajuns, datoria s-a majorat nu doar — așa cum s-ar fi dovedit normal — cu cele 590 miliarde dolari credite nete suplimentare, ci cu aproape 655 miliarde dolari, diferența împovărătoare rezultînd din reevaluarea în dolari a stocului datoriei la noile cursuri de schimb valutar (întrucît, în condițiile scăderii puternice a cursului monedei americane după 1985, partea înscrisă în alte valute din datorie valorează, în prezent, mai mult în dolari). Potrivit datelor Băncii Mondiale, datoria externă, evaluată în dolari, a țărilor în curs de dezvoltare a sporit cu 15 la sută între sfîrșitul anului 1985 și sfîrșitul anului 1987, deși, în realitate (neținînd cont de influența schimbării cursurilor valutare), creșterea nu a fost decît de 4 la sută. Numai în 1987, datoria externă pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare a crescut cu peste 130 miliarde dolari, însă doar în proporție de 1/3 pe seama creditelor nete suplimentare și în proporție de 2/3 ca urmare a reevaluării în dolari curenți a stocului datoriei. Iar creșterea considerabil mai redusă din 1988 (circa 40 miliarde dolari) a fost mai mult efectul indirect al relativei stabilizări a cursului dolarului pe pieţele de schimb valutar.

Aceasta nu este decît una din consecințele practicilor capitalului financiar occidental de a arunca riscurile rezultînd din fluctuația cursurilor monedelor folosite în decontarea și efectuarea tranzacțiilor internaționale asupra țărilor în curs de dezvoltare, consecințe ce s-au adăugat celor, deosebit de grele, resimțite de pe urma înăspririi condițiilor de creditare-rambursare. Niciînd altădată în trecut, precum în actualul deceniu, fluctuațiile cursurilor valutelor de decontare nu au fost atît de bruște și de o atît de mare amplitudine. Trei oscilații majore au marcat curba de evoluție a cursului monedei-cheie (dolarul) : o scădere, urmată de o ascensiune-record și, apoi, după 1985, de o deteriorare-record. Repercusiunile acestor fluctuații rapide și substanțiale sînt resimțite negativ de toate țările lumii, dar se dovedesc cu atît mai profunde pentru acelea ale căror economii sînt mai slabe și, deci, cu mijloace financiare și de manevră mai reduse. Pentru țările în curs de dezvoltare, oscilațiile de mare amplitudine, la perioade atît de scurte, ale valutelor de decontare — îndeosebi ale dolarului — reprezintă un fenomen la care se văd nevoite să asiste și să-i suporte consecințele, fără a-l putea influența și care le afectează grav, perturbîndu-le desfășurarea normală a legăturilor comerciale, lăsînd sub semnul strict al incertitudinii încasările și plățile lor externe, schimbînd semnificația datoriilor lor, împiedicînd o gestiune coerentă a rezervelor lor valutare și formularea unei politici monetar-financiare în funcție de tendințe previzibile și de durată. Dar consecințele respective au fost exacerbate de țările și băncile occidentale, precum și de organizațiile financiare internaționale controlate de acestea, care nu au scăpat nici un prilej de a transfera, și în plan valutar, poveri suplimentare asupra țărilor în curs de dezvoltare. Pe lîngă menționata reevaluare a datoriei și, deci, a plăților în contul acesteia, multiple alte practici au fost promovate pentru a arunca riscurile fluctuațiilor cursurilor valutare pe seama debitorilor : oferirea de credite preponderent în monede în creștere, iar, la schimbarea tendințelor, pretinderea de rambursări prevalent tot în monedele în creștere ale perioadei, fără a se ține cont de structura pe valute și cursurile din momentul acordării împrumuturilor.

Repercusiunile multiplelor constrîngeri comerciale, financiare și valutare asupra țărilor în curs de dezvoltare sînt deosebit de grave, aceste țări aflîndu-se într-o situație economică mai grea decît oricînd în perioada postbelică. Și, în condițiile interdependențelor actuale, repercusiunile nu rămîn în perimetrul economic al țărilor respective, dezvoltarea întregii economii mondiale fiind afectată. Despre toate acestea, ca și despre cerințele prioritare ale unei schimbări radicale în economia mondială, de natură să asigure continuarea dezvoltării globale — într-un număr viitor al revistei.

dr. Ilie Șerbănescu

24 ianuarie 1859 — act istoric al poporului român

Aniversăm, la 24 ianuarie, împlinirea a 130 de ani de la unirea Principatelor surori — Moldova și Muntenia —, moment de însemnătate crucială pentru destinele poporului nostru, care a pus bazele statului național român modern. Relevînd semnificația acestui eveniment istoric, secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, arată : **„Un rol important în întreaga dezvoltare a poporului nostru l-au avut înfăptuirea unirii Principatelor — Țara Românească și Moldova — în 1859, sub conducerea lui Cuza, și formarea statului român, care a constituit nucleul statului național unitar".**

Lupta românilor pentru unitate statală străbate din adîncuri de istorie. Ea a constituit o luptă pentru refacerea unității din vremea iluștrilor noștri strămoși Burebista și Decebal, atunci cînd țara străbunilor geto-daci — „cei mai viteji și mai drepți dintre traci" — forma un singur corp politic centralizat. Năzuința spre refacerea acestei unități s-a manifestat permanent, din generație în generație, ea fiind întreținută de conștiința unității de origine, de cultură și obiceiuri, de neam și limbă, de idealuri și aspirații, de permanentele și multiplele legături ce au existat și s-au dezvoltat între toate provinciile istorice românești.

Sălășluind în mințile și inimile oamenilor, însuflețit prin scrierile patriotice ale unor eruditi cărturari, idealul unității a căpătat forma acțiunii politice în timpul personalităților luminoase, ca : Basarab și Bogdan, Mircea cel Mare, Ștefan cel Mare, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Petru Rareș, Mihai Viteazul, Brâncoveanu și alții. „Unitatea națională — scria Nicolae Bălcescu — fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, cari întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului, spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră". Această luptă și-a găsit o vie expresie în fapta eroică a lui Mihai Viteazul care, în 1600, la capătul unei veritabile epopei a unității poporului, se putea intitula „Domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei". Opera marelui domnitor, de reunire într-un tot firesc a pămînturilor vechii Dacii, deși vremelnică, s-a constituit într-un simbol însuflețitor, într-o adevărată poruncă testamentară pentru generațiile ce au urmat.

Măreața năzuință de unire a tuturor românilor s-a impus cu vigoare la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea, în condițiile afirmării, cu putere, a acestui ideal național. Reținem, în acest context, figura de erou a lui Horea cu a sa revoluție din 1784, care a intrat în conștiința contemporanilor săi ca doritor a reconstitui vechea Dacie, urmat, la cîteva decenii, de un alt martir al neamului, Tudor Vladimirescu, care, în timpul revoluției din 1821, lansa ideea ca frații români, „ce sînt de un neam și de o lege", să se unească „într-un singur gînd și într-un singur glas".

Revoluționarii pașoptiști au adîncit și consolidat ideea națională, au pregătit mișcarea unionistă, una din sarcinile fundamentale ale revoluției române de la 1848 fiind unirea românilor într-un singur stat. Exprimînd acest crez politic, care a însuflețit pe toți revoluționarii români de la 1848, gazeta „Constituționalul" scria : „Toate țările locuite de români trebuie să se numească îndeobște România și să formeze un stat, pentru că toate sînt patria românilor și pentru că toți patrioții români, locuitori pe dînsele, formează națiа română, care să fie una și nedespărțită".

După cum este știut, revoluția română a fost înăbușită prin intervenția brutală a armatelor celor trei mari imperii vecine. Aceasta, însă, n-a putut demobiliza voința de unitate și libertate a poporului, n-a putut stăvili un proces istoric cu multiseculare tradiții. Așa se și explică că, în deceniul care a precedat revoluția, năzuința spre unire a devenit problema centrală în viața politică a țărilor române. Luptătorii unioniști au declanșat o vastă acțiune în slujba acestui ideal. Pentru îndrumarea opiniei publice s-au editat gazete și reviste — ca „România literară", „Steaua Dunării", „Patria" ș.a. —, care au constituit o adevărată tribună de susținere a dezideratului unirii. Așa, de pildă, gazeta „Steaua Dunării", în cel dintîi număr al său, la 1 octombrie 1855, scria : „Unirea Principatelor este singurul mod de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misia lor".

În strînsă legătură cu mișcarea națională din țară, revoluționarii emigrați în multe părți ale Europei au popularizat lupta unionistă a românilor prin intermediul unor publicații intitulate semnificativ „România viitoare", „Junimea română", „Republica română", au declanșat o amplă campanie pentru atragerea opiniei publice democratice internaționale, a guvernelor statelor europene alături de cauza poporului român. Impresionat de viguroasa mișcare de unire a românilor, ziarul „L'Independance Belge" scria în acel timp : „Dacă este interesant de văzut un stat mic, închis între vecini mari, zbătîndu-se curajos împotriva acestora, pentru independența ce-i este amenințată, este mult mai interesant spectacolul oferit de o națiune care, divizată de secole... în state distincte, vrea să înlăture separația și încearcă, cu o minunată abnegație și un instinct politic foarte rar, să se unească, să fie unul și același trup, cu toată opoziția redutabilă a celor două puteri vecine".

În condițiile amplificării mișcării unioniste din Principate și ale adîncirii contradicțiilor dintre marile puteri care se confruntau în războiul Crimeii, deziderатul unirii Moldovei cu Muntenia a devenit o chestiune europeană, fiind discutat la Congresul de la Paris din 1856. Această reuniune a decis consultarea populației Principatelor, prin intermediul unor Adunări ad-hoc, spre „a da pe față dorințele poporului asupra chipului de întocmire hotărîtoare a țărilor lor".

Revenea, deci, poporului român sarcina de a răspunde Europei că el înțelege, „prin organizarea viitoare a Principatelor", în primul rînd unirea acestora într-un singur stat. Drept urmare, lupta pentru Unire intrase într-o fază nouă, antrenînd activ largi pături sociale, masele populare, toate spiritele înaintate ale societății românești. În cursul pregătirii alegerilor pentru Adunările ad-hoc, s-au creat Comitete centrale ale Unirii la București și Iași, care dirijau activitatea comitetelor înființate în toate județele țării și întreaga mișcare unionistă. Participanții la adunările populare — intelectuali, țărani, meseriași, negustori, lucrători, boieri cu vederi de înaintate — se declarau, în unanimitate, pentru unirea Principatelor. Campania cea mai intensă, atît în Moldova, cît și în Muntenia, avea loc la sate. Prin lupta ei, țărănimea a fost aceea care a conferit, precumpănitor, un caracter de masă mișcării unioniste. „Să aruncăm numai o singură ochire asupra țăranului din ambele Principate și o să ne încredințăm că unirea politică nici nu ar mai trebui votată în sînul Divanurilor ad-hoc — conchidea «Steaua Dunării» din iulie 1856. Unirea este, firește, întipărită în masa identică a poporului român din Moldova și Țara Românească". Același consens s-a semnalat și în rîndul populației orașelor — lucrători, meșteșugari, negustori, funcționari, intelectuali —, care, precum cei din Bacău, „dezbătînd cu mare cumpănire asupra tuturor împrejurărilor noastre politice", s-au pronunțat „din suflet pentru Unirea Principatelor și iarăși pentru Unirea Principatelor". În cursul adunărilor și întrunirilor, de la un capăt la altul al celor două Principate, au răsunat, pentru prima dată, cuvintele „Horei Unirii", scrisă de Vasile Alecsandri, ca un simbol al voinței poporului român de a-i da materializare, dincolo de orice obstacole.

Într-o asemenea atmosferă efervescentă, în toamna anului 1857, s-au deschis la București și Iași lucrările Adunărilor ad-hoc, adunări reprezentative, alcătuite din deputați aleși ai tuturor claselor sociale. Dînd glas unei voințe unanime, Adunările ad-hoc au votat pentru unirea Principatelor într-un singur stat, sub numele de

România. Astfel, adunarea de la Iași (din 7 octombrie 1857) a arătat că „dorința cea mai mare, cea mai generală, acea hrănită de toate generațiile trecute, acea care este sufletul generației actuale, acea care, împlinită, va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într-un singur stat". Ca un adevărat ecou a răsunat răspunsul Adunării ad-hoc din București (9 octombrie 1857) : „Pentru ca să ne asigurăm un viitor liniștit și ferice, voim să exprimăm via dorință a Țării Românești de a se uni într-un singur stat cu Moldova".

Conferința de la Paris a marilor puteri din vara anului 1858 nu ținu, însă, seama de hotărîrile Adunărilor ad-hoc, în fapt hotărîrile națiunii române, admițînd doar o unire limitată, parțială a Principatelor, care urmau să-și aleagă fiecare cîte un domnitor, o adunare și un guvern separat —, comune fiind numai o Comisie centrală legislativă la Focșani, avînd scopul de a elabora proiectele legilor, a unor Curți de casație și justiție unice, ca și organizarea similară a celor două oștiri, puse sub comanda unui singur șef suprem.

Rezultat al compromisului intervenit între marile puteri, Convenția nu a satisfăcut dorința românilor de unire deplină a Principatelor. Revenea, și de această dată, poporului român misiunea istorică de a-și lua soarta în propriile mîini, de a transpune în viață, prin propriile forțe, marile hotărîri ale Adunărilor ad-hoc. Acum — declarau patrioții români — „depinde de noi... să ne angajăm pe adevărata cale a progresului, să înfăptuim Unirea".

Concentrîndu-și eforturile în jurul constituirii și lucrărilor adunărilor elective de la București și Iași, din ianuarie 1859, care urmau să-l aleagă pe domnitor, masele populare au dovedit, cu putere, cucurajul și înțelepciunea, capacitatea lor de a influența și de a determina mersul evenimentelor, conținutul însuși al hotărîrilor celor două organisme reprezentative. Astfel, la 5 ianuarie 1859, Adunarea electivă a Moldovei proclamă, în unanimitate, ca domn pe colonelul Alexandru Ioan Cuza, cunoscut ca adept înflăcărat al ideilor înaintate și ca militant fidel al mișcării unioniste. Alegerea a fost întîmpinată cu o nestăvilită bucurie. „N-am văzut niciodată un astfel de entuziasm ca în acea zi — scria un martor al evenimentului... Ore întregi au durat strigătele entuziaste ale poporului". Prin aceste manifestații, la care s-a strigat : „Trăiască libertatea !", „Trăiască Unirea Principatelor una și indivizibilă !", masele își demonstrau largul sprijin ce înțelegeau să-l dea cauzei Unirii.

Aceeași efervescență populară s-a manifestat și în București în zilele de 22-24 ianuarie 1859, în timpul desfășurării lucrărilor Adunării elective din Muntenia. Peste 30 000 de oameni — țărani, meseriași, lucrători, negustori, intelectuali ș.a. — stăteau în jurul Adunării pentru a încuraja și sprijini la nevoie pe deputații unioniști. În aceste împrejurări, Adunarea electivă din București a ales, la 24 ianuarie 1859, ca domn al Munteniei tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza. Prin această îndoită alegere unanimă, unirea Principatelor era fapt împlinit.

La aflarea veștii atît de așteptate, „nu se mai auzea în toată Capitala — se scria în ziarul «Românul» — decît cele mai vii demonstrații de bucurie. Să trăiască Cuza ! Să trăiască viitorul nostru stăpînitor ! zbura din gură în gură, din inimă în inimă". Entuziasmul popular nu a mai cunoscut zăgazuri în toate orașele și satele moldovene și muntene. Manifestații asemănătoare s-au desfășurat și în Transilvania, unde românii luptau pentru a deveni corp comun cu Țara. Așa, de pildă, consulul francez la București, L. Béclard, informa, în acele zile, că știrile cu privire la unirea Principatelor „au pricinuit multă emoție" la Brașov, „a cărui populație, ca și cea a întregii Transilvanii, este aproape în întregime românească". Era, ceea ce avea să scrie, în 1860, cărturarul ardelean Alexandru Papiu Ilarian : „Românii din Transilvania, în împrejurările de față, numai la Principate privesc, numai de aici așteaptă semnalul, numai de aici își văd scăparea" și „toți ar fi gata de a muri pentru domnul Cuza".

Ca și celelalte acte definitorii ale istoriei noastre naționale, Unirea din 1859 a fost rodul luptei maselor populare, opera poporului român. „Unirea — spunea, pe drept cuvînt, Mihail Kogălniceanu —, eu nu recunosc nimănui dreptul să zică că-i actul său individual, proprietatea sa exclusivă ; Unirea e actul energic al întregii națiuni române". Unirea a avut un larg ecou și într-o serie de țări ale Europei, în care înfăptuirea unității statale era o problemă la ordinea zilei, s-a bucurat de aprecierile unor personalități cu vederi progresiste, democratice. Așa bunăoară, marele om politic italian Camillo Cavour, salutînd gestul românilor, sublinia că „noi, italienii, sîntem gata a-l urma", iar, într-o scrisoare trimisă lui Vasile Alecsandri, el declara : „Unirea Principatelor și consultarea votului poporului este începutul unei ere noi în sistemul politic al Europei. Ele vor pregăti, prin triumful lor, unirea tuturor italienilor într-un singur corp, căci astăzi nimeni nu se mai poate împotrivi ca faptul minunat ce s-a realizat la poalele Carpaților să se realizeze și la poalele Alpilor".

Moment încrustat cu litere de aur pe răbojul marilor evenimente trăite și făptuite de poporul nostru, Unirea din 1859 a pus bazele statului național român modern, a permis angajarea țării pe drumul progresului și civilizației pe multiple planuri, a deschis largi orizonturi desăvîrșirii întregului program de eliberare națională și socială. **„Unirea Principatelor — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — a avut o uriașă însemnătate pentru evoluția social-politică a poporului nostru, ea a deschis noi perspective dezvoltării forțelor de producție, angajării României pe drumul civilizației moderne, constituind un moment epocal în procesul plămădirii statului național unitar român".**

Pe temelia solidă a luptei unite a maselor populare, la fel ca în 1859, a fost cucerită independența deplină a patriei în 1877. În perspectiva istoriei, evenimentele din 1859 și 1877 au fost piloni puternici pe care s-au făurit, în 1918, temeliile statului național unitar român, care a încununat, astfel, năzuințele seculare ale poporului român spre unitate, independență și libertate națională, deschizînd o nouă eră în dezvoltarea patriei.

Poporul român este mîndru de a împlini, astăzi, toate marile năzuințe ale înaintașilor, edificînd, într-o deplină unitate de gîndire și de acțiune, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, societatea socialistă multilateral dezvoltată, asigurînd înaintarea neabătută a patriei spre comunism, pe calea progresului și civilizației.

dr. Gheorghe Unc

În această săptămînă...

81 miliarde de dolari...

Modernizarea obiectivelor vechi din cadrul complexului militar nuclear al S.U.A. și construirea altora noi, precum și decontaminarea mediului înconjurător poluat cu reziduuri radioactive vor necesita alocarea, în următoarele două decenii, a sumei de 81 miliarde dolari din vistieria statului, a informat ziarul „New York Times", citînd date dintr-un raport secret al Departamentului energiei, prezentat Consiliului Securității Naționale al S.U.A.

În document — arată agenția „TASS" — se relevă că, în „viitorul previzibil", industria armamentelor nucleare va continua să constituie unul dintre „principalele elemente ale securității Statelor Unite". Autorii acordă prioritate modernizării uzinelor pentru producția armelor nucleare, față de epurarea mediului înconjurător de reziduuri radioactive și toxice, acumulate timp de mai multe decenii la principalele 17 uzine din cadrul ministerului, repartizate în 12 state ale S.U.A., precum și la alte peste 80 de obiective militare nucleare din cel puțin 15 state.

Astfel, din cele 81 miliarde dolari pe care guvernul preconizează să le cheltuiască pînă în anul 2010, 52 miliarde sînt destinate pentru închiderea; transferul sau modernizarea obiectivelor militare nucleare și numai 29 miliarde dolari pentru depoluarea mediului înconjurător infestat cu reziduuri radioactive. Aceasta reprezintă numai o pătrime din suma pe care același minister a considerat-o necesară pentru realizarea programului de lichidare a urmărilor poluării radioactive și de îngropare a milioane litri de reziduuri radioactive lichide, încă în vara care a trecut.

Potrivit altor estimări, sarcina „refacerii mediului înconjurător în zonele de amplasare a uzinelor militare nucleare ar putea ocupa o mare parte a secolului viitor, dacă ea va fi, în general, realizabilă", subliniază „New York Times". Acest fapt au fost constrînși să îl recunoască indirect și autorii raportului secret, care, potrivit afirmațiilor lor, în planificarea cheltuielilor destinate acestor scopuri au avut în vedere considerente financiare și nu cerințele reale.

În raportul citat de „New York Times" — informează agenția „DPA" — se mai arată că uzina producătoare de arme nucleare din Savannah River (statul Carolina de Sud) va putea intra din nou în funcțiune cel mai devreme la sfîrșitul anului 1989. Cele trei reactoare ale uzinei — singura din S.U.A. care produce gazul radioactiv tritiu — au trebuit să fie oprite cu mai multe luni în urmă, după ce au fost descoperite, între altele, fisuri la sistemele de răcire. (Tritiul, gaz care sporește puterea de explozie a armelor nucleare, se volatilizează într-un ritm de aproximativ cinci la sută pe an).

R. P. D. COREEANĂ

Importante obiective pentru anul în curs

În temeiul rezultatelor notabile cu care s-a încheiat anul 1988, R.P.D. Coreeană își propune, pentru 1989, o seamă de obiective pe plan economic : dezvoltarea în continuare a unor industrii considerate drept cheie pentru accelerarea revoluției tehnico-științifice și edificării economiei socialiste, și anume construcțiile de mașini-unelte, electronica, industria de automatizări. Automatizarea și robotizarea producției și adoptarea generalizată a sistemelor de producție flexibile, care trebuie să rezulte din dezvoltarea industriei de mașini-unelte, industriei electronice și de automatizări — sublinia președintele Kim Ir Sen în mesajul de Anul Nou — vor aduce noi schimbări calitative în dezvoltarea economică a țării. Sarcini noi revin pe linia diversificării și multiplicării rapide a unor mașini-unelte de calitate, în funcție de necesitățile economiei naționale, a producerii unui mare număr de mașini-unelte cu comandă numerică, de roboți. În același timp, se are în vedere consolidarea bazei materiale și tehnice a industriei electronice și de automatizări, creșterea considerabilă a producției de circuite integrate, ordinatoare și de elemente electronice diverse, de contoare și alte aparate de automatizare.

Un sector căruia i se acordă o importanță aparte, în procesul edificării economiei, este industria ușoară. 1989 — se precizează la Phenian — va fi „anul industriei ușoare". Vor crește investițiile, se va îmbunătăți aprovizionarea în această ramură, va fi accelerată modernizarea capacităților existente. În acest sens, arăta președintele R.P.D. Coreene, este necesar să se depună eforturi pentru a face să funcționeze, la capacitatea maximă, uzinele textile, uzinele producătoare de bunuri de larg consum, uzinele alimentare, celelalte unități ale industriei noastre.

Tot pentru 1989 s-a trasat sarcina accelerării marilor lucrări de construcții menite să contribuie la înfăptuirea obiectivelor celui de-al treilea plan de șapte ani. Se va acționa, cu prioritate, pentru finalizarea cît mai grabnică a construirii Complexului de vinalon de la Seuntcheun și a celui de îngrășăminte potasice de la Soriweun, care au o importanță majoră pentru dezvoltarea economică a țării. Se va continua, în același timp, construirea de centrale electrice, mine, centre metalurgice ș.a.

De asemenea, în 1989, anul celei de-a 25-a aniversări a publicării tezelor asupra problemelor rurale, se acordă o atenție deosebită dezvoltării, în continuare, a agriculturii.

Obiectiv permanent al R.P.D. Coreene, al întregului popor coreean, reunificarea patriei întrunește, și în acest an, atenția cu totul deosebită a factorilor de decizie politică de la Phenian. În lupta pentru reunificarea națională, partidul și guvernul R.P.D. Coreene — sublinia, în mesajul de Anul Nou, președintele Kim Ir Sen — au propus și propun o serie de inițiative de negocieri de pace : organizarea unei conferințe unite Nord-Sud, a unei conferințe parlamentare, convorbiri tripartite, dialog la nivel înalt politic și militar, acțiuni similare pe linie sportivă și studențească. În ce le privește, masele populare sud-coreene au lansat, anul trecut, ample campanii în favoarea reunificării pașnice și independente a țării. Eforturile din Coreea de Sud pentru reunificarea națională reprezintă, acum, o mișcare de masă, cuprinzînd oameni din toate straturile sociale. Aceasta — se apreciază la Phenian — demonstrează că lupta pentru reunificare a intrat într-un nou stadiu și că schimbări importante au loc în Coreea de Sud. „În acest an — arăta președintele R.P.D. Coreene — avem datoria să contribuim substanțial la împlinirea acestui obiectiv, al reunificării pașnice. Dar pentru aceasta trebuie să asigurăm un climat de pace, să avem încredere unii în alții, Nordul și Sudul trebuie să facă progrese importante în direcția stabilirii unei încrederi reciproce, înlăturînd orice suspiciune și pericol de confruntare".

R.P.D. Coreeană apreciază că, în spiritul noului curent care se manifestă pentru destindere, trebuie abandonată ideea de confruntare, din trecut, și manifestată reținere de la orice atitudine care ar conduce la dezbinare și ar da naștere unor conflicte. În acest context, s-ar înscrie renunțarea la orice fel de confruntare politică sau militară, cum ar fi efectuarea manevrelor militare „Team Spirit", din anul acesta. Problema reunificării naționale este o problemă de extremă urgență, și nu o chestiune de viitor. Realizarea reunificării presupune o unitate de vederi între Sud și Nord, pentru a îndepărta acele diferențe care, în mod inerent, ar conduce la o întîrziere. Pentru a nu se crea obstacole care ar prejudicia realizarea reunificării naționale, există cele trei principii clare ale independenței, reunificării pașnice și unității naționale, care au fost, de altfel, acceptate atît de Nord, cît și de Sud. Există, totodată, și propunerea întemeierii Republicii Democrate Confederale Koryo, pe care R.P.D. Coreeană o vede ca pe un mijloc realist și eficient pe calea reunificării, ce întruchipează, în fond, cele trei principii amintite mai sus. Propunerea pentru înființarea Republicii Democrate Confederale Koryo — arăta președintele Kim Ir Sen — este cel mai bun mijloc pentru realizarea reunificării, avînd în vedere situația prezentă a țării noastre.

Se cuvine subliniată, în această ordine de idei, propunerea R.P.D. Coreene cu privire la organizarea, în viitorul apropiat, a unei întîlniri consultative între Nord și Sud, la Phenian, cu o largă participare politică, la care să fie reprezentate toate categoriile sociale și partidele politice. Întîlnirea consultativă la nivel de conducători dintre Nord și Sud este înțeleasă ca un forum pentru negociere națională, care să facă posibilă, în actualele circumstanțe, reunirea intențiilor tuturor în vederea reunificării. Lupta împotriva curentului care susține existența a două Corei, este sarcina cea mai imperioasă a națiunii noastre — a arătat președintele Kim Ir Sen. „Toate forțele din Nord și din Sud, care aspiră la reunificarea pașnică și independentă a țării, trebuie să fie unite sub ideea națională de pace, patriotism, pentru a duce o luptă susținută împotriva forțelor care doresc divizarea țării. Întregul popor coreean, din Nord și din Sud, trebuie să privească înainte, cu speranța în ziua reunificării naționale, care nu este departe, și să conducă, cu vigoare sporită, lupta nobilă a patrioților pentru salvare națională", a subliniat președintele R.P.D Coreene.

În spiritul inițiativelor prezentate mai sus, un nou demers al R.P.D. Coreene pentru afirmarea destinderii și dialogului a fost făcut, zilele acestea, la Panmunjon. Dacă Statele Unite și autoritățile din Coreea de Sud sînt cu adevărat interesate în destindere și dialog, ele trebuie să anuleze manevrele militare comune „Team Spirit" — a declarat Chon Gum Chol, șeful delegației R.P.D. Coreene la reuniunea parlamentarilor din Nord și din Sud pentru pregătirea unei conferințe parlamentare comune Nord-Sud. Planul de desfășurare a manevrelor „Team Spirit", în sudul Peninsulei Coreea, a fost apreciat de șeful delegației nord-coreene drept o sfidare a eforturilor sincere, îndreptate spre destindere și dialog în Coreea.

Se cuvine subliniat, de asemenea, că, zilele trecute, premierul Consiliului Administrativ al R.P.D. Coreene, Yăng Hiăng Muk, a propus organizarea de convorbiri politice și militare între Nord și Sud, care să aibă loc alternativ la Phenian și Seul, în vederea destinderii în Peninsula Coreea. Într-o scrisoare adresată autorităților sud-coreene se sugerează ca cele două părți să trimită cîte o delegație condusă de primii miniștri, incluzînd și responsabilii cu problemele militare, pentru a discuta problema slăbirii actualei confruntări politice și militare dintre Nord și Sud. În scrisoare se relevă că partea nord-coreeană este gata ca, la 8 februarie 1989, să trimită o delegație la Panmunjon pentru convorbiri preliminare în acest scop.

I. Olteanu

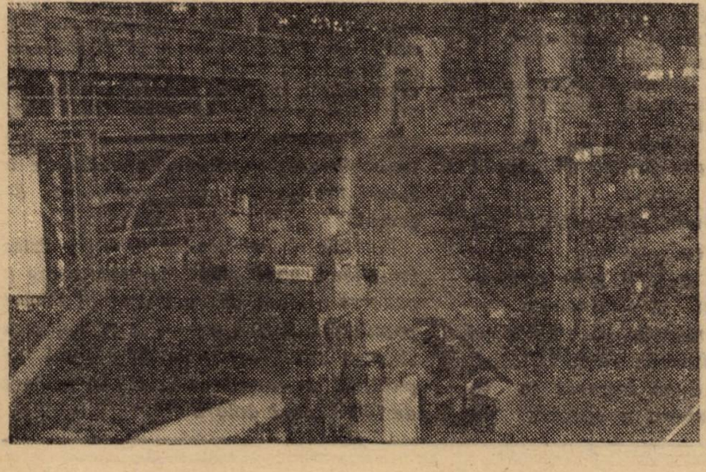

Aspect dintr-o secție a Complexului siderurgic Kim Tchaik

BEIRUT

Demersuri pentru depășirea situației critice

În condițiile în care Libanul trece printr-una din cele mai critice perioade politice de la dobîndirea independenței, în 1943, secretarul general al Ligii Arabe, Chadli Klibi, a propus statelor membre întrunirea Consiliului Ligii pentru examinarea grelei situații în vederea „elaborării unei acțiuni arabe comune".

Reunit în sesiune extraordinară, Consiliul a hotărît crearea unui comitet arab însărcinat cu stabilirea de contacte cu toate părțile interesate în criza libaneză. Din comitet, care va fi condus de ministrul de externe kuweitian, Sabah Al Ahmed, fac parte miniștrii de externe ai Iordaniei, Emiratelor Arabe Unite, Algeriei, Tunisiei și Sudanului, precum și secretarul general al Ligii Arabe. S-a decis, totodată, ca sesiunea să rămînă deschisă pînă cînd comitetul își va încheia misiunea.

Imediat după formare, comitetul i-a invitat pe președintele Adunării Naționale (parlamentul) din Liban, Hussein Al-Husseini, primul ministru interimar, Selim Al-Hoss, și șeful guvernului militar libanez, generalul Michel Aoun, să aibă o întrevedere la Tunis în vederea examinării modalităților de soluționare a crizei din Liban.

Înaintea întrunirii Consiliului ministerial al Ligii, Selim Al-Hoss și generalul Aoun au trimis la Tunis memorandumuri separate în care își exprimă punctele de vedere. După părerea lui Selim Al-Hoss, Consiliul trebuie să acorde atenție prioritară reformelor sistemului politic, urmate de alegeri prezidențiale. Încă de la izbucnirea războiului din Liban, în 1975, comunitatea musulmană a cerut o revizuire în favoarea sa a sistemului politic, mai ales în ce privește prerogativele președintelui țării. În virtutea Pactului Național din 1943, președintele republicii este ales din rîndul comunității maronite creștine. La rîndul său, generalul Aoun a relevat că scrutinul prezidențial constituie o problemă pur libaneză, ce nu trebuie să figureze pe ordinea de zi a reuniunii de la Tunis.

Cu două guverne, care se acuză reciproc ca fiind neconstituționale, fără șef de stat de aproximativ patru luni, Libanul trece printr-o perioadă politică deosebit de dificilă.

Această situație este accentuată de luptele între milițiile libaneze rivale (în ultimele două săptămîni, ciocnirile sîngeroase dintre milițiile „Amal" și „Hezbollah" au făcute sute de victime, inclusiv în rîndul populației civile), ca și de acțiunile agresive ale forțelor armate israeliene îndreptate împotriva unor localități din sudul Libanului.

Puternicele confruntări dintre milițiile șiite „Amal" și „Hezbollah", în care au fost folosite diferite tipuri de arme, inclusiv tancuri, au afectat și populația civilă din sudul țării, au provocat pierderi de vieți omenești și pagube materiale

Cu puține zile în urmă, forțele aeriene israeliene au lansat — se arată în scrisoarea adresată secretarului general al Națiunilor Unite de reprezentantul permanent al Libanului la Organizația mondială — rachete asupra orașului Bgosta, provocînd pierderi de vieți omenești și importante daune materiale. În 1988, se arată, în continuare, împotriva Libanului

---

În această săptămînă...

Tel Aviv. Programul noului guvern israelian

După mai multe săptămîni de negocieri, în care au fost încercate diverse variante, cele două partide care au obținut cele mai multe mandate — blocul Likud, 40, iar Partidul Muncii, 39 — au hotărît să formeze un „guvern de uniune națională", asemănător cu cel precedent. Spre deosebire de fostul cabinet, în care funcția de prim-ministru a fost ocupată, prima jumătate de mandat, de Shimon Peres, iar cealaltă jumătate de Yitzhak Shamir, în noua coaliție, liderul blocului Likud, Y. Shamir, va exercita funcția de premier pe întreaga perioadă de patru ani. Liderul Partidului Muncii, S. Peres, va fi vicepremier și ministru de finanțe, ceea ce, în opinia observatorilor, lasă să se întrevadă că Partidul Muncii se va ocupa mai mult de problemele interne, comparativ cu mandatul anterior. Portofoliul afacerilor externe a fost atribuit lui Moshe Arens (Likud), iar cel al apărării a fost menținut de Yitzhak Rabin (Partidul Muncii).

Noul guvern, alcătuit din 26 de miniștri, include 11 reprezentanți ai Likudului și 11 ai Partidului Muncii. Ceilalți patru membri sînt reprezentanți ai partidelor religioase, care s-au alăturat coaliției. „Actualul guvern este necesar — a declarat Shimon Peres —, dar nu există nici un motiv pentru sărbătorirea învestiturii sale".

Odată cu lista cabinetului, premierul Shamir a prezentat Knesset-ului (parlamentul israelian) și programul guvernului, care — reluînd ideile cunoscute — se opune negocierii cu OEP, ca și creării unui stat palestinian în Cisiordania și Gaza, unde se prevede înființarea, în acest an, a cinci pînă la opt noi așezări evreiești.

Secretarul general al Partidului Muncii din Israel, Uzi Baram, și-a prezentat demisia în semn de protest față de politica promovată de partidul său, a informat postul de radio israelian, citat de agenția KUNA. Uzi Baram a precizat că a luat această decizie deoarece se opune participării Partidului Muncii la guvernul de coaliție condus de blocul Likud, care — în opinia sa — are consecințe nefaste asupra viitorului politic al laburiștilor israelieni. Uzi Baram l-a criticat, de asemenea, pe Shimon Peres care se opune dialogului direct între Statele Unite și Organizația pentru Eliberarea Palestinei.

Pe plan economic, noul cabinet va acționa în vederea atenuării dependenței economice a țării prin intensificarea exportului și diminuarea importului, pentru menținerea stabilității economice și reducerea ratei inflației. La puțin timp după intrarea sa în drepturi, noul guvern a aprobat un plan economic de urgență, care prevede, printre altele, reducerea subvențiilor la unele produse de consum, a cheltuielilor destinate serviciilor publice, devalorizarea cu 13 la sută a shekelului, reducerea ritmului anual al inflației de la 18 la sută la aproximatix 10 la sută, impulsionarea dezvoltării economice. Potrivit ministrului de finanțe, Shimon Peres, aceste măsuri vor permite o importantă reducere a deficitului bugetar israelian, care se ridică la 1,2 miliarde dolari. Demnitarul israelian a precizat, totodată, că 50 la sută din bugetul național va fi destinat rambursării datoriei externe, ce totalizează aproximativ 25 miliarde dolari, iar circa 30 la sută va fi alocat cheltuielilor de apărare. Planul a fost criticat de președintele Confederației sindicatelor israeliene (Histadrut), Israel Kessar, care a afirmat că măsurile de austeritate nu vor soluționa probleme cum ar fi șomajul și închiderea unor fabrici. Se apreciază că, în curînd, 10 000 de persoane vor îngroșa numărul celor 110 000 de șomeri existenți. Ministerul de finanțe preconizează, totodată, o reducere a sumei totale destinate alocațiilor de șomaj.

Potrivit observatorilor scenei politice israeliene, noul plan de austeritate a generat o stare de neliniște în rîndul populației. Astfel, numai în cursul unei singure zile, cercurile de afaceri și publicul au cumpărat devize în valoare de 70 milioane dolari.

au fost comise 30 de acte de agresiune aeriană, în urma cărora peste 100 de persoane au fost ucise, alte 200 fiind rănite.

Deteriorarea situației din sudul Libanului a făcut ca, recent, Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR) să anunțe suspendarea activităților sale în Liban. Un purtător de cuvînt al acestui organism umanitar a declarat că este, pentru prima oară, cînd CICR se dezangajează total dintr-o țară în care își instalase reprezentanții. După cum afirma șeful delegației CICR în Liban, Michel Dufour, de la declanșarea războiului, în urmă cu aproape 14 ani, CICR a asigurat misiuni privind vizitarea prizonierilor, medieri de încetare a focului, evacuări de răniți, repatriere a cadavrelor, misiuni pe care și le pot asuma, practic, doar cetățeni nelibanezi.

Singurul eveniment pozitiv, ce a avut loc în ultima perioadă în sudul Libanului, a fost încheierea acordului între milițiile șiite „Amal" și organizația „Al Fatah", care a dus la încetarea „războiului taberelor" și în această zonă, după ce, în 1987, milițiile „Amal" au ridicat starea de asediu împotriva taberelor palestiniene situate în cartierele sudice ale Beirutului.

Acest acord, ratificat și de celelalte grupări componente ale O.E.P., a permis, potrivit corespondenților de presă, libera circulație a palestinienilor, în special a celor aproximativ 150 000 care trăiesc în regiunea Saida și a celor din regiunea Tyr.

Cei peste 13 ani de conflict intern, invadarea, în 1982, a unei mari suprafețe a Libanului de către forțele armate israeliene, menținerea de către acestea, în sudul Libanului, a așa-numitei „centuri de securitate" (850 kmp), toate acestea au generat o preocupantă criză politică și economică, ce s-a adîncit de la un an la altul și care pune în pericol unitatea acestei țări.

Ștefan Cîrjă

Taba — un dosar închis

După aproximativ 22 de ani de la invazia Israelului în Sinai și șapte ani de cînd acest teritoriu a fost retrocedat Egiptului, zilele trecute cele două țări au încheiat operațiunile de marcare a frontierei lor comune ,în baza deciziei unei Comisii internaționale de arbitraj, care a răspuns favorabil la majoritatea revendicărilor teritoriale formulate de autoritățile de la Cairo. Comisia și-a început deliberările în 1987, după eșecul negocierilor bilaterale.

Cartografi militari egipteni și israelieni au amplasat definitiv disputata bornă 91 în extremitatea sudică a frontierei, care, pînă la recenta decizie, plasa plaja Taba pe teritoriul israelian.

În ultimii ani, Egiptul a revendicat, cu insistență, suveranitatea asupra celor 14 puncte de frontieră aflate în litigiu, în special asupra bornei 91. După ocuparea enclavei, autoritățile israeliene au mutat granița cu 600 de metri mai la sud de vechea frontieră dinaintea ocupației. Între cele două linii, israelienii au construit un important complex turistic.

Prin amplasarea definitivă a bornei 91 și stabilirea liniei ce unește acest punct cu Golful Akaba începe — comentează agenția spaniolă „E.F.E." — o nouă etapă de negocieri, de această dată legate de viitorul complexului turistic, aflat acum pe teritoriul egiptean, și de problema facilităților consulare pe care se presupune că Egiptul le va acorda israelienilor ce vor vizita aceste locuri. Ca și în cazul israelienilor care vizitează coasta răsăriteană a Sinaiului, pînă la Sham El Sheih, pe baza unei vize speciale, ce se obține la

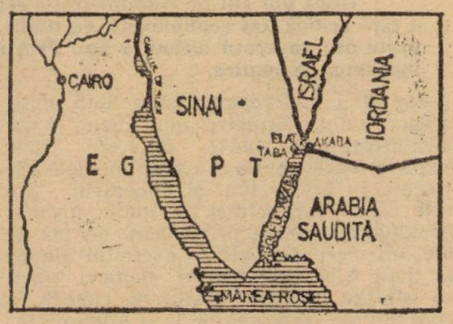

frontieră și care nu permite deplasarea dincolo de acest port la Marea Roșie, Egiptul — se apreciază — va acorda facilități consulare limitate și pentru accesul la plaja Taba — relevă menționata agenție, citînd surse bine informate.

Taba este situată în sudul Peninsulei Sinai, în Golful Akaba (la Marea Roșie). Teritoriul — cu o suprafață triunghiulară de aproape un kilometru pătrat — a fost ocupat de Israel, odată cu întregul Sinai, în urma conflictului din 1967. În aprilie 1982, cînd, în urma acordurilor de la Camp David (1979), a avut loc retragerea trupelor israeliene din Sinai, enclava Taba nu a fost retrocedată Egiptului, rămînînd sub ocupație israeliană.

Problema acestui mini-teritoriu în litigiu are, însă, un istoric mai vechi. Spre sfîrșitul veacului al XIX-lea, Poarta Otomană, aflată într-o situație militară critică, a acceptat ca granița egipteană orientală să se întindă între zona Taba și capătul sudic al Golfului Akaba. Pentru a fi protejată trecerea caravanelor și a pelerinilor spre Mecca, la frontiera egipteano-turcă și, mai ales în zona Taba, au fost ridicate posturi de observații. În 1899, profitînd de situația din Egipt, creată ca urmare a stabilirii dominației engleze, care a condus la tulburări și ciocniri armate cu populația revoltată, Înalta Poartă a construit numeroase posturi militare în interiorul frontierelor egiptene, în încercarea de a reobține influența sa asupra Egiptului, unul din avanposturile otomane fiind înființat chiar la Taba. Încercările autorităților egiptene de a crea o comisie mixtă turco-egipteană, care să rezolve acest diferend de graniță, au fost sortite eșecului. De abia în februarie 1906, sub presiunea Marii Britanii, Poarta a acceptat înființarea unei comisii mixte turco-egiptene, care să stabilească definitiv frontiera dintre cele două țări. La început, Înalta Poartă a cerut ca zona Taba să fie împărțită în două : partea orientală să rămînă în stăpînire otomană, iar cea occidentală să fie preluată de Egipt, soluție pe care autoritățile de la Cairo nu au acceptat-o. În luna mai a aceluiași an, la o nouă intervenție a Marii Britanii, Imperiul Otoman a renunțat la pretențiile emise anterior și a recunoscut Taba ca teritoriu egiptean. Convenția definitivă, conținînd opt articole, a fost semnată la 1 octombrie 1906 în arabă, turcă și engleză.

În timpul mandatului britanic asupra Palestinei, stabilit la sfîrșitul primului război mondial, zona Taba a rămas sub suveranitate egipteană, și această situație a continuat și după crearea statului Israel, problema zonei Taba ridicîndu-se, din nou, abia dpuă retragerea israeliană din Peninsula Sinai.

C.S.

În cercurile observatorilor scenei economice israeliene se ridică întrebarea dacă planul lui Shimon Peres nu va genera un nou val inflaționist.

Evoluții pozitive în conflictul din Sahara occidentală

Observatorii politici apreciază că recentele convorbiri dintre regele Marocului, Hassan al II-lea, și delegația Frontului POLISARIO constituie încheierea unei etape de confruntări militare, declanșată în urmă cu 13 ani, și trecerea la una nouă, de dialog, cu efecte pozitive pentru toate țările din Maghreb, care — eliberate de problemele ce le divizează — își pot canaliza eforturile spre edificarea unității maghrebiene. În acest sens, agenția EFE subliniază că în ultima parte a lunii ianuarie se va desfășura, în Maroc, reuniunea la nivel înalt a țărilor Maghrebului, care are drept obiectiv stabilirea bazelor unei cooperări economice și comerciale în zonă.

După întîlnirea cu suveranul Marocului, membri ai conducerii Frontului POLISARIO au apreciat — după cum relatează agenția citată — gestul suveranului de a accepta dialogul cu POLISARIO drept „sincer, deschizînd astfel perspective reale pentru soluționarea durabilă a problemei sahariene".

Schimbarea cea mai importantă înregistrată în evoluția conflictului — consideră observatorii — s-a produs în mai 1988, cînd Algeria și Marocul au stabilit relații diplomatice. De atunci, misiunea de pace inițiată de O.N.U. „a devenit mai ușoară". La 20 septembrie 1988, Consiliul de Securitate — prin Rezoluția 621 — a aprobat misiunea secretarului general al O.N.U. și l-a autorizat să numească un reprezentat personal pentru problema Saharei occidentale.

Pentru îndeplinirea acestei sarcini a fost desemnat juristul uruguayan Hector Gros Espiel, care, în prezent, efectuează, în fruntea unei delegații comune de bune oficii O.N.U.—O.U.A., un turneu în state din regiune.

La începutul săptămînii, delegația a fost primită de președintele Mauritaniei, Maaouya Ould Sid Ahmed Taya. Cu acest prilej, conducătorul delegației a înmînat președintelui Mauritaniei un mesaj din partea secretarului general al O.N.U. și propunerile comune O.N.U. — O.U.A. privind instaurarea păcii în Sahara occidentală.

În cercurile politice arabe se apreciază că recentele întrevederi dintre regele Hassan al II-lea și reprezentanți ai Frontului POLISARIO au creat condițiile de organizare a referendumului privind autodeterminarea Saharei occidentale.

WASHINGTON

De la o Administrație la alta

După opt ani de Administrație republicană, miine preia puterea la Washington o altă echipă, tot republicană, cu mulți membri (inclusiv președintele) care au făcut parte din guvernul ultimilor ani. Prin urmare, o continuitate, cel puțin aparentă, ce îndeamnă la analiză.

Faptul a fost repetat nu o dată, după alegerile din noiembrie anul trecut, și are semnificația sa aparte, deoarece poate explica foarte multe din evenimentele petrecute în aceste luni și, îndeosebi, din cele ce se vor petrece în lunile imediat următoare : pentru prima oară de 152 de ani, un vicepreședinte în exercițiu ajunge la Casa Albă prin alegeri, element menit să confere un grad destul de ridicat de continuitate. Trecerea de la o Administrație la alta este, astfel, firesc să fie analizată plecînd de la acest punct.

Și președintele care își încheie mandatul și președintele care își începe mandatul aparțin aceluiași Partid Republican. Au format o echipă vreme de opt ani. Au împărtășit idei politice asemănătoare și au conlucrat la alcătuirea, prezentarea și transpunerea în practică a unei strategii comune. Desigur, există între cele două personalități și deosebiri de aprecieri și de abordări ale unor situații, dar echipa alcătuită atita timp și-a pus amprenta asupra ultimei campanii electorale, încît victoria a fost obținută, în mare măsură, pentru că s-a propus și s-a insistat pe continuitate. În același timp, chiar și faptul că șeful Executivului va fi o altă persoană, cu opțiuni proprii și dorința de a aduce în guvern și oameni care să le răspundă cît mai adecvat, sugerează că această continuitate nu se va realiza decît în termeni generali. În fond, fiecare președinte instalat la Casa Albă a încercat, mai devreme sau mai tirziu, să se diferențieze de predecesori prin elemente nu întotdeauna clar definite în momentul preluării mandatului. Dar aceste aspecte ridică, la fel de firesc, o serie de întrebări legate de ce anume și-a propus și a realizat Administrația în ultimii ani și cît din acele direcții vor fi preluate, indiferent de formă, de noua Administrație.

Este aproape unanim acceptat că Administrația Reagan se încheie cu un bilanț contradictoriu. „Cînd am fost ales prima oară — declara președintele, în urmă cu patru ani — am promis cinci lucruri. Reducerea impozitelor. Reducerea cheltuielilor civile. Restringerea și stabilizarea creșterii monetare. Înlăturarea reglementărilor fiscale excesive. Echilibrarea bugetului. Am reușit în patru din aceste promisiuni". Situația nu era atît de simplă pe cît o prezenta președintele. Ronald Reagan dusese campanie pe ideea unor schimbări clare și obținuse o poziție dominantă a republicanilor în Senat și un control eficient în Camera Reprezentanților, care s-au tradus în mari avantaje în acceptarea, în primii ani, a unor programe radical conservatoare. Dar, treptat, avantajele s-au erodat, tensiunea și înfruntarea dintre Casa Albă și Congres au sporit, alianța eterogenă care sprijinea Administrația (cunoscută și ca „noua dreaptă") și-a pierdut din putere și ideile de reforme au început să întîmpine opoziție. Sloganurile generale ale Administrației — „noul patriotism", „noul început", accentul pus pe o „societate a oportunităților" — încercau să impună un program conservator, dar nu întreaga țară se pronunța pentru un asemenea program.

Descentralizarea promisă a fost împlinită doar parțial. Președintele insistase ca programele federale să fie preluate de statele Uniunii și de guvernele locale, dar, fie nu erau puse la punct structurile necesare, fie se creau inegalități frapante, datorită resurselor diferite de care dispun statele ; curînd, nu s-a mai vorbit de „noul federalism". Se anunțase desființarea departamentelor energiei și educației ; s-a renunțat la idee chiar sub presiunile republicane. S-a declanșat o adevărată „cruciadă" împotriva cheltuielilor federale și au fost reduse sau desființate multe programe sociale, dar, în ansamblu, cheltuielile federale au sporit. Programul economic a înregistrat unele succese, inflația s-a redus drastic, dar liniștea sperată în acest domeniu n-a fost atinsă, deoarece

● Deficitul bugetar — principala preocupare ● O cerință a Congresului: reducerea cheltuielilor destinate Pentagonului ● Exigența continuării negocierilor de dezarmare

șomajul continuă să fie ridicat, la fel și ratele dobînzilor și există permanent temeri că va reapărea recesiunea. Deficitele bugetare au atins recorduri, fiind de cîteva ori mai mari decît la preluarea puterii. O contribuție și-au adus-o, la aceste uriașe deficite, și cheltuielile militare care au sporit an de an, atingînd cele mai mari niveluri dintr-o perioadă de pace. O nouă lege comercială este destinată, cum se precizează în decretul semnării ei, „să permită S.U.A. să acționeze mai eficient în scopul deschiderii piețelor" pentru produsele americane. O reformă fiscală — despre care s-a vorbit decenii la rînd — i-a favorizat, în mod evident, pe cei avuți. Accentul, pornit din rațiuni ideologice, pus pe inițiativa particulară, a dus la importante schimbări, subliniate chiar de președinte în ultimul său mesaj la Raportul economic (săptămîna trecută) : „În opt ani, am răsturnat tendința existentă de 50 de ani de a ne îndrepta spre guvern pentru soluții economice". Iar un sondaj recent constata că politica dusă în cei opt ani i-a favorizat net pe cei bogați : 67 la sută dintre cei chestionați au afirmat că politica de asistență socială a fost „proastă", 65 la sută — că politica în domeniul locuințelor a fost un „eșec", 54 la sută — că politica în domeniul educației a fost greșită, 51 la sută — că nu au fost respectate suficient drepturile civile.

În plan extern, după o perioadă de puternice înarmări și tensiune, Statele Unite s-au angajat în negocieri cu Uniunea Sovietică (negocieri ce continuă) și au încheiat Tratatul de eliminare a armelor nucleare cu rază medie și mai scurtă, care reprezintă doar un prim pas în complicatul și necesarul proces al dezarmării nucleare. Administrația a lansat, însă, în același timp, proiectul S.D.I., de militarizare a spațiului cosmic, foarte controversat chiar în America. A adoptat o politică nepopulară în America Centrală, sprijinindu-i cu fonduri și arme pe rebelii „contras" care vor să înlăture regimul constituțional din Nicaragua, ș.a.m.d.

Chiar și în ultimele sale acțiuni, Administrația Reagan nu s-a dezmințit. Președintele a susținut că S.U.A. trebuie să-și continue politica de „pace prin forță" ; că așa-numitul „triunghi de oțel" (format din Congres, presă și grupurile liberale de presiune) poartă răspunderea pentru deficitul bugetar și că acest „triunghi" a afectat echilibrul puterii în detrimentul Executivului ; că una din principalele realizări ale ultimilor ani este ceea ce a numit Ronald Reagan „redresarea moralului" Americii.

Practic, cel puțin în teorie, viitorul președinte a fost un participant la întregul bilanț contradictoriu al ultimilor opt ani. Dar, cum sublinia „International Herald Tribune", „ambianța politică este, în mod clar, diferită" acum. Deși a cîștigat detașat alegerile, George Bush n-a beneficiat, cum s-a întîmplat în trecut, și de alegerea unui Congres care să-i fie favorabil ; va fi nevoit, prin urmare, să conlucreze mai mult cu forul legislativ și să facă mai multe compromisuri. Datorită caracteristicilor campaniei electorale (subliniate, la vremea respectivă, de revista noastră), George Bush nu a prezentat un program foarte concret și diferit ; el a insistat pe continuitate și a făcut o seamă de promisiuni, care, însă, abia urmează să se materializeze.

Principala prioritate a noii Administrații este reducerea uriașului deficit bugetar. Toți oamenii politici de marcă, indiferent cărui partid îi aparțin, și o proporție de peste 70 la sută din populație susțin că deficitul trebuie să constituie prioritatea de căpătîi, deoarece creează incomensurabile dificultăți economiei. „Sîntem pe cale să subminăm, absolut inutil, bazele economice ale conducerii americane", declara Paul Volcker, fost președinte al băncii rezervelor federale (Fed). Succesorul acestuia în funcție, Alan Greenspan, avertiza în legătură cu riscurile pe care le prezintă deficitul bugetar, care „a început să erodeze" bazele economiei americane. Charles Bowsher, de la Curtea de conturi a Congresului, afirma că „înghețarea flexibilă" (idee propusă de George Bush, ce are în vedere creșterea unor programe federale doar în funcție de procentul inflației, reducerea unora și sporirea altora) nu va fi suficientă pentru reechilibrarea bugetului federal și că sînt necesare atît creșteri ale impozitelor, cît și o reducere a cheltuielilor militare. George Bush a promis însă — și continuă să afirme acest lucru — că nu va recurge la sporirea impozitelor.

De aceea, dezbaterile asupra dosarului bugetar vor fi, încă de luna viitoare, „piatra de încercare" a noilor raporturi dintre Casa Albă și Congres. La 9 ianuarie, președintele Reagan a înaintat Congresului proiectul de buget pe anul viitor — evident, cu reducerea altor programe interne și noi sporuri destinate Pentagonului. În principiu, noua Administrație poate modifica proiectul, chiar renunța la el și veni cu idei proprii. George Bush va trebui să o facă, întrucît principalii democrați din Congres au și respins proiectul lui Reagan calificat ca „greșit și irelevant". Noul președinte al Comitetului bugetar din Senat, senatorul James Sasser, declara că proiectul „creează o lume fantezistă de presupuneri economice noze și, pur și simplu, nu se ocupă în mod serios de problema deficitului". Leon Panetta, președintele comitetului similar din Camera Reprezentanților, deplîngea faptul că proiectul „recurge la o privire roza asupra economiei, disputată atît de Biroul pentru buget al Congresului, cît și de cei mai mulți economiști particulari. El propune creșterea cheltuielilor militare și plata acestora prin sporirea reducerilor în serviciile de care are nevoie poporul american". „Următoarea etapă pentru noul președinte este să-și prezinte propriul său buget", a subliniat Panetta. George Bush

a indicat că va aduce „amendamente" proiectului predecesorului său. Spiritul în care vor începe dezbaterile a fost indicat de Les Aspin, președintele comitetului pentru serviciile armate din Camera Reprezentanților (în general, sprijinitor al Casei Albe), care a declarat că „a spus Administrației că va trebui să fie fericită dacă va obține destui bani pentru apărare încît să acopere procentul inflației".

Tot în plan intern, George Bush a promis că va spori unele programe pentru educație, locuințe și demararea unor mici afaceri (de unde vor fi luate fondurile ? — se întreabă unii observatori) ; că va reduce impozitele pe profit (alt avantaj acordat celor avuți) ; că va crea 30 milioane locuri de muncă în următorii opt ani ; că va intensifica lupta împotriva drogurilor ; că va extinde sistemul de parcuri naționale, punînd un accent deosebit pe mediul înconjurător ș.a. Programele sale vor răspunde principalelor tendințe republicane (în fond, chiar și echipa sa a fost alcătuită prin realizarea unui echilibru între curentele neoconservatoare din partid și cele tradiționale). Dar, subliniază observatorii, accentul nu va mai fi pus, ca în ultimii opt ani, pe ideologizarea programelor, caracteristică ce va diferenția, încă de la început, Administrația.

În plan extern, aceiași observatori înclină să creadă că e puțin probabil să intervină o cotitură importantă. Declarațiile lui George Bush, din ultimele două luni, susțin această afirmație, dar oferă și cîteva nuanțe. „Forța și claritatea politicii noastre în domeniul apărării și al relațiilor externe contribuie la menținerea păcii", declara Bush. Deci, o reafirmare a vechilor teze. „Sînt interesat în realizarea de progrese în negocierile privind dezarmarea, dar doresc să fiu prudent". După părerea lui Bush, „S.U.A. și U.R.S.S. au intrat într-o perioadă de mari perspective în ce privește reducerea tensiunilor regionale". În problemele Orientului Mijlociu, „rolul nostru constă în încurajarea națiunilor (din zonă) la a recunoaște problemele de interes comun și acordurile comune... Vom acționa ca mediatori onești, facilitînd negocierile între diferitele părți". În ce privește America Centrală, se așteaptă ca George Bush să nu mai insiste atît de mult pe sprijinirea forțelor „contras".

În sfîrșit, evoluțiile, pe plan intern și extern, capacitatea noii Administrații de a se angaja, de la început, în marile probleme, raporturile cu Congresul trebuie văzute și dintr-un alt unghi, primordial în cazul lui George Bush. De regulă, pentru președinții americani ai timpurilor moderne, primele 12—18 luni au fost ceea ce s-a numit „o perioadă de învățare". Nimic din ceea ce au făcut ei înainte, chiar dacă au ocupat cele mai înalte funcții în Congres, nu i-a pregătit și pentru funcția supremă. De aceea, în primul an, deciziile majore au fost, în general, evitate. Același lucru se întîmplă și în al patrulea an, în care președintele solicita, eventual, un nou mandat și își concentra atenția asupra obținerii acestuia. Regula aceasta n-a funcționat în cazul lui Ronald Reagan care, beneficiind de un curent favorabil ce a dus la alegerea unui Congres cu idei similare, a obținut aproape tot ce a vrut în primii doi ani ai predinției ; ulterior, Congresul i s-a opus. George Bush dispune nu numai de o amplă experiență, întrucît a îndeplinit mai multe funcții guvernamentale, dar, în ultimii ani, ca vicepreședinte, pare să fi fost cu mult mai mult implicat în luarea deciziilor și în procesul de conducere cătare, decît majoritatea vicepreședinților deceniilor recente. Deci, „perioada de învățare" s-ar putea să fie eludată, și în cazul său, și, de la început, să fie abordate exact dosarele despre care se discută atît în lunile din urmă.

Stelian Țurlea

Akihito — noul împărat al Japoniei

Sîmbătă 7 ianuarie a încetat din viață, la vîrsta de 87 de ani, împăratul Japoniei Hirohito.

Guvernul nipon, reunit în Consiliu de miniștri extraordinar, a hotărît ca funeraliile împăratului Hirohito să aibă loc la 24 februarie, urmînd ca, la aceeași dată, Akihito, fiul defunctului, să-și asume prerogativele de împărat. Un purtător de cuvînt al Ministerului afacerilor externe a declarat că funeraliile, la care vor participa șefi de stat și de guvern reprezentînd 130 de țări, se vor desfășura în grădinile imperiale din Shinjuku, un cartier situat în nordul Tokio-ului, după care corpul neînsuflețit al lui Hirohito va fi depus în Mausoleul imperial de la Tama, aflat la 45 km vest de capitală, alături de cel al tatălui său, împăratul Taisho.

Hirohito s-a născut la 26 aprilie 1901, ca fiu al împăratului Yoshihito (mai cunoscut sub denumirea de Taisho) ; este descendent al unei îndelungate dinastii, care datează din 660 î.e.n., an în care se consideră că a fost întemeiată Japonia, dinastie fondată de Jimmu Tenno. Hirohito a fost cel de-al 124-lea reprezentant al său. De educația tînărului principe s-au ocupat, conform tradiției, o serie de tutori. În 1921, Hirohito călătorește în Europa, fiind primul principe nipon care se deplasează în străinătate. În anii de formare intelectuală, se dedică cu entuziasm studierii științelor naturale. Călătoria sa pe continentul european este de scurtă durată, deoarece, la 25 noiembrie 1921, a fost numit principe regent, iar, în 1924, se căsătorește cu prințesa Nagako Kuni.

Devine împărat după moartea tatălui său (25 februarie 1926), la 25 decembrie 1926. Este împăratul care a domnit perioada cea mai îndelungată, 62 de ani.

Odată cu dispariția împăratului Hirohito, Japonia intră în anul unu al unei perioade inaugurate de noul împărat Akihito — cel de-al 125-lea monarh al dinastiei nipone — perioadă ce se va numi „Heisei" („pace și succes"), încheindu-se era „Showa" („pace și armonie"). Decizia, în acest sens, a fost adoptată de guvern, în conformitate cu tradițiile istorice ale Japoniei. Observatorii politici notează că această hotărîre ar putea angaja unele dezbateri în legătură cu necesitatea de a folosi sau nu erele imperiale pentru numărarea anilor — sistem cunoscut sub denumirea „gengo" —, în locul calendarului gregorian occidental. Sistemul erelor imperiale are o vechime de 1300 de ani.

Din surse oficiale de la Tokio se precizează că denumirea fiecărei perioade — în acest caz „pace și succes" („Heisei") — este, mai degrabă, o traducere liberă a celor două semne care formează cuvîntul respectiv, și care pot avea caracteristici distincte conform textelor clasice sau a contextului concret și pot da naștere la diferite interpretări. Numele „heisei" este format din două ideograme clasice, de origine chineză, care reprezintă emblema domniei împăratului Akihito.

Începînd de la 8 ianuarie — zi denumită „gannen" —, Japonia a intrat în anul unu al erei „Heisei".

În noua Constituție a țării din 1947, folosirea sistemului „gengo" figura doar ca un rit, dar, în 1979, Dieta (parlamentul nipon) a reimpus această lege, deși partidele de opoziție nu s-au arătat favorabile deciziei. Primul articol al legii fundamentale afirmă că împăratul este „un simbol al statului și unității poporului". În mod oficial, el îl numește pe primul ministru, convoacă parlamentul, anunță alegerile generale. În același timp, Constituția subliniază că acțiunile împăratului privind problemele de stat se pot înfăptui numai la recomandarea și cu consimțămîntul guvernului.

La 22 septembrie, cînd starea sănătății împăratului Hirohito s-a înrăutățit, fiul acestuia Akihito, în vîrstă de 55 de ani, a preluat, în mod provizoriu, regența țării. După decesul tatălui său, Akihito a devenit noul împărat al Japoniei. Născut la 23 decembrie 1933, și-a făcut studiile la Tokio, absolvind Facultatea de studii politice și economice a Universității Gakushuin. Akihito a fost numit prinț moștenitor la vîrsta majoratului, în 1952. La 10 aprilie 1959, s-a căsătorit cu Michiko Sada, fiica unui industriaș din capitala niponă. Împreună cu soția sa, Ahikito a efectuat vizite oficiale pe cinci continente. A asigurat, în mod temporar, prerogativele imperiale, ca regent în 1971 și 1975, cu ocazia vizitelor în Europa și, respectiv, în Statele Unite, apoi, în septembrie 1987, cînd tatăl său a suferit o intervenție chirurgicală și, în septembrie 1988, cînd starea sănătății i s-a înrăutățit grav.

În prima sa declarație oficială în calitate de împărat al Japoniei, Akihito a subliniat că își va asuma toate responsabilitățile ce-i revin și va respecta Constituția țării, adăugînd că va contribui la continua dezvoltare a Japoniei, la menținerea păcii pe plan internațional, la creșterea bunăstării tuturor popoarelor lumii.

Menționăm că, în octombrie 1979, Akihito, împreună cu prințesa Michiko, a efectuat o vizită oficială în România.

Mihaela Brumă

STOCKHOLM

Premierul suedez Ingvar Carlsson, împreună cu o parte din membrii guvernului

În dezbatere — proiectul de buget

Săptămîna trecută, parlamentului suedez i-a fost prezentat, spre examinare, proiectul bugetului de stat pentru anul în curs. Documentul, o sinteză a viitoarei situații economice a țării, a prezentat, în comparație cu anul 1988, imaginea unei evoluții mai puțin performante.

Punctele majore ale proiectului de buget vizează o creștere de maximum cinci la sută a salariilor din sectorul public, iar, pe plan financiar, abolirea controlului la schimburile valutare.

Prezentînd proiectul, ministrul de finanțe suedez, Kjell-Olof Feldt, a declarat că guvernul va exercita un control mai strict asupra programelor de cheltuieli publice și va avea în vedere ca depășirile reale, în acest domeniu, să nu fie mai mari de 0,3 la sută. Printre prioritățile acestor programe se numără măsuri pentru protecția mediului înconjurător, ajutorarea persoanelor handicapate, cheltuieli culturale etc.

Ministrul de finanțe a menționat că actualele niveluri ale salariilor și creșterii prețurilor sînt „incompatibile" cu economia echilibrată pe care guvernul dorește să o mențină. În anul 1988, prețurile au urcat cu șase la sută, iar veniturile salariaților cu șapte la sută. Desigur, unul din punctele mult discutate ale proiectului de buget a fost cel referitor la limitarea creșterii retribuțiilor din sectorul public, cu nu mai mult de cinci la sută, în contextul menținerii inflației. Afirmația ministrului de finanțe, potrivit căreia „o creștere superioară acestei limite îi va obliga pe cei din sectorul public la o productivitate mărită", se pare că nu va influența prea mult decizia liderilor sindicali din sectorul public, care intenționează să ceară, pentru acest an, o mărire a retribuțiilor cu șapte la sută.

O altă măsură, vizînd reducerea salariilor cadrelor didactice, a provocat vii nemulțumiri în rîndurile educatorilor și părinților. Decizia contravine promisiunilor făcute în timpul campaniei electorale, din anul trecut, cînd au fost prevăzute mai multe investiții pentru învățămînt. Solveig Paulsson, președinta Uniunii cadrelor didactice din Suedia, a caracterizat această propunere drept „o lovitură dată atît profesorilor, cît și elevilor". În cadrul unui sondaj de opinie, efectuat de cotidianul de mare tiraj „Expressen", mii de profesori, studenți și elevi au protestat împotriva reducerii bugetului pentru învățămînt. La Stockholm, studenții au organizat o demonstrație în fața departamentului educației, cerînd revizuirea acestei propuneri.

Proiectul de buget a fost precedat, la un interval de numai două zile, de publicarea unui raport al Federației industriilor suedeze. Datele raportului au prefigurat, într-un fel, unele măsuri de austeritate propuse de guvern. Prognozele economice ale raportului au fost caracterizate de publicația britanică „The Financial Times" drept „mai pesimiste" decît cele prezentate de ministrul de finanțe. Ele indicau, de exemplu o creștere a produsului național brut, pentru 1989, de numai unu la sută și nu de aproape doi la sută, cît s-a estimat în proiectul de buget ; de menționat că, în 1988, creșterea a fost de 2,7 la sută. Deficitul balanței de plăți s-a cifrat la zece miliarde coroane, dar, este adevărat, aceasta nu reprezintă decît unu la sută din valoarea produsului național brut.

La Stockholm se manifestă încredere în posibilitatea menținerii economiei pe un curs constant. Într-un interviu acordat recent cotidianului francez „Le Monde", Kjell-Olof Feldt afirma : „Industria suedeză posedă o structură atît de avansată, încît putem concura cu cei mai buni, cu vest-germanii și japonezii, care au avut o rată a inflației mai scăzută. Am luat măsuri care au făcut industria noastră mai puțin vulnerabilă la efectele inflației".

În prezent, una din preocupările majore ale guvernului suedez o constituie implementarea, pînă în anul 1991, a noului sistem de impozite, acțiune considerată a fi „cel mai mare proiect politic și economic" suedez. S-a apreciat că revizuirea actualului sistem de impozite este necesară, deoarece, în Suedia, un muncitor sau un funcționar cu venit mediu plătește, sub formă de impozite, o sumă egală cu jumătatea salariului, fără a mai lua în calcul și alte taxe suplimentare. În esență, noul sistem își propune să reducă impozitele pe retribuții, dar, în același timp, să mărească impozitul pe capital, pe veniturile și cîștigurile realizate din capital, precum și pe profit. „Astăzi, în Suedia, afirma ministrul de finanțe, sînt supuse unor impozite mari toate salariile și cîștigurile provenite din muncă ; în schimb, cîștigurile rezultate în urma vînzării acțiunilor, a bunurilor imobiliare sînt mai puțin taxate. Desigur, aceasta nu este o repartiție echitabilă a sarcinii fiscale".

Noua reformă a sistemului de impozite, propusă de social-democrați, se bucură de sprijinul sindicatelor, patronatului și al partidelor din opoziție. Ea este considerată „un pas în direcția cea bună", cu toate că au fost formulate și critici asupra unor puncte din conținut. Propunerile urmează să fie discutate de comisiile parlamentare care examinează, în prezent, diferitele aspecte ale sistemului fiscal.

De la alegerile generale, care au avut loc în luna septembrie a anului trecut, scena politică suedeză nu a înregistrat schimbări semnificative. Un sondaj de opinie, efectuat în luna decembrie, indică o consolidare a poziției forțelor de de stînga din Suedia ; numărul celor care și-au exprimat preferința pentru formațiunile politice de stînga a fost, procentual, mai mare decît cel înregistrat la alegerile din septembrie. Rezultatul acestui sondaj de opinie confirmă, din nou, votul majoritar pe care electoratul suedez l-a acordat social-democraților. Se constată, totodată, o diminuare a influenței Partidului ecologist, acesta pierzînd, aparent, rolul de „arbitru" politic, în cadrul parlamentului suedez.

Adrian Dascălu

„Politica de neutralitate este, pentru noi, cea mai adecvată"

Interviu acordat de primul ministru suedez, Ingvar Carlsson

— În momentul în care ați devenit premier, ați reafirmat politica de neutralitate a Suediei. Oare ea nu pornește de la o realitate existentă în trecut, care a fost, însă, depășită de cursa modernă a înarmărilor?

— Se înțelege de la sine că nu poate exista nici un fel de apărare împotriva unui război purtat cu arme nucleare ; un război nuclear ar amenința existența întregii omeniri. Importanța pe care guvernul suedez o acordă acțiunilor internaționale pentru pace și dezarmare trebuie privită tocmai din acest unghi.

Așa cum constata ministrul de externe suedez, Osten Unden, în 1962, nu este exclus ca într-un al treilea război mondial politica de neutralitate să nu mai poată fi continuată cu succes. Însă, atît timp cît există și cea mai mică șansă de a nu fi implicați într-un război, credem că politica noastră de neutralitate este cea mai adecvată.

Nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că neutralitatea Suediei îndeplinește funcțiuni importante, chiar și în timpul unei păci absolute. Ea constituie o contribuție importantă la menținerea păcii și stabilității în nordul Europei. Noi știm acest lucru. și avem numeroase dovezi că această poziție este împărtășită și de țările vecine.

— Ce consecințe economice și politice ar avea, pentru Suedia, intrarea în CEE a unei țări neutre, cum ar fi, de exemplu, Austria?

— Fiecare țară decide singură ceea ce este — sau nu este — compatibil cu politica sa de neutralitate. În sînul guvernului suedez este unanim împărtășită ideea că, în prezent, pentru Suedia, statutul de membru al CEE nu ar fi de actualitate. În schimb, se urmărește dezvoltarea colaborării cu comunitatea (vest)-europeană, pe toate planurile — cu excepția liniei politice externe și cea a apărării naționale.

— Faptul că o țară relativ mică, precum Suedia, joacă, de ani de zile, un rol atît de important, se datorează neutrali-

tății sale sau personalității unor politicieni?

— Politicieni ca Hjalmar Branting, între cele două războaie mondiale, și Osten Unden, Alva Myrdal și Olof Palme, în perioada postbelică, au jucat un rol important în definirea politicii externe suedeze. Desigur, angajamentul lor și al altor suedezi în favoarea Ligii Națiunilor, a Organizației Națiunilor Unite, a dreptului internațional, a solidarității internaționale, pentru dezarmare și soluționarea pașnică a conflictelor, a marcat, pe plan internațional, activitățile Suediei. Fără implicarea acestor personalități, politica externă a Suediei s-ar fi orientat exclusiv spre menținerea securității și a păcii în zona nordică europeană. În schimb — și aceasta doresc să scot în evidență — angajarea internațională a găsit întotdeauna sprijin în rîndurile poporului suedez.

— În ce măsură ar putea revendica Suedia caracterul de „țară-model"?

— Personal, cred că nici o țară nu poate fi un model pentru alta. Consider interesantă, însă, experiența Suediei în problema șomajului din Europa occidentală, unde s-a ajuns la o rată de 11 la sută. De ce această rată este doar de 1,7 la sută în Suedia ? Mai întîi, aș dori să spun că, potrivit experienței noastre, este foarte important ca situația locurilor de muncă să nu fie lăsată să ajungă în stadiul la care se găsește, în prezent, în Europa occidentală. Este mult mai greu să reduci rata șomajului, decît să împiedici să atingă un nivel atît de ridicat. În al doilea rînd, consider că siguranța unui loc de muncă este deosebit de importantă pentru muncitori. Angajații trebuie să știe că, atunci cînd o întreprindere nu mai poate funcționa, se profilează o altă alternativă. Astfel, dezvoltarea economică trebuie să aibă un caracter dinamic, să-și poată modifica structurile cît mai repede cu putință, fără să se aștepte ca situația să devină imposibil de schimbat. Acestea sînt, cred eu, trei aspecte importante ale problemei.

— Ce urmări, cu efect îndelungat, ar putea să mai aibă cazul neelucidat al asasinării lui Olof Palme?

— Asasinarea lui Olof Palme nu a făcut ca ordinea socială din Suedia să se clatine. S-a demonstrat clar, chiar în noaptea asasinatului, că Suedia și democrația suedeză au funcționat — și funcționează, într-adevăr, foarte bine —, în ciuda șocului. Ne-a rămas, însă, mîhnirea și simțim lipsa lui Olof Palme. În această privință, dispariția sa rămîne încă o rană deschisă pentru mulți suedezi și, nu în ultimul rînd, pentru mine.

— În Suedia, nivelul impozitelor este ridicat. Au fost anunțate reduceri ale acestor impozite. Despre ce este vorba?

— Intenționăm să modificăm sistemul nostru de impozite și să micșorăm taxele. Această reformă a impozitelor va fi finalizată printr-o extindere a bazei impozitelor, printr-un impozit mai eficient fixat asupra veniturilor și nu printr-o scădere a standardului de viață. Nivelul impozitelor va rămîne, însă, mai ridicat în comparație cu situația existentă pe plan internațional ; el va reprezenta aproximativ 50 la sută din venitul social brut.

— Ce ne puteți spune despre prezența ecologiștilor în parlament? Ce influență au tezele ecologiste asupra politicii suedeze ?

— Aș dori să afirm că problemele mediului înconjurător au început să joace un rol important în dezbaterile politice, deoarece oamenii, în general, cunosc din ce în ce mai multe lucruri și, prin aceasta, pretind măsuri energice și rezultate concrete. Eu nu cred, totuși, că interesul pentru mediul înconjurător este preocuparea unui singur partid. Problemele mediului înconjurător au dominat campania electorală, deoarece, în lunile premergătoare alegerilor, au avut loc accidente ecologice care au provocat dispariția a numeroase foci, precum și invazia de alge toxice. Oamenii au fost — și asta pe bună dreptate — îngrijorați. Ce importanță va avea Partidul Ecologist în politica Suediei? Vă rog să mă întrerbați după trei ani...

(După „Die Welt")

În această săptămînă...

America Centrală. Contextul unei amînări

Programată pentru 15—16 ianuarie, reuniunea la nivel înalt centro-americană a fost din nou amînată pentru o dată ce va fi stabilită ulterior. Decizia a urmat unei propuneri, în acest sens, a președintelui costarican Oscar Arias, care a arătat că o amînare va permite „a reflecta mai profund și a ne pregăti mai bine" în scopul obținerii unor rezultate concrete pe drumul restabilirii păcii. În legătură cu aceasta, președintele costarican a evocat un recent document al secretarului general al ONU, Javier Perez de Cuellar, prin care acesta a chemat țările Americii Centrale la „definirea clară a pozițiilor" asupra unor teme importante, ca stabilirea mecanismelor de verificare și control în domeniul problemelor privind securitatea statelor regiunii și modalitățile de apreciere a felului cum sînt respectate prevederile acordului regional de pace. De asemenea, a arătat Oscar Arias într-o scrisoare trimisă celorlalți președinți din zonă, este preferabil să se cunoască, înainte de reuniunea la nivel înalt, poziția față de America Centrală a noii Administrații americane, care își va prelua mandatul la 20 ianuarie. Pentru a putea avea o imagine adecvată în acest sens — se precizează în mesajul trimis — este necesar să se analizeze liniile generale ale politicii centro-americane a Administrației Bush. În sfîrșit, o altă precizare se referă la posibilitatea unor utile contacte prezidențiale premergătoare viitoarei întîlniri, care vor fi prilejuite de participarea, la 2 februarie, a unor șefi de state din zonă la ceremonia de instalare a noului președinte al Venezuelei, Carlos Andres Perez.

Noua amînare a datei reuniunii la nivel înalt centro-americane este a cincea din momentul programării sale inițiale, respectiv 7 august 1988, cînd s-a împlinit un an de la semnarea acordului regional de pace. O serie de divergențe politice între unele din statele membre, ca și diverse probleme de organizare au împiedicat, pînă acum, desfășurarea acestei întîlniri, considerată, totuși, unanim ca necesară pentru continuarea eforturilor de pace în regiune. În acest sens, Daniel Ortega, președintele Nicaraguei, a insistat asupra ținerii reuniunii la o dată cît mai apropiată, pentru discutarea de ansamblu a problemelor crizei centro-americane și stabilirea unei platforme comune regionale, care să fie prezentată Statelor Unite. La rîndul său, șeful statului guatemalez, Vinicio Cerezo, a declarat că regretă noua amînare, angajîndu-se, în perspectivă, să stimuleze ajungerea cît mai grabnică la un consens asupra unei noi date. El a precizat că, în cazul în care țara stabilită drept gazdă — Salvador — nu va putea asigura desfășurarea întîlnirii, datorită apropierii alegerilor prezidențiale, din luna martie, Guatemala își oferă serviciile, pentru a debloca un alt aspect al actualului impas. Se așteaptă, pe de altă parte, cunoașterea conținutului unei noi propuneri de pace în America Centrală, pe care președintele Hondurasului, Jorge Azcona, a anunțat-o, fără alte precizări, înaintea vizitei sale în S.U.A. Propunerea include crearea unei forțe multinaționale de pace în regiune, a declarat ministrul hondurasian de externe.

Necesitatea unei reglementări negociate a situației din America Centrală impulsionează, așadar, eforturile diplomatice în direcția unei noi întîlniri la nivel înalt, care va fi cea de-a patra în seria celor desfășurate în regiune.

Tunis. Contacte politice privind situația din Orientul Mijlociu

La sfîrșitul săptămînii trecute, liderul O.E.P., Yasser Arafat, a avut la Tunis o întrevedere cu William Waldegrave, ministru de stat la Ministerul de Externe al Marii Britanii. (Aceasta este prima întîlnire între Y. Arafat și o înaltă oficialitate a guvernului britanic). Părțile și-au prezentat punctul de vedere în legătură cu soluționarea conflictului din Orientul Mijlociu.

După întîlnire, William Waldegrave a apreciat că 1989 este „un an crucial, o ocazie unică pentru a se ajunge la instaurarea păcii" în această regiune. Demnitarul britanic a arătat, în continuare, că țara sa și O.E.P. au puncte de vedere foarte apropiate în privința formei în care ar trebui să aibă loc conferința internațională de pace preconizată pentru reglementarea situației din Orientul Mijlociu. La rîndul său, liderul O.E.P. a exprimat, de asemenea, satisfacția în legătură cu desfășurarea convorbirilor, calificîndu-le drept „utile, pozitive și încurajatoare". Yasser Arafat a mai subliniat că noul stat Palestina va fi un stat al dreptății, independenței, justiției, cu un sistem pluripartit.

PROTEST. Aproximativ 30 000 de studenți vest-berlinezi au participat, la mijlocul lunii decembrie, la un marș de protest față de deteriorarea condițiilor de studiu și îngreunarea accesului tinerilor în învățămîntul superior. Îndreptîndu-se spre centrul orașului, în preajma primăriei, participanții au solicitat Senatului să adopte măsuri pentru stabilirea unor chirii adecvate posibilităților financiare ale studenților, pentru reducerea costului studiilor, pentru lărgirea accesului tinerei generații în universități. Totodată, studenții s-au pronunțat împotriva reducerii continue a cadrelor universitare, ceea ce conduce la micșorarea programei de studii, în detrimentul lor

1000+1

PREȘEDINȚIE. Pictorul spaniol Antonio Tapies este autorul acestei sigle, care simbolizează președinția spaniolă, în primele șase luni ale acestui an, la Comunitatea Economică (vest)-europeană. Sigla reprezintă inițialele Pieței comune în spaniolă (C.E.), pictate în ulei, în culori sepia, pe un fond alb, ce vor apărea pe toate documentele oficiale emise de președinție în timpul mandatului spaniol. La 17 ianuarie, Francisco Fernández Ordoñez, ministrul spaniol de externe și președintele Consiliului C.E.E., a expus, la Strasbourg, obiectivele și prioritățile președinției spaniole în primul semestru al lui 1989 : accelerarea ritmului „marșului" spre realizarea, în 1922, a „pieței unice vest-europene", soluționarea unor dosare, ca „armonizarea fiscală" și „spațiul social" vest-european, așezarea bazelor uniunii monetare și impulsionarea cooperării politice a „celor 12", în special în problematica Orientului Mijlociu și Americii Latine

Decalaj

Decalajul nu încetează să se adîncească între Nord și Sud — subliniază un articol publicat de revista chineză „Beijing Information", care oferă o serie de date semnificative. Venitul pe locuitor al țărilor dezvoltate, care, în 1952, era de 20 de ori mai mare decît al țărilor sărace, este astăzi de 46 de ori mai mare. Ponderea țărilor în curs de dezvoltare în exporturile mondiale s-a redus de la 28 la sută, în 1980, la 19 la sută, în 1986. Datoria s-a agravat în aceste țări, iar lipsa lor de capital s-a accentuat, din cauza barierelor comerciale protecționiste. Această stare de lucruri este defavorabilă păcii și stabilității în lume, pentru soluționarea ei fiind necesară instaurarea unei noi ordini politice și economice în lume — relevă publicația.

Baze

O nouă rundă de negocieri greco-americane privind viitorul celor patru baze ale S.U.A. din Grecia s-a încheiat, la Atena, fără a se obține rezultate concrete. Purtătorul de cuvînt oficial elen S. Kostopoulos, a declarat că „nu s-a ajuns, însă, la o situație fără ieșire", lăsînd să se înțeleagă că discuțiile vor continua în următoarele 17 luni, cîte are la dispoziție Washingtonul pentru a-și retrage cele patru baze și alte 20 de instalații militare. (Acordul ce reglementa prezența americană în Grecia a fost semnat în 1983 și a expirat la 21 decembrie 1988).

City

La Londra au început festivitățile marcînd împlinirea a 800 de ani de atestare documentară a zonei centrale a capitalei britanice — The City. Festivitățile — eșalonate pe parcursul întregului an — au fost inaugurate de primarul Londrei, Cristopher Collet. Pînă în prezent, relevă presa insulară, pregătirile pentru această sărbătorire au costat deja un milion lire sterline, sume strînse de la contribuabili. Deși cu un perimetru relativ restrîns, The City — sediul primăriei (Guildhall) și al instituțiilor bancare britanice, care-și extind operațiunile la scară planetară — se bucură de prerogative speciale, în comparație cu alte districte londoneze, dispunînd, între altele, și de o poliție proprie.

Prea grav pentru a fi trecut cu vederea

În Italia — se arată într-un comentariu al agenției „EFE" — se înmulțesc protestele piloților civili în fața riscului de a zbura printre numeroasele avioane militare ce participă la diverse exerciții în Mediterana. Astfel, la 11 ianuarie, în timp ce pilota un „DC-9" pe ruta Roma—Palermo—Lampedusa, comandantul Cesare Plantulli Lambert a auzit, în apropiere de Punta Raisi (nord-estul Siciliei), prin radio, protestele unui pilot civil — american se pare —, care cerea identificarea a două avioane de vînătoare ce-l urmăreau, fără a primi, însă, nici un răspuns la apelurile sale disperate. Aterizînd la Palermo, Plantulli a solicitat autorităților o escortă aeriană pentru a-și continua drumul pînă la punctul de destinație — Lampedusa, practică devenită frecventă în Italia, începînd din anul 1986. Escorta n-a sosit, în schimb pilotul, abia reîntors la aeroportul Fiumicino din Roma, a fost înlocuit de conducerea companiei „ATI" cu un alt comandant. A fost repus în drepturi abia după ce s-a adresat Ministerului apărării, care a deschis o anchetă pentru a lămuri, între altele, de ce echipajul aparatului civil „DC-9" nu a fost informat asupra activităților militare captate de celălalt avion — se presupune că ar fi fost un reactor al „PANAM" — și de ce turnul de control al traficului de pe Ciampino (aeroportul militar din Roma) n-a dat explicațiile solicitate de pilotul avionului străin urmărit de două aparate de vînătoare încă neidentificate.

O situație similară avea s-o trăiască, două zile mai tîrziu (vineri 18 ianuarie), comandantul Angelo Consalvo, pilot al aceleiași companii, în timp ce zbura cu un „DC-9", cu 145 de pasageri la bord, pe ruta Cagliari—Roma. „La circa 50—60 mile de Carbonara — relata el presei italiene — turnul de control de la Ciampino ne-a informat că ne aflăm în mijlocul unor veritabile exerciții militare. Eram într-o situație puțin spus periculoasă". „Alarma — arăta pilotul — a fost dată pe neașteptate, fără a ști cîte avioane de vînătoare ne înconjurau". În acel moment, „în cabină, am trăit momente de adevărată panică, dar, din fericire, vremea era bună". Situația — a precizat Consalvo — devenise dramatică pentru că nu fuseserăm avertizați în prealabil : se putea întîmpla orice, fără ca pilotul să fi putut fi învinovățit de ceva".

Comandantul aparatului „DC-9" avea două posibilități : ori să se întoarcă și să se încadreze pe un alt culoar aerian, ceea ce ar fi atras atenția pasagerilor, ori să-și continue drumul, zburînd practic orbește. A optat pentru a doua soluție, ceea ce a provocat tensiune în cabina piloților : „Stăteam cu ochii ațintiți pe ferestrele avionului, pentru a descoperi reactoarele militare pe care le vedeam pe radar". De altfel — sublinia comandantul Consalvo —, piloții civili ce traversează această zonă a Mediteranei, în care operează forțele aeriene ale flotei a VI-a americane, lucrează „într-o permanentă stare de agitație". „Nu este prima oară — avertizează el — cînd se petrec asemenea episoade. Acum șase luni, cînd zburam spre Palermo, un avion neidentificat s-a plasat în coada aparatului nostru, jucîndu-se cu noi de-a v-ați ascunselea și obligîndu-ne să ne schimbăm tot timpul direcția ; din fericire, am avut posibilitatea de a evita coliziuni cu alte avioane". Asemenea riscuri — e de părere pilotul italian — pot fi prevenite prin închiderea culoarelor, folosite în aceste „războaie simulate", traficului aerian civil.

La Roma, Departamentul de asistență a zborurilor civile a deschis o anchetă.

Indiferent, însă, de rezultatele anchetei și de modalitățile de prevenire a unor asemenea situații periculoase, o concluzie se impune de la sine : manevrele militare ale forțelor aeriene străine reprezintă cauza fundamentală, iar o reală prevenire a unor astfel de incidente reclamă renunțarea la practici de acest gen, cu implicații dintre cele mai nocive.

Consecințe

Iranul și Irakul, care respectă acum încetarea focului, au fost devastate de războiul dintre ele — relevă publicația sovietică „Azia i Afrika", citată de agenția „TASS", oferind, în continuare următoarele date: potrivit unor estimări aproximative, totalul pierderilor materiale ale Iranului și Irakului a depășit cifra de 500 miliarde de dolari; acțiunile de luptă irano-irakiene au implicat circa 1,5 milioane de oameni, iar pierderile umane s-au cifrat la aproape 1 200 000 de persoane, la mijlocul anului 1987; peste 100 000 de militari au fost făcuți prizonieri. De asemenea, războiul dintre Iran și Irak a afectat în mod grav situația ecologică a regiunii, afirmă sursa citată. Atmosfera a fost contaminată, flora și fauna distruse, structura solului afectată, bazinele de apă poluate. O uriașă cantitate de petrol infestează apele Golfului, ceea ce poate avea consecințe periculoase pentru mediul înconjurător. Aproximativ 350 tancuri petroliere au fost scufundate sau avariate în decursul celor șase ani de război.

Victime

Potrivit datelor oficiale disponibile la 8 ianuarie, în urma cutremurului de pămînt produs în Armenia, la 7 decembrie 1988, și-au pierdut viața 24 958 persoane. Au fost spitalizați 11 859 locuitori, dintre care au fost deja externați 8 644. Din zona afectată de seism au fost evacuate 112 077 persoane.

Neonaziști

În momentul de față, sîntem martorii unui val de acțiuni cu caracter neonazist din partea unor tineri huligani americani, numiți și „capete rase" („Skinheads"). Această apreciere alarmantă a fost făcută de compania de televiziune „CBS", care a difuzat un reportaj dedicat special problemei răspîndirii concepțiilor neonaziste în rîndul tineretului american. După cum a relevat compania de televiziune, în 21 de state au fost consemnate circa 2 000 de grupări de orientare neonazistă, dar, de fapt, nimeni nu știe cifra lor reală. Potrivit unui purtător de cuvînt al Departamentului poliției din orașul Seattle (statul Washington), calcularea numărului total al acestor grupări este o sarcină dificilă, avînd în vedere că fiecare grupare este alcătuită din 10—20 de persoane. Cunoscute sînt numai cele mai numeroase. Din această categorie, la Seattle fac parte circa 20 de grupări. „Problema tinerilor care propovăduiesc concepții neonaziste a depășit de mult, într-o serie de orașe ale S.U.A., faza unor simple manifestări de huliganism, transformîndu-se într-o amenințare serioasă la adresa locuitorilor orașelor respective", sublinia comentatorul companiei „CBS".

PUBLICITATE. La Tokio, a fost instalat recent un ecran de 6,70 m pe 2,50 m, format din circa 43 000 de piese cubice, fiecare colorată în roșu, albastru, verde și alb, controlate de computer — panou care prezintă buletinul meteorologic, știri și publicitate

Propunere

Partidul Social-Democrat din R.F. Germania s-a pronunțat pentru reducerea unilaterală la 120 000 de militari activi, pînă în anul 1995, a efectivelor Bundeswehrului — transmite agenția „DPA". Într-un interviu acordat ziarului „Kölner Express", Erwin Horn, expert în probleme militare al P.S.D., a afirmat că se impune ca toate partidele vest-germane să adopte o decizie în acest sens.

Poluare

Regiunea Polului Nord este supusă unui proces tot mai intens de contaminare, datorită diverselor activități umane, se arată într-un comunicat al Ministerului finlandez de externe, dat publicității la Helsinki, care atrage atenția asupra necesității conjugării eforturilor statelor pentru a stăvili acest fenomen alarmant. În comunicat se propune organizarea unei conferințe internaționale, cu participarea țărilor care desfășoară activități în această zonă, în vederea identificării mijloacelor de protejare a echilibrului ecologic la Polul Nord.

Exerciții

Începînd cu 1 ianuarie, Belgia — spre via nemulțumire a populației ei — a preluat 1 000 de ore de exerciții din cadrul programului de zboruri la joasă altitudine al N.A.T.O., zboruri care se desfășurau pînă acum pe teritoriul R.F.G., a anunțat Ministerul vest-german al apărării. Măsura face parte dintr-un program de reducere drastică a acestui tip de exerciții pe teritoriul R.F.G., forțele aeriene vest-germane și ale N.A.T.O. avînd un program anual de zboruri razante de 67 000 de ore — relevă agenția „DPA".

Acord

Conducătorii Partidului Comunist Francez și Partidului Socialist Francez — Georges Marchais și Pierre Mauroy — au semnat, la Paris, un acord privind prezentarea de liste comune în alegerile municipale, ce vor avea loc în Franța, în luna martie a.c. Potrivit unei declarații comune, prezentată public de liderul socialist Pierre Mauroy, acordul a fost încheiat în scopul „alegerii sau realegerii unui număr cît mai mare de socialiști sau comuniști". Acordul precizează, totodată, că cele două formațiuni politice „nu au păreri identice în aprecierea politicii guvernamentale", dar hotărîrea prezentării unui front comun al stîngii a fost adoptată pentru a înfrînge în alegeri forțele de dreapta. În prezent, în aproape 130 de orașe franceze, din cele 221 cu peste 30 000 de locuitori, există o majoritate a stîngii.

Climă

Un val de frig s-a abătut asupra unei părți a teritoriului Bangladesh — țară cu un climat tropical, unde temperatura medie în acest anotimp este de circa 19 grade. În ultimele zile, mercurul termometrelor a coborît, în unele zone, pînă la 5 grade, soldîndu-se, după cum relevă presa din Dhaka, cu moartea a cel puțin trei persoane. Stațiile meteorologice locale prevăd, în continuare, vreme friguroasă.

Cosmonauți

Referindu-se la starea sănătății cosmonauților sovietici Vladimir Titov și Musa Manarov, care au petrecut împreună 365 de zile pe orbită, specialistul sovietic Anatoli Grigoriev relevă că, de la 21 decembrie 1988, cînd cei doi au revenit din spațiu, ei și-au refăcut integral greutatea corporală, volumul țesuturilor musculare și funcțiile vestibulare. În timpul zborului, Vladimir Titov — precizează „TASS" — a pierdut în greutate aproximativ 3 kilograme, în timp ce Manarov s-a îngrășat cu 2 kg. În prezent, Titov și Manarov se află în curs de refacere fizică, perioadă care se va încheia complet la 60—70 zile de la aterizare.

Bilanț

Problema luptei împotriva crimei organizate și a narcomaniei s-a aflat în centrul atenției ședinței Comitetului pentru păstrarea ordinii publice, desfășurate la Roma, sub președinția ministrului de interne al Italiei, Antonio Gava. S-a relevat că, în ultimele 12 luni, autoritățile au desfășurat 46 de operațiuni de amploare împotriva mafiei, fiind arestați peste 9 000 infractori. Participanții la ședință au admis că, în perioada menționată, numărul infracțiunilor a crescut în medie cu 15 la sută, anul trecut în Italia fiind comise 1 202 asasinate, dintre care mai mult de jumătate în sudul țării. În același timp, a crescut narcomania. În cursul anului 1988, din cauza unor doze excesive de stupefiante, și-au pierdut viața 776 de persoane, cu 43 la sută mai multe decît în anul 1987. Poliția și carabinierii au confiscat 9 tone de diferite substanțe halucinogene și au arestat circa 23 000 de persoane sub acuzație de trafic de droguri.

SCARĂ. Imagine panoramică a orașului spaniol Barcelona, luată de un aparat de fotografiat instalat pe cea mai mare scară articulată din lume, aparținînd serviciului de pompieri din acest oraș. Scara de salvare este înaltă de 72 de metri, fiind dotată și cu un tun de apă

„Am un vis“

La 16 ianuarie, Statele Unite au comemorat împlinirea a 60 de ani de la nașterea liderului de culoare Martin Luther King jr., asasinat la Memphis (Tennessee), la 4 aprilie 1968, de James Earl Ray, condamnat la 99 de ani detenție și aflat în prezent după gratii. Ziua de 16 ianuarie este o zi festivă din 1985, fiind marcată de evenimente culturale și artistice în memoria lui Martin Luther King jr., care a obținut dreptul de vot pentru oamenii de culoare și abolirea, între altele, a discriminării rasiale în mijloacele de transport publice.

Săptămîna trecută, Coretta Scott King, soția liderului dispărut, s-a deplasat în diverse orașe americane pentru a asista la actele comemorative. Între acestea, amintim concertul dat de corul copiilor din Harlem și prezentarea operei „I have a dream“ („Am un vis“ — celebra frază a lui Martin Luther King jr., rostită în campania pentru drepturile civile ale negrilor, interpretată de William Warfield și corurile Filarmonicii metropolitane din New York: „Vă aud, prieteni ai mei ! În ciuda dificultăților de azi și de mîine, am un vis. Acest vis este profund înrădăcinat în visul american. Visez ca, într-o zi, această națiune să se trezească, să înțeleagă adevăratul sens al credințelor ei. Considerăm că aceste adevăruri se susțin prin ele însele și că toți oamenii sînt egali“.

Ploi

Specialiștii belgieni în domeniul ecologiei au ajuns la concluzia că energetica și automobilele constituie principala cauză a „ploilor acide“, fenomen ce se face tot mai frecvent remarcat pe teritoriul țării. După părerea oamenilor de știință, pentru îmbunătățirea situației ecologice, este necesară folosirea mai rațională a energiei, ca și echiparea termocentralelor cu filtre mult mai eficiente, întrucît 90 la sută din substanțele ce formează baza ploilor acide sînt emanate în atmosferă de termocentrale. În același timp, se recomandă punerea la punct a unor tehnologii „curate“ din punct de vedere ecologic și instituirea unor controale drastice în domeniul ocrotirii mediului înconjurător.

Turn

Specialiștii au constatat că, în anul 1988, celebrul turn din Pisa s-a abătut de la verticală cu încă 1,29 mm, astfel încît înclinația sa este, în prezent, de 2,95 m. Cu toate că, în urmă cu cîțiva ani, un grup de specialiști a propus o metodă pentru oprirea înclinării turnului, pînă acum nu s-a întreprins nimic concret. Observatorii consideră că aceasta se datorează presiunilor unor organizații turistice, care se tem că începerea lucrărilor de stabilizare a turnului va determina interzicerea vizitării sale pentru cîțiva ani.

Rezerve

„Saudi Arabian Oil Company“, cunoscută sub denumirea prescurtată „Aramco“, a dat publicității noi estimări referitoare la rezervele recuperabile de țiței ale Arabiei Saudite. Acestea se ridică, potrivit „Aramco“, la 252,38 miliarde barili, fiind cu mult mai mari decît estimarea publicată acum un an — 167,40 miliarde barili.

Populație

Numărul locuitorilor permanenți ai capitalei R.P. Chineze, Beijing, a depășit, la sfîrșitul lunii noiembrie anul trecut, zece milioane persoane — anunță „Beijing Daily“, citat de „China Nouă“.

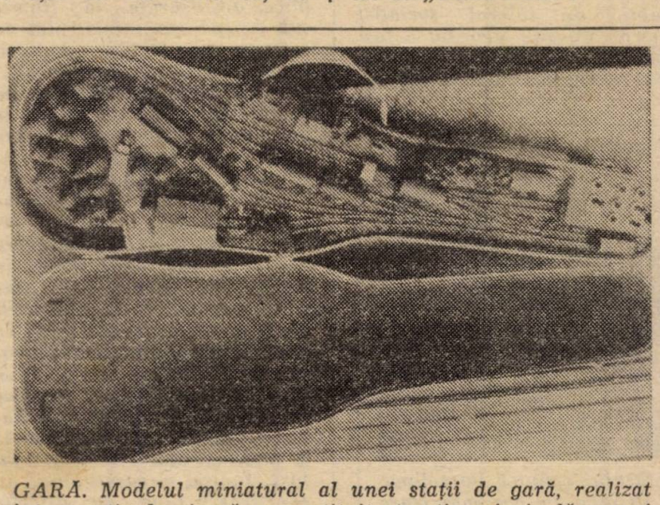

GARĂ. Modelul miniatural al unei stații de gară, realizat într-o cutie de vioară, a constituit atracția principală a unei expoziții feroviare organizată recent la Leipzig (R.D.G.). Originala miniatură a fost realizată de un tehnician de la căile ferate

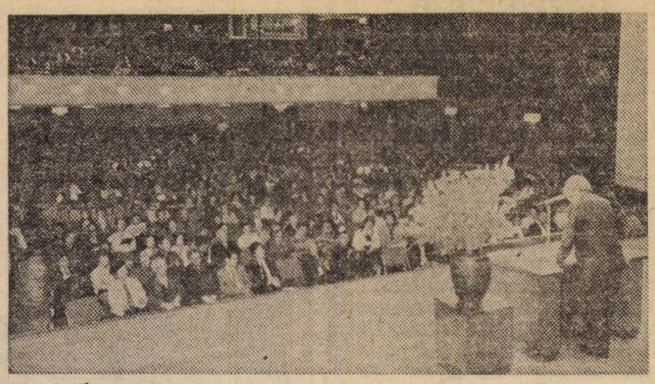

MITING. Aspect din timpul unui recent miting organizat în sala Kudan Kaikan, din Tokio, de către Forumul pentru pace, democrație și unitate progresistă, în colaborare cu alte organizații din Japonia. Participanții, reprezentanți ai diferitelor grupări și organizații democratice și pacifiste din această țară, s-au pronunțat pentru o politică de pace, demilitarizarea Japoniei, pentru soluționarea grabnică a șomajului, pentru asigurarea unui nivel de trai decent pentru toți cetățenii țării

1000+1

Analfabeți

Experți ai Comisiei pentru educație din Parlamentul vest-european sînt de părere că, în anul 2000, 20 la sută din populația vest-europeană va fi analfabetă, față de 5 la sută, în momentul de față. Va crește — au subliniat ei — numărul persoanelor care, după ce au învățat să scrie și să citească, vor fi uitat... din lipsă de practică.

Inflație

Într-un articol apărut în ziarul „The International Herald Tribune“, se face o prezentare semnificativă a scăderii puterii de cumpărare a salariaților americani în perioada postbelică. Astfel, inflația prețurilor locuințelor, îndeosebi în zonele urbane, face ca o casă într-un cartier considerat decent să devină inaccesibilă pentru majoritatea tinerelor familii. De pildă, o casă cumpărată, în 1958, cu 28 000 dolari (echivalînd cu circa 113 000 dolari actuali), costă astăzi pînă la 700 000 dolari. Rata lunară pentru achitarea creditului contractat pentru această locuință, cu o dobîndă de 6 la sută, se ridica, acum trei decenii, la 122 dolari. Astăzi, dobînda fiind de 20 la sută, rata lunară pentru plata creditului, la aceeași casă, s-ar ridica la 4 500 dolari. Dacă, pentru a obține creditul, în 1958 era nevoie să dovedești băncii că ai un venit anual de 6 000 dolari, astăzi, venitul pentru aceeași casă trebuie să fie de minimum 200 000 dolari. Totodată, arată ziarul, în prezent, pentru ca un tînăr să urmeze cursurile unui colegiu american, părinții trebuie să cheltuiască, anual, peste 100 000 de dolari.

Trafic

Accidentele de circulație înregistrate în Franța, în 1988, s-au soldat cu aproximativ 11 000 de morți, față de 9 885 în 1987 —, relevă un raport provizoriu al Ministerului Transportului, dat publicității la Paris. Potrivit raportului, în regiunea Parisului s-au produs, în 1987, peste 33 600 de accidente, soldate cu 915 morți .și 44 600 răniți, ceea ce a reprezentat 20 la sută din totalul național. Pentru 1988, în această regiune cifrele sînt superioare celor din 1987.

Fisură

Cercetători americani din domeniul seismologiei au descoperit o a doua fisură, cu o lungime de 20 de mile, ce trece pe sub complexul militar nuclear Savannah-River, informează cotidianul american „Boston Globe“. Fisura se situează la o distanță de 800 m de unul din reactoarele complexului. Specialiștii de la Ministerul energiei studiază această problemă, punîndu-și întrebarea în ce măsură ar afecta ea securitatea complexului. Problema este cu atît mai gravă cu cît, potrivit ultimului raport al acestui minister, este prevăzută construirea unui nou reactor la Savannah-River.

Rubrică realizată de Rodica Dumitrescu

ПРАВДА

COMERȚUL CU... DATORII

CU CE nu face comerț Occidentul! Chiar și cu ceea ce, logic, este imposibil să fie vîndut sau cumpărat. În ultimii cinci ani, pe piețele valutare se instalează tot mai mult un nou tip de afaceri — comerțul cu datoriile țărilor din lumea a treia, datorii care se cifrează în prezent la 1,2 trilioane dolari.

Cum a apărut această piață neobișnuită? Pentru a răspunde la întrebare este nevoie să ne întoarcem cu cîțiva ani în urmă. Pe atunci, în anii 1973—1974, datorită creșterii vertiginoase a prețurilor la petrol, s-a format o piață uriașă a „petrodolarilor". Unii bancheri occidentali au început să-i propună țărilor în curs de dezvoltare care aveau nevoie de mijloace financiare. Creditele erau „ieftine" și de aceea erau contractate în cantități mari.

Dar pentru majoritatea noilor debitori, „injecțiile" cu dolari nu s-au soldat cu bunăstarea sperată și nu au asigurat o dezvoltare economică și socială ce le era atît de necesară. Cauzele au fost diferite. Creditele erau deseori însoțite de condiții avantajoase pentru furnizori și spoliatoare pentru beneficiari.

Spre sfîrșitul anilor '70, dobînzile au crescut. Creditele, inclusiv pentru amortizarea vechilor datorii, au devenit mult mai scumpe. De exemplu, numai plățile la dobînzi ale latino-americanilor au sporit în perioada 1970—1986 de 30 de ori — și anume de la 770 milioane la aproape 22,2 miliarde dolari.

Lațul datoriilor se strîngea tot mai mult. La începutul anilor '80 s-a creat o situație în care țările din lumea a treia s-au văzut incapabile să onoreze pe deplin nu numai datoriile, ci și dobînzile la împrumuturi.

Problema datoriilor a devenit, practic, de nesoluționat atît din punctul de vedere al creditorilor, cît și al debitorilor. Occidentul a început să caute variante pentru a se ieși din situația de criză. Unii au propus să se anuleze pînă la o treime din întreaga sumă a datoriilor, alții — să fie reduse dobînzile sau să se prelungească termenele de amortizare pînă la 25 de ani. În țările dezvoltate a sporit înțelegerea faptului că lumea a treia, epuizată din punct de vedere economic, poate înceta să mai fie piața lor de desfacere.

În aceste condiții, bancherii cei mai întreprinzători din Occident au început să facă comerț cu datorii. Una din schemele acestui comerț este următoarea: datoriile, sub formă de hîrtii de valoare, sînt cumpărate, desigur, la preț redus. Apoi, prin intermediul băncii centrale a țării debitoare, hîrtiile se schimbă în valută națională. Ea poate fi folosită, de exemplu, pentru achiziționarea de acțiuni ale diferitelor întreprinderi din acea țară sau în scopul înființării unor noi firme. Acest lucru este avantajos pentru toți participanții la tranzacție: băncile creditoare „schimbă" datoriile în bani gheață, întreprinderile obțin un capital suplimentar, iar băncile centrale ale țărilor debitoare sînt eliberate de creditele împovărătoare și de obligația de a plăti dobînzi.

În această schemă însă s-au descoperit și mari neajunsuri. „Schimbul" datoriilor în valută națională duce la creșterea în țările debitoare a masei monetare, ceea ce determină accentuarea inflației. În plus, sporește pericolul în sensul că monopolurile internaționale încep să acapareze întreprinderile naționale. În felul acesta, reducînd datoriile, poate fi subminată independența economică. De aceea, nu toate țările în curs de dezvoltare acceptă să participe la asemenea operațiuni.

Între timp, cererea de tranzacții cu datorii crește. S-a format deja o piață internațională pe care se face comerț cu datorii în valoare de aproximativ 50 de miliarde dolari anual.

Care să fie calea spre soluționarea radicală a acestei probleme? Nu sfera financiară, ci cea politică. Desigur, pacea mondială și stabilitatea pot fi edificate numai pe principii economice sănătoase.

În ce privește piața creată în prezent, pe care are loc comerțul cu datoriile țărilor în curs de dezvoltare, deși ea este capabilă să atenueze într-o serie de cazuri situația acută, nu poate rezolva problema datoriilor.

The Washington Post

„RUNDA URUGUAY": PERSPECTIVE INCERTE)*

NEGOCIERILE comerciale de la Montreal pot fi apreciate ca un eșec. Exact în momentul cînd o nouă speranță licărește în ceea ce privește relațiile Est-Vest, America și Europa occidentală devin adversari comerciali.

Nici Statele Unite, nici Comunitatea (vest)-europeană nu se vor clinti de pe pozițiile lor, cu caracter de confruntare, privind modul de reducere a subvențiilor agricole. Iar țările industriale nu vor putea determina țări din lumea a treia — mai ales India și Brazilia — să fie de acord cu noi reguli de protejare a „drepturilor de proprietate intelectuală" (patente, drepturi de copyright etc.).

Deci, așa-numita „Rundă Uruguay", menită să liberalizeze comerțul a 96 de țări, pare cît se poate de aproape de o prăbușire definitivă.

Criticii sugerează că strategia dură a reprezentantului comercial american Clayton Yeutter a avut acest efect nedorit. Yeutter — sprijinit de o delegație formată din reprezentanți ai Congresului, ai cercurilor de afaceri și ai sindicatelor — anticipase că, și în cazul în care persistă impasul cu Europa occidentală în privința subvențiilor alimentare, s-ar obține suficiente rezultate în alte probleme, astfel încît Montrealul să fie un succes.

Dar omologul lui din partea C.E.E., Willy de Clerq, a adoptat o poziție la fel de dură. Iar țările din lumea a treia nu s-au comportat conform planului american; ele au condiționat concesiile pe care le-au făcut în ce privește comerțul în sfera serviciilor de soluționarea disputei referitoare la agricultură. Astfel, într-un cadru de discuție bazat pe principiul „totul sau nimic", nimeni nu a cedat nimic și nimeni nu a cîștigat nimic.

Pare acum clar că nu a fost înțelept să se plănuiască o negociere de o asemenea importanță într-un moment cînd reprezentanții comerciali ai Administrației Reagan sînt la sfîrșit de mandat. „Cînd o nouă Administrație este pe punctul de a se instala, nu este momentul potrivit de a cere cuiva să mizeze pe necunoscut", aprecia un expert comercial apropiat viitoarei Administrații Bush.

Chiar dacă eșecul de la Montreal va fi ulterior depășit, un rezultat imediat este că S.U.A. și Europa occidentală sînt în pragul unui război comercial agricol. Fiecare dintre părți este gata să declanșeze o nouă rundă de restricții comerciale, cu începere de la 1 ianuarie („Războiul comercial" a și început deja — a se vedea „Lumea" nr. 2 a.c.).

Odată cu eșecul negocierilor, Japonia este din nou într-o poziție favorizată: sistemul ei de cote pentru importurile de orez, care urma să fie abordat în cadrul negocierilor privind comerțul cu produse agricole, rămîne neatins.

Se spune că noua Administrație este îngrijorată de rezultatul negocierilor de la Montreal și se consideră că are nevoie de o „perioadă de răgaz" pentru a reformula strategia comercială a S.U.A. și a elabora o poziție de negociere mai bună, care să reînvioreze procesul de reformă.

Chiar și după ce de Clerq va primi o nouă funcție în cadrul C.E.E., punctul de vedere al Comunității vest-europene cu privire la poziția americană privind „subvenția zero" nu se va modifica.

Pare evident că, dacă se dorește salvarea „Rundei Uruguay", Administrația Bush va trebui să adopte o poziție mai flexibilă în ceea ce privește subvențiile agricole.

În cadrul unui efort de a cîștiga timp și a evita recunoașterea faptului că au încurcat lucrurile, la Montreal miniștrii au însărcinat experți de grad inferior să găsească o soluție la impasul creat pînă în aprilie 1989. Este discutabil dacă Administrația Bush va putea reformula, pînă atunci, politica comercială americană.

Nu va fi suficient să se urmeze strategia „dublă" a lui Jim Baker, amenințînd cu înțelegeri bilaterale. Baker a considerat că acesta nu este un mijloc prea subtil de a obține acordul asupra liberalizării comerciale multilaterale. Dar, după Montreal, interpretarea va fi cea a unei abandonări a „Rundei Uruguay".

Nu ar trebui să fie atît de greu să se ajungă la un compromis în ceea ce privește subvențiile agricole, date fiind schimbările de personal la nivel înalt. Dacă S.U.A. ar renunța la insistența lor asupra „opțiunii zero", vest-europenii ar acționa în sensul reducerii subvențiilor agricole. O înțelegere în ceea ce privește proprietatea intelectuală ar putea fi mai greu de obținut, chiar dacă S.U.A., Japonia și Europa occidentală sînt unite în această privință.

Pînă în prezent nu s-a realizat nimic. Acordurile temporare obținute inițial la Montreal pentru introducerea de noi reguli în privința serviciilor și a unei proceduri de supraveghere a practicilor comerciale sînt în suspensie. Adepții protecționismului se simt bine, probabil, constatînd prejudiciul.

Era o vreme cînd Statele Unite ar fi putut avea forța necesară de a impune restului lumii convingerea lor că subvențiile agricole trebuie desființate. Dar să vedem cum stă situația în prezent: acum, America e nevoită să împartă puterea economică cu Europa occidentală și Asia. Pentru a obține o mare parte din ceea ce dorește, în probleme comerciale, ele vor trebui să recurgă la compromis, nu să dicteze.

*) Din „The Washington Post", nr. 32910/1988

Agenția I.P.S.

AMERICA LATINĂ – SOLUȚIONAREA PROBLEMEI DATORIEI EXTERNE RECLAMĂ O POZIȚIE COMUNĂ

AU TRECUT șase ani de la declanșarea, în America Latină, a crizei datoriilor, dar problemele, departe de a fi fost rezolvate, se agravează de la o zi la alta, fapt confirmat de indicii economici majori.

Afluxul de capital în țările din America Latină a scăzut, ajungînd la nivelul anului 1977. Importurile au înregistrat o reducere de 40 la sută, iar rata de acumulare a capitalului a scăzut cu 30 la sută. În perioada 1982—1987, statele din această regiune au transferat lumii occidentale industrializate 146 miliarde de dolari, dar acest efort financiar nu a dus la o reducere a datoriilor, care, în perioada menționată, au sporit de la 332 miliarde la 418 miliarde de dolari.

Problemele economice generate de această criză au agravat problemele de ordin social, care zguduie regiunea. Rata șomajului a crescut, nivelul de viață al populației s-a înrăutățit, iar dificultățile în domeniul educației și învățămîntului au devenit și mai acute.

În mai puțin de zece ani, datoriile externe au devenit principalul obstacol în calea dezvoltării economice a regiunii, iar consecințele sociale și economice se vor resimți și după anul 2000. Problema datoriilor a constituit o temă centrală a dezbaterilor în cadrul reuniunii Consiliului Sistemului Economic Latino-American (SELA), care s-a desfășurat recent.

Un număr de 26 de țări cu sisteme politice și structuri economice diferite încearcă să ajungă la o înțelegere cu privire la modul în care se pot negocia, cu țările creditoare, noi condiții, mai echitabile, de achitare a datoriilor. Ideea nu este nouă. SELA a fost unul dintre primele organisme internaționale care au atras atenția țărilor din regiune asupra gravității problemei datoriilor.

În anul 1983, cînd predomina ideea că această criză a datoriilor nu este decît o simplă „criză a lichidităților care poate fi soluționată prin formule financiare", SELA a solicitat organizarea de negocieri între părțile implicate, respectiv debitori, creditori, bănci internaționale particulare și instituții financiare multilaterale. Poziția acesteia a fost susținută la cel mai înalt nivel politic în cadrul Conferinței cu privire la problemele economice latino-americane, din anul 1980, care s-a desfășurat la Quito.

Cîteva luni mai tîrziu, Secretariatul permanent al SELA a prezentat o propunere — pe baza acordurilor încheiate la Quito — în care se recomanda țărilor membre să aloce între 15 și 25 la sută din veniturile provenite din export pentru asigurarea serviciului datoriilor externe. Peste un an problema datorilor externe a devenit tema principală a dezbaterilor din cadrul „Acordului de la Cartagena" — un mecanism neoficial, înființat în anul 1984 de către 11 dintre cele mai îndatorate țări din regiune. SELA a continuat să strîngă informații despre criza datoriilor, iar în urma reuniunilor succesive ale Consiliului SELA s-au publicat o serie de declarații în care se solicitau tratamente mai echitabile din partea creditorilor.

Necesitatea de a întări poziția de negocieri a Americii Latine prin organizarea de acțiuni comune a fost recunoscută întotdeauna, dar țările debitoare nu au utilizat, în mod practic, acest instrument puternic pentru a exercita presiuni asupra creditorilor lor. Secretarul permanent al SELA, Carlos Perez del Castillo, a recunoscut faptul că procesul de acțiuni comune în problema datoriilor nu a depășit niciodată faza declarațiilor verbale. „Atît timp cît țările din America Latină nu își unesc eforturile, va trebui să acceptăm, una cîte una, condițiile impuse de creditorii noștri".

Se manifestă, însă, o situație contradictorie. Pe de o parte, țările debitoare afirmă că problema datoriilor externe este o problemă politică ce impune acțiuni comune, iar, pe de altă parte, fiecare guvern își încearcă propria sa formulă financiară și își negociază datoria în mod individual, sperînd că, în felul acesta, va obține termeni mai buni decît ceilalți debitori.

Rezultatele sînt evidente. Potrivit unui raport al SELA, strategia urmată pînă în prezent nu a soluționat problema. Amînarea rezolvării și adoptarea unei politici a debarasării de trecut nu fac decît să servească băncilor creditoare. Potrivit unui raport oficial al SUA, băncile americane au înregistrat, în prima jumătate a anului 1988, un profit fără precedent, de 10,5 miliarde de dolari. Într-un document al SELA se relevă că politica creditorilor a avut mai mult succes în realizarea intereselor proprii decît politica țărilor din America Latină și zona Caraibilor în promovarea intereselor lor. Există două rezultate în favoarea creditorilor. Cel mai important constă în faptul că debitorii au acceptat să abordeze problema „de la caz

„Este timpul ca Africa să aibă o industrie siderurgică proprie"

Africa depinde de importuri pentru cea mai mare parte a oțelului de care are nevoie, deși continentul dispune de bogate rezerve de materii prime și energie pentru ca industriile autohtone să se dezvolte — relevă un raport publicat de ONUDI, care recomandă realizarea unei cooperări regionale pentru construirea unor uzine în domeniul siderurgiei.

Documentul arată că industria siderurgică ar putea reprezenta baza industrializării pe continentul lovit de criză, ducînd la reducerea importurilor, dezvoltarea sectorului extractiv, al construcțiilor și de prelucrare.

Studiul — care se referă la situația din 26 de țări din partea de vest, centrală și de nord a Africii — cuprinde o populație care reprezintă 58 la sută din populația continentului și relevă că numai 10 din aceste țări sînt producătoare de oțel.

Din capacitatea anuală a Africii, de 5,4 milioane de tone, 5,04 milioane de tone se realizează în numai trei țări producătoare de petrol (Algeria, Libia și Nigeria), iar din capacitatea de laminare, de 7,2 milioane de tone, 5,25 milioane de tone se află în regiunea Maghrebului. ONUDI relevă, de asemenea, că majoritatea uzinelor siderurgice africane realizează numai bare, profile; doar Algeria produce laminate.

Raportul arată că Africa importă cu mult mai mult oțel decît produce pe plan local. Deși consumul de oțel pe locuitor este foarte scăzut, în comparație cu situația pe plan mondial, și scade continuu datorită crizei economice din multe țări africane, datele demonstrează că, prin reluarea ritmului de dezvoltare, consumul de oțel ar putea să crească.

Examinarea proiectelor de construire a uzinelor siderurgice arată că o serie din acestea sînt în curs de realizare, inclusiv unele de mare capacitate în Algeria și Nigeria. Documentele arată, însă, că s-a renunțat la jumătate din cele 32 de planuri cunoscute în țările în curs de dezvoltare din Africa, în 1982. Numai cîteva proiecte anunțate după 1980 au ajuns în etapa de construcție.

Resursele minerale nu reprezintă un obstacol, arată ONUDI, subliniind că regiunea dispune de peste 11 la sută din rezervele de minereu de fier ale lumii, Liberia și Mauritania fiind principalele producătoare și exportatoare.

Gabonul este cea de-a patra mare deținătoare de rezerve de mangan pe plan mondial, iar Ghana și Zairul au importante resurse. Zairul dispune de mari rezerve de cobalt și, împreună cu Nigeria, constituie o sursă importantă de columbiu și tantal.

Producția de oțel necesită mari cantități de energie, însă numeroase țări africane dispun de resursele necesare în acest sens. În afară de cele patru țări membre ale OPEC, există și alte state care au rezerve de petrol și gaze naturale.

Numai patru au rezerve substanțiale de cărbune, însă există un enorm potențial hidroelectric, dar care nu este pus în valoare, în special al fluviilor Niger, Nil și Volta.

Documentul enumeră, totodată, obstacolele foarte mari în calea dezvoltării industriei siderurgice autohtone, inclusiv lipsa de mijloace de finanțare, de documentație tehnologică internă, o slabă infrastructură, datoriile externe și dependența de corporațiile transnaționale.

Pentru a folosi cît mai bine resursele limitate și pentru a beneficia de pe urma unor economii destul de mari în vederea depășirii problemei unei piețe limitate în majoritatea țărilor, ONUDI recomandă realizarea unor proiecte regionale. Organizația relevă că trebuie folosită experiența țărilor care au creat industrii siderurgice.

Este timpul ca țările africane să primească o asistență tehnică mai mare, care să le ajute să ajungă în stadiul de a putea să realizeze singure laminatele de care au nevoie.

(După agenția „IPS")

la caz". Cel de-al doilea constă în faptul că țările debitoare au acceptat impunerea condițiilor creditorilor și „programele de ajustare", în pofida costului enorm pe care acestea le comportă pentru regiune.

Merită să fie subliniat, încă o dată, faptul că, atunci cînd SELA solicită acțiuni comune, nu propune înființarea „unui club al datornicilor". Pentru SELA se pune problema formării unui cadru general comun, lucru pe care, în prezent, țările afectate par suficient de mature pentru a-l realiza. O poziție comună latino-americană ar avea ca țel reducerea transferului de resurse, plafonarea dobînzilor și stabilirea unei corelații între serviciul datoriei și capacitatea de plată. Acestea sînt bazele de la care trebuie să se pornească la noua abordare a problemei datoriilor propusă de SELA, deși este evident faptul că o decizie de acest gen nu poate fi luată foarte curînd. Pot fi, însă, adoptate măsuri în cadrul procesului complex de corelare a pozițiilor care ar avea, ca punct culminant, convocarea unei conferințe consacrate soluționării problemelor complexe ale datoriilor externe.

BERLINER ZEITUNG

„LA FIECARE TREI ZILE, O HIROSHIMA SILENȚIOASĂ"

LA FIECARE trei zile, în lumea a treia explodează o bombă atomică : la Hiroshima și-au pierdut viața 120 000 de persoane, în decurs de 72 de ore ; în Asia, Africa și America Latină tot atîtea persoane mor de foame. Anual, 13—18 milioane de persoane încetează din viață ca urmare a malnutriției.

Una dintre problemele actuale cele mai împovărătoare este subdezvoltarea din Asia, Africa și America Latină. Pe aceste continente se află majoritatea țărilor lumii, care, în ansamblul lor, ocupă cea mai mare parte a suprafeței Terrei ; aici trăiește majoritatea populației globului și, în pofida deosebirilor dintre ele, multe dintre aceste state se află într-o situație catastrofală.

În ciuda eliberării pe plan politico-juridic de sub colonialism, cu mici excepții, statele respective sînt încă dependente de sistemtul capitalist de diviziune a muncii și resimt urmările acestei dependențe. Mai ales începînd din anii '80, situația economică a majorității țărilor în curs de dezvoltare s-a deteriorat în mod dramatic. Politica dobînzilor mari, practicate de S.U.A., ca urmare a cursei înarmărilor, a determinat o creștere uriașă a datoriei externe a țărilor lumii a treia.

În comparație cu prețul produselor industriale, mai ales al mașinilor pentru industrie și agricultură, prețurile pe care le obțin țările furnizoare de materii prime scad rapid. Țărilor subdezvoltate le este tot mai greu să obțină împrumuturi avantajoase. Mijloacele care ar fi necesare pentru dezvoltarea economiilor naționale ale țărilor din lumea a treia se scurg sub formă de dobînzi și rate de amortizare într-o măsură care depășește veniturile.

În condițiile actuale, problemele care confruntă majoritatea țărilor din lumea a treia — exodul populației rurale, șomajul cronic, pauperizarea țăranilor și locuitorilor de la periferia orașelor, monoculturile care amenință echilibrul ecologic, defrișarea pădurilor, pășunatul excesiv, eroziunea solului, poluarea resurselor de apă — nu pot fi rezolvate de către aceste țări, singure. La acestea se adaugă o serie de disensiuni, moștenire a perioadei colonialismului.

De asemenea, disputele regionale secătuiesc resursele țărilor implicate direct în conflict, deoarece ele sînt nevoite să apeleze la importuri costisitoare de armament sau forțează dezvoltarea unei producții proprii de armament.

Imensitatea fondurilor irosite în scopuri militare poate fi ilustrată și mai concludent dacă se arată cît ar fi necesar din această sumă pentru soluționarea problemelor stringente ale contemporaneității. Un studiu elaborat în 1987 de Secretariatul O.N.U. pentru Conferința de dezarmare și dezvoltare constată următoarele :

— cu numai 1 la sută din această sumă s-ar putea acorda agriculturii din lumea a treia un ajutor suficient de mare pentru a se asigura autoaprovizionarea și a se înlătura foametea ;

— dacă s-ar investi două treimi din cheltuielile militare în domenii civile, s-ar putea crea 170 de milioane locuri de muncă în țările în curs de dezvoltare și 10 milioane în țările capitaliste industrializate afectate de șomaj.

Astfel, forța de muncă și forțele creatoare ar putea fi mobilizate pentru dezvoltarea economiilor respective.

Un an dificil pentru crearea pieței unice a C.E.E.

— temeri față de tendințele de lezare a suveranității naționale —

Cele 12 state membre ale Comunității economice (vest)-europene se află în fața unui an dificil pe calea realizării, în 1992, a pieței unice a CEE. Dacă pînă în prezent, în pofida unor evoluții severe, s-a reușit menținerea unei anumite armonii, în 1989 trebuie luate unele decizii care vor implica, pentru multe țări vest-europene, compromisuri dureroase. Probleme cum ar fi armonizarea impozitelor, unitatea valutară și „dimensiunea socială" a pieței unice prilejuiesc unor guverne temeri puternice în legătură cu suveranitatea lor națională. Anul 1989 este considerat de experți drept hotărîtor. Ideea unei piețe comunitare unice a determinat la marii „concurenți" ai C.E.E. — Statele Unite și Japonia — nu numai pregătiri intense, ci și o serioasă îngrijorare. Deși piața comunitară unică nu este, nici pe departe, realizată, Europa occidentală trebuie deja să se apere împotriva învinuirii că intenționează să devină o „fortăreață" față de terțe țări.

În prima jumătate a anului 1988, în perioada președinției vest-germane a CEE, au putut fi adoptate o serie de hotărîri importante. Între acestea s-au numărat, în special, liberalizarea circulației de capital, a traficului rutier de mărfuri și recunoașterea reciprocă a diplomelor. De asemenea, cu prilejul unei reuniuni extraordinare la nivel înalt, la Bruxelles, s-a reușit ca, printr-o reformă a politicii financiare și agrare, să se pună capăt crizei financiare cu care CEE se confruntă de ani de zile.

În fața unor astfel de evoluții vizînd „integrarea", premierul britanic, Margaret Thatcher, „a tras semnalul de alarmă", vorbind despre „cosmarul unui guvern vest-european" și apreciind, în același timp, că ideea unor „state unite ale Europei" (occidentale) este de neconceput. Totodată, ea și-a exprimat dezacordul în legătură cu planurile privind înființarea unei „bănci centrale vest-europene" și cu desființarea completă a controlului de graniță. Fără a se ralia pe față criticilor lansate de primul ministru britanic, mulți șefi de guvern nutresc aceleași temeri. Acestea se referă mai ales la o anumită pierdere a ponderii țărilor lor în Europa. Chiar și cei mai entuziaști apărători ai ideii „Statelor unite ale Europei" (occidentale) văd în ea mai mult un concept decît un plan care să poată fi realizat în cursul acestui secol.

Unul dintre obstacolele cele mai dificile în calea înfăptuirii pieței comunitare unice este armonizarea impozitelor pe consum, problemă asupra căreia miniștrii de finanțe nu au reușit să ajungă, pînă acum, la nici o înțelegere. Un alt obstacol este legat de problemele valutare. Pînă în vara viitoare, Comisia CEE, trebuie să elaborere planuri concrete în direcția realizării unei uniuni economice și monetar-valutare. Dar, și în acest caz, se pune problema unei renunțări dureroase la suveranitatea națională. Cel de-al treilea punct dificil se referă la „dimensiunea socială" a pieței comunitare unice. Președinția greacă a CEE, exercitată în al doilea semestru al anului 1988, nu a dezvoltat, în esență, această problemă, în pofida promisiunilor sale anterioare. Potrivit observatorilor, acest subiect reprezintă un amplu teren conflictual, care ar putea zgudui serios viitoarea piață comunitară unică. Sindicatele se tem de „un dumping social" și de o eliminare sau, cel puțin, de o reducere a ajutoarelor sociale.

(Agenția „DPA")

R.F.G. Marile bănci și sistemul puterii

Sînt un număr de trei-patru. Vest-germanii le numesc „Grossbanken" („marile bănci"), ele reprezentînd o formidabilă putere financiară și economică, influențînd, uneori decisiv, configurația politică. Poate acesta este și principalul motiv pentru care sînt criticate și în R.F.G., ca fiind prea puternice. Revista „Stern" aprecia chiar că industria vest-germană nu constituie, pentru conducătorii acestor bănci, decît un fel de „imens joc de Monopoly". Există deja un „model vest-german", pe care revista „Le Point" îl caracteriza astfel : „Un model original, cvasifeudal, în care puterile statului, regionale, bancare, industriale, sindicale, se opun fără a se paraliza, și se completează fără a se anihila". În acest model, „Grossbanken" au rolul de a finanța, a controla și chiar de a restructura economia vest-germană, constituind un fel de bănci universale, care cumulează atît activități de depozit, cît și de afaceri, exercitînd atribuții pe care, în mod obișnuit, băncile nu le au în alte țări, unde acestea revin ministerului industriei sau trezoreriei. Simbol al puterii lor, la Frankfurt pe Main au apărut zgîrie-nori de aluminiu, oțel și sticlă.

În Germania federală, prima putere economică este Deutsche Bank. Patronul ei, Alfred Herrhausen (în același timp președinte al Consiliului de supraveghere al Daimler Benz) este unul dintre oamenii cei mai influenți nu numai din R.F.G., ci și din întreaga Europă occidentală. Una dintre operațiunile de anvergură, din 1987, operațiune dusă cu bine la capăt de Deutsche Bank, a fost transformarea cvasifilialei ei Daimler Benz (în care deține 28,5 la sută din capital) într-un grup industrial diversificat, devenit primul din R.F.G., prin cumpărarea firmei de motoare MTU, a întreprinderii aeronautice Dornier și a grupului de produse electrice AEG. În paralel, Deutsche Bank a cumpărat cvasitotalitatea holdingului Flick, care deținea participări la Daimler (10 la sută), la întreprinderea americană Grace (28 la sută) și în alte întreprinderi chimice, metalurgice sau de produse din hîrtie, înainte de a-l retroceda din nou. Beneficiu : aproximativ 2 miliarde mărci. „Prin aceasta, în cîteva luni, structurile industriale și financiare ale industriei vest-germane au fost puternic modificate", remarca un expert. Puterea și raza de acțiune a puternicei bănci au sporit considerabil și, așa cum releva revista „Le Point", acest proces a avut loc „fără ca, nici un moment, conducătorii industriei să apară ca «motoarele» acestei restructurări sau partidele coaliției creștino-liberale (de guvernămînt) să dea impresia că o controlează".

Și influența gigantului continuă să se amplifice ! La cele 28,5 la sută din acțiunile Daimler Benz se adaugă cele 25 de procente din lanțul de magazine de desfacere a mărfurilor Karstadt, 20 la sută din uriașa firmă de construcții Philipp Holzmann, 12 la sută în compania maritimă Hapag Llyod, 10 la sută în firma producătoare de armament Krauss-Maffei și multe altele...

Nici Dresdner Bank și Commerzbank nu sînt mai prejos. Prima deține acțiuni ale firmelor Degussa, Kaufhof (mari magazine), Hapag Llyod, uzinele de ciment din Heidelberg, braserii la Dortmund etc., iar cea de-a doua posedă importante participări în firmele Thyssen, Daimler, Karstadt, Kaufhof, hotelurile Kemiński și altele. Commerzbank nu ezită să joace și rolul de bancă de afaceri. Unul din șefii săi principali, Jürgen Reimnitz, releva : „În ultimele 12 luni, am cumpărat cu suma de aproape un miliard mărci, o întreprindere pentru material de imprimerie cu tehnologie avansată, societatea Linotype. Am restructurat-o și, apoi, am scos-o din nou pe piață, păstrînd 10 la sută din acțiuni. Tot așa am cumpărat de la o familie societatea Boge (suspensii foarte sofisticate) și am făcut să fie cotată la bursă".

Experții relevă că aceste operațiuni sînt de două ori profitabile pentru bănci : ele cîștigă bani și, în plus, păstrează și controlul asupra societăților respective. Cum ? Grație secretului sistemului bancar vest-german, așa-numitul Depotstimmrecht, legea bancară dînd băncilor misiunea de a-i reprezenta pe acționari la adunările generale, unde se hotărăsc, de fapt, prezentul și viitorul societăților respective, tactica și strategia ce asigură maximum de profit. Astfel, potrivit unui studiu al Institutului economic al sindicatelor (WSI), cele trei mari bănci dețin în depozit 21 la sută din acțiunile vest-germane și, avînd în vedere participările proprii, ele controlează, în medie, 25 la sută din drepturile de vot în cursul adunărilor societăților cotate la bursă. Acest procent este, evident, superior în cazul marilor întreprinderi, ai căror acționari sînt foarte dispersați. Iată cîteva exemple date de publicația „Kapital" : în cursul adunărilor generale din anul 1983, cele trei mari bănci vest-germane dețineau peste 45 la sută din drepturile de vot în cazul societăților Kaufhof, Schering, Continental (pneuri), peste 54 la sută la Bayer și chiar 63 la sută la Philipp Holzmann. În fața unei asemenea forțe, nimeni nu poate face nimic. Cu atît mai mult că sistemul bancar este atît de etanș, încît nu lasă să transpară nimic cu privire la restul industriei. În aceste condiții, nu este de mirare că directorul WSI, Heinz Markmann, ajungea la concluzia : „Băncile controlează totul și nu sînt controlate de nimeni". Grație depozitelor de drepturi de vot, băncile se autocontrolează în cea mai mare parte a activității lor. Firește, supergiganții financiari au ajuns la un acord tacit cu privire la împărțirea sferelor de influență. Dar, pentru a evita orice surpriză, băncile vest-germane se controlează reciproc. Astfel, Deutsche Bank deține 10 la sută din drepturile de vot la Dresdner și 16 la sută la Commerzbank, Dresdner controlează 8 la sută la Commerzbank și Commerzbank deține participări de 6 la sută la Deutsche și 4 la sută la Dresdner ! Aceste acțiuni le dau dreptul de a fi prezente în consiliile de supraveghere, organele conducătoare ale băncilor respective. Revista „Le Point" scria : „Fiecare bancă este prezentă în cadrul celeilalte, și toate sînt prezente în restul industriei. În total, cele trei mari bănci dețin circa 25 de locuri în conducerea celor mai mari zece întreprinderi". Un exemplu : Friedrich Christians, unul din patronii lui Deutsche Bank, este membru în consiliile de supraveghere ale patru din cele zece cele mai mari întreprinderi vest-germane : Volkswagen, Veba, Bayer și RWE.

Revista franceză „Le Point" sublinia : „Această structură a puterii produce o elită omogenă de conducători de mari întreprinderi, care se cunosc între ei și pot să-și reglementeze afacerile într-un mod, mai degrabă, consensual decît conflictual". Iar Heinz Markmann aprecia că „economia vest-germană este condusă de un cerc închis, format de 50 pînă la 70 de persoane". Puterea aceasta nemăsurată este din ce în ce mai contestată de opinia publică, de organizațiile de stînga, de sindicate, de opoziția social-democrată și ecologiști.

R. N.

Un raport al O.E.C.D.: „Se vor menține factorii de risc"

Un raport al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (O.E.C.D.), dat publicității la Paris, consideră că menținerea cîtorva factori de risc, cum ar fi o reactivare a inflației, în special în S.U.A. sau în Marea Britanie, și o încetinire a reducerii dezechilibrelor între S.U.A., R.F.G. și Japonia, ar putea „să zdruncine încrederea și stabilitatea piețelor", cu atît mai mult cu cît dolarul „rămîne vulnerabil", mai ales dacă „tendința rezultatelor lunare ale comerțului exterior american ar deveni mai puțin favorabilă". „O scădere puternică prelungită a cursului dolarului riscă, într-adevăr, să afecteze îmbunătățirea situației economice", precizează raportul, citat de agenția „D.P.A.".

O.E.C.D. adresează celor 24 de țări membre ale organizației, în special S.U.A., un apel la acțiune și la o coordonare mai mare a politicilor lor economice. În mod explicit, se cere președintelui George Bush să confere „o orientare mai restrictivă" politicii sale bugetare. „O acțiune, în această direcție, din partea autorităților americane, ar avea avantajul de a întări încrederea în valoarea dolarului", relevă raportul. O restrîngere a politicii bugetare a S.U.A. ar contribui la o reașezare a economiei mondiale în 1989, ceea ce ar duce la o creștere neinflaționistă și la eliminarea riscurilor unei recesiuni brutale.

Conform prognozelor făcute în luna noiembrie 1988, O.E.C.D. apreciază că ritmul de creștere în zona țărilor membre ar urma să înregistreze o ușoară încetinire în următorii doi ani, fiind de 3,25 la sută în 1989 și de 2,75 la sută în 1990, față de 4 la sută anul acesta. În ce privește inflația, ea ar urma să se stabilizeze la nivelul actual, cu o creștere anuală de 4 la sută.

O răsturnare de tendință ar putea afecta, de asemenea, șomajul, el urmînd să înregistreze o creștere lentă pînă la 7,50 la sută, în 1990. Diferențele între țările O.E.C.D. sînt, însă, foarte mari. În timp ce, în Japonia, se înregistrează o rată a șomajului de 2,5 la sută, iar în S.U.A. de 5,5 la sută, Europa occidentală înregistrează o rată de 10,25 la sută, în pofida creării, din 1983 și pînă în prezent, a 6 milioane de locuri de muncă.

Anul 1989 poate fi, de asemenea, marcat de o cvasistabilizare a dezechilibrelor balanțelor comerciale și, deci, a plăților curente. Statele Unite urmează să-și reducă deficitul comercial curent la 116 miliarde dolari în 1989, față de 139 miliarde în 1988 și 157 miliarde în 1987.

Japonia — dar, mai ales, țări ca Taiwanul și Coreea de Sud — au înregistrat progrese nete în direcția reducerii acestui

excedent, în timp ce excedentul vest-european, în ansamblu, s-a stabilizat la începutul anului 1988. Acest fenomen s-a datorat în special R.F.G., care continuă să bată toate recordurile de excedente comerciale (peste 50 de miliarde de dolari în 1989 și 1990). În schimb, balanța de plăți a Marii Britanii s-a degradat progresiv. Aceste dezechilibre riscă să ducă la o recrudescență a măsurilor protecționiste, apreciază raportul O.E.C.D., relevînd că normele comerciale ale multor state membre au devenit mai puțin liberale decît în urmă cu 10 ani. Din acest motiv, O.E.C.D. cere realizarea de eforturi susținute pentru ca actuala rundă de negocieri comerciale multilaterale („Runda Uruguay") din cadrul Acordului General pentru Tarife și Comerț (G.A.T.T.) să se încheie cu succes.

S. U. A. „Apariția unei generații de tineri lipsită de orice simț al valorii umane" *)

THE TIMES

New Yorkul are, rareori, timp să se indigneze atunci cînd se comite o singură crimă, deoarece, în acest oraș, se comit mai mult de cinci crime pe zi. La începutul lunii ianuarie, de pildă, s-a dovedit că un tînăr și-a ucis mama, pentru că aceasta refuzase să îi dea bani ca să-și poată cumpăra droguri — dar chiar și această poveste sinistră nu a apărut decît la pagina 29 a cotidianului „New York Times".

Din cînd în cînd, sensibilitatea, greu pusă la încercare a publicului, este rănită, totuși, la vestea unei omucideri. Așa s-a întîmplat cu afacerea Lisa Steinberg, o fetiță de șase ani, care a fost omorîtă în bătaie ; procesul în care tatăl ei adoptiv, Joel Steinberg, este acuzat de crimă, se apropie de sfîrșit.

Iată totuși că pînă și dezbaterile televizate din cadrul acestui proces dramatic au fost depășite de senzația de repulsie provocată de uciderea unei tinere femei, Kathryn Hinnant, de profesie medic patolog ; cadavrul ei a fost descoperit la 8 ianuarie, în laboratorul în care lucra, la marele spital Bellevue din cartierul Manhattan.

Victima, în vîrstă de 33 de ani, era însărcinată în luna a patra. Înainte de a fi sugrumată, a fost bătută și violată. „Este o crimă extrem de brutală și de revoltătoare", avea să declare primarul orașului New York, Edward Koch, venit la fața locului, împreună cu șeful poliției newyorkeze, Benjamin Ward.

Koch a declarat că această crimă constituie „cazul nr. 1 care trebuie rezolvat de poliție." O echipă de 50 de detectivi a fost pusă pe urmele făptașului, iar în dimineața zilei de 10 ianuarie s-a operat o arestare. Steven Smith, în vîrstă de 23 de ani, un narcoman vagabond, a fost arestat atunci cînd încerca să vîndă pardesiul victimei și carnetul ei de cecuri. Poliția a declarat că acest Smith locuise, cîteva săptămîni, într-unul din depozitele spitalului, dîndu-se drept brancardier. După arestare, el și-a recunoscut vinovăția, și a explicat cum a strangulat-o pe Hinnant cu un cablu electric.

Cazul Hinnant a dezlănțuit o reacție în lanț de mînie, care se repercutează dintr-un oraș american în altul, pe măsură ce se înregistra o creștere fără precedent a ratei criminalității, în anul 1988. Nimeni nu are dubii în ce privește cauza care se ascunde în spatele acestei explozii a ratei criminalității : drogurile. Drogurile au fost implicate atît în cazul Steinberg, cît și — potrivit relatărilor poliției — în cazul Hinnant.

Ținînd cont de datele statistice, violența din New York nu a depășit încă recordurile înregistrate la Detroit sau Washington ; totuși, anul trecut, numărul crimelor a crescut, în acest oraș, cu 15 la sută, depășind „recordul" de 1 826 de crime din 1981, an în care violența a atins o „culme" în marile orașe americane. Ascuțirea tensiunilor rasiale din marile orașe este strîns legată de această epidemie a violenței.

Bob Herbert, un publicist de culoare, angajat la cotidianul de senzație „Daily News", comenta recent : „New Yorkul a devenit un oraș în care oamenii de rînd nu pot să ducă o viață normală. Este un oraș al unei violențe neîncetate, în care absurdul a devenit normă." Herbert și alți comentatori subliniază, de asemenea, faptul că negrii și alte minorități rasiale se numără, cel mai adesea, printre victimele crimelor.

Poliția este de părere că traficul cu droguri reprezintă cauza directă a faptului că rata criminalității a atins un nivel-record în zece mari orașe și a înregistrat o creștere considerabilă în zeci de alte orașe americane. Traficul cu droguri generează violență la două niveluri. La primul nivel, nevoia de bani pentru procurarea de droguri îi împinge pe narcomani să comită spargeri.

Cocaina și derivatul acesteia, așa-numitul „crack", par să dea naștere la instincte de o brutalitate oarbă.

Cea mai mare sursă de violență o reprezintă, însă, traficanții de droguri și „oamenii lor de ordine", care comit crime de o cruzime nemaiîntîlnită.

Cifrele variază, dar poliția din marile orașe americane consideră că traficanții de droguri sînt răspunzători pentru mai mult de jumătate din omucideri ; în ciuda capturării unor mari cantități de narcotice și a numeroaselor arestări operate, acest trafic se accelerează.

Șeful poliției din Minneapolis, Tony Bouza, declară, de pildă, că drogurile sînt, în întregime, răspunzătoare pentru creșterea cu 36 la sută a ratei criminalității din acest oraș. „Cred că vom trece printr-o perioadă foarte sumbră în următorii 20 de ani", adaugă el.

În zona Washingtonului, unde au fost ucise un număr-record de 554 de persoane, majoritatea lor căzînd fie victima „războaielor" purtate între traficanții locali, ori aflîndu-se, pur și simplu, pe traiectoria gloanțelor acestora, adjunctul șefului de poliție, I. Fulwood, a lansat, de curînd, un vibrant apel public :

„Anul 1988 ne-a schimbat pe toți, în mod invariabil, fie că ne-am dat seama de asta sau nu. Nu ne mai putem întoarce niciodată la ceea ce am fost mai înainte. Nu este vorba numai de numărul crimelor, ci de cruzimea lor, de rănile cumplite pe care le lasă. Oamenii mei de la brigada de omucideri, bărbați și femei, văd răni similare cu cele din Vietnam. Oameni împușcați cu arme de mare calibru, corpuri sfîșiate, din care nu mai distingi nimic", a declarat acesta, adăugînd că el și oamenii săi sînt îngroziți de apariția unei generații de tineri lipsiți de orice simț al valorilor umane. „Sînt în stare să iasă în stradă și să omoare un om, iar apoi să se întoarcă acasă, să se bage în pat și să doarmă liniștiți".

Fulwood a descris o stare de lucruri, care este, în prezent, comună aproape tuturor marilor aglomerații urbane din Statele Unite ; tinerii — arată el — pot să cîștige cîteva sute de dolari pe zi din vînzările de droguri, fără ca poliția să reprezinte vreo amenințare prea mare pentru ei, și acesta este motivul pentru care ei nu simt nici o atracție pentru o muncă cinstită.

Fulwood a făcut aceste declarații în fața unui grup de publiciști, descriindu-le vizita pe care o făcuse, cu puțin timp înainte, ca să țină o cuvîntare la liceul unde fusese, pe vremuri, elev. Cu acea ocazie, a fost interpelat de un tînăr, care i-a declarat că spune prostii. „De ce să-mi iau o slujbă în care nu cîștig decît trei-patru dolari pe oră, cînd pot să cîștig tot atîta într-un minut, și chiar 400 de dolari pe oră, dacă vreau ?" l-a întrebat tînărul respectiv.

Fulwood este de părere, ca și mulți dintre colegii săi de branșă, că în societatea americană se petrece „ceva pe ascuns", dar nimeni nu știe cum să oprească această mașinărie infernală. „Problema este mult mai gravă decît ar dori să recunoască majoritatea oamenilor. Sîntem în plină criză, dar nu cred că știm cum să-i facem față".

Cu toate că sondajele opiniei publice indică un sentiment de îngrijorare crescîndă, în multe orașe americane conștiința publică s-a trezit mai lent, deoarece majoritatea victimelor traficanților de droguri sînt negri și hispanici, adesea implicați ei înșiși în comerțul cu narcotice. Valul de violență a pătruns însă, în prezent, și în rîndul populației albe și al claselor mijlocii.

*) Din „The Times", 11 ianuarie 1989.

CONTRASTE. Scene cotidiene la New York și Washington, nu departe de Casa Albă : distribuirea supei populare

O planetă uriaşă sau o „pitică cenuşie"?

Steaua HD 114 762 (după numărul ei în catalogul Henri Draper) este situată la distanţa de nouăzeci de ani lumină de Pămînt. Ea nu prezintă *a priori* nimic excepţional şi se aseamănă destul de bine cu Soarele nostru. Cu toate acestea, viteza ei variază cu 500 de metri/secundă într-o perioadă de optzeci şi patru de zile, aşa cum au arătat cercetări recente. Această variaţie poate reprezenta indiciul existenţei unei planete (sau, în orice caz, a unui corp masiv invizibil) aflată în orbita unei stele, alta decît Soarele. Într-adevăr, singura explicaţie a unei asemenea variaţii constă în a o atribui atracţiei gravitaţionale a unui corp masiv invizibil în jurul unei stele vizibile. Acest astru invizibil poate fi o planetă uriaşă sau o stea „ratată", o aşa-numită „pitică cenuşie".

Variaţii atît de mici de viteză au putut fi detectate doar prin folosirea unei metode foarte originale şi specifice — prin corelaţii. Fenomenul a fost stabilit cu precizie, fiind măsurat, independent, atît în Statele Unite (la Smithsonian Astrophysical Observatory), cît şi în Franţa (la Observatorul din Haute-Provence, de către doi observatori genevezi).

În aparenţă, o stea obişnuită

HD 114 762 este relativ asemănătoare Soarelui, deşi mai veche, avînd vîrsta de circa zece miliarde de ani. Variaţia vitezei sale se datorează influenţei gravitaţionale a unui corp masiv aflat în orbita ei. În cazul sistemului solar, de exemplu, planetele se învîrtesc în jurul Soarelui din cauza atracţiei gravitaţionale a acestuia din urmă. Dar fenomenul este reciproc, şi Soarele se deplasează sub influenţa gravitaţională a planetelor. Această mişcare este infimă, căci Soarele este mult mai masiv decît planetele, dar ea există totuşi. Un ipotetic observator aflat pe Sirius, înregistrînd această deplasare, ar deduce că Soarele este înconjurat de planete (pe care nu le-ar putea dezvălui). Este exact ceea ce se întîmplă cu steaua HD 114 762. Însă mişcarea acesteia atinge circa 500 metri/secundă, în timp ce aceea a Soarelui, datorată ansamblului planetelor, nu depăşeşte 14 metri/secundă. Totuşi, distanţa dintre stea şi însoţitorul ei invizibil pare să fie analoagă cu cea dintre Soare şi planeta Mercur : pentru a determina variaţia de 500 metri/secundă, însoţitorul (invizibil) al stelei HD 114 762 trebuie să fie minimum de şaizeci de mii de ori mai masiv decît Mercur sau cel puţin de zece ori mai mare decît Jupiter, planeta cea mai grea a sistemului solar.

O planetă mare sau o stea mică ?

Problema care se ridică este de a afla dacă avem de-a face cu o planetă sau cu un obiect invizibil. În ambele cazuri, descoperirea ar fi deosebit de importantă. Dacă obiectul are de zece ori masa lui Jupiter, este vorba, mai mult ca sigur, de o planetă gigantică. Dar astronomii nu cunosc toate caracteristicile orbitei stelei şi însoţitorului ei. În primul rînd, ei ignoră sub ce unghi este văzută ea. Rezultă din aceasta că de zece ori masa lui Jupiter nu este decît o limită inferioară pentru masa însoţitorului.

S-ar putea, deci, ca, dacă însoţitorul este mai masiv decît valoarea menţionată, să nu avem de-a face cu o planetă. În acest caz, o asemenea descoperire ar umple un vid crucial : astronomii opinează că, într-adevăr, ar putea exista o întreagă clasă de obiecte, mai masive decît planetele, care nu sînt stele. Ei au botezat aceste obiecte „pitice cenuşii".

Astronomii apreciază că nici o discontinuitate a stării fizice nu deosebeşte planetele de „piticele cenuşii". Acestea din urmă sînt, adeseori, considerate drept stele „ratate" : din cauza masei lor reduse şi a micii lor gravităţi, temperatura şi presiunea nu ating niciodată valori suficiente pentru a declanşa reacţii nucleare. Şi tocmai fiindcă aceste reacţii alimentează, din punct de vedere energetic, strălucirea unei stele obişnuite, „piticele cenuşii" nu strălucesc. Distincţia între o planetă gigant şi o „pitică cenuşie" este, în fapt, destul de vag definită (cu excepţia diferenţei de masă), dat fiindcă ele se află în aceeaşi stare fizică şi se caracterizează prin lipsa luminozităţii. Deosebirea esenţială ar proveni din modul în care s-au format : o planetă se constituie — cred astronomii — prin unirea şi agregarea unor mici particule de materie pe lîngă o stea. În schimb, o „pitică cenuşie" rezultă, ca şi o stea obişnuită, din dislocarea şi fragmentarea unui nor de gaz.

Fie că este vorba de o planetă sau de o „pitică cenuşie", fără îndoială că avem de-a face cu un obiect invizibil în jurul stelei. Dacă este vorba de o planetă, aceasta vine să întărească opinia astronomilor, care de multă vreme consideră că, în afara sistemului solar, trebuie să existe şi alte planete, iar asemenea cercetări vor aduce lămuriri în legătură cu procesul formării lor. Dacă este o „pitică cenuşie", astronomii vor mai avea mult de lucru pînă să detecteze planete, dar acest fapt arată că există în Univers obiecte masive care nu emit lumină. Existenţa acestor „mase ascunse" este, deseori, invocată în astrofizică pentru a explica fenomene foarte disparate. Evident, rămîne de aflat care este cantitatea acestei componente sumbre din Univers.

(După „La Recherche", decembrie 1988)

„Piticele cenuşii" nu evoluează circular

După descoperirea însoţitorului stelei HD 114 762 (în vara anului trecut), au mai fost identificaţi cîţiva însoţitori invizibili de stele, cu ajutorul spectrometrului CORAVEL de la Observatorul din Haute-Provence. Avînd o masă de zece ori mai mare decît cea a lui Jupiter, aceştia sînt, probabil, „pitice cenuşii". Orbitele lor nu sînt circulare, ci excentrice : se ştie că un corp ceresc în orbită descrie o elipsă, iar excentricitatea măsoară diferenţa între cele două axe ale acestei elipse. Ea atinge valori între 0,20 şi 0,50 la orbitele „piticelor cenuşii" descoperite. Cea a marilor planete ale sistemului solar — Jupiter, Saturn, Uranus şi Neptun — nu depăşeşte 0,06. S-ar părea, deci, că avem de-a face cu o diferenţă fundamentală între „piticele cenuşii" şi planete : primele au orbite excentrice, celelalte cvasicirculare. Fără îndoială, o urmare a diferitelor procese de formare !

Acestea sînt rezultatele obţinute pînă în prezent. Cercetările viitoare se vor baza pe metode noi, foarte precise, de măsurare a vitezelor stelelor. De circa un secol, astronomii ştiu să determine viteza de îndepărtare sau apropiere a unei stele prin analize spectrale (adică, în funcţie de lungimea undei) ale luminii emise de stea. Tehnica clasică de măsurare implică analizarea separată a „razelor spectrale". Fineţea acestor raze face dificilă aplicarea în practică a metodei, deoarece rarii fotoni sosesc foarte diluaţi pe detector.

Din fericire, această tehnică poate fi îmbunătăţită, după cum a propus astronomul britanic P. Fellgett, graţie unei metode care permite utilizarea unui procentaj de lumină mai bun : el sugerează folosirea unui spectru de lungimi de undă mult mai larg, corespunzînd nu numai uneia, ci simultan tuturor razelor, pentru a găsi o „corelaţie" între decalajul suportat de instrument şi viteza stelei.

Eficacitatea unei astfel de tehnici a fost dovedită de astronomul Roger Griffin de la Cambridge : o precizie superioară de o mie de ori, în raport cu tehnica clasică ! Versiunile mai recente ale acestor „spectrometre cu corelaţie", cum este CORAVEL, permit astăzi să se obţină precizii de 0,2 km/secundă.

Folosirea simultană a peste o mie cinci sute de raze permit unui calculator ca, într-un timp foarte scurt (doar cîteva minute pentru o stea de o mie de ori mai puţin strălucitoare, vizibilă cu ochiul liber), să determine viteza cercetată.

Pentru stele foarte strălucitoare, alte metode, cum este cea utilizată la Observatorul din Victoria (Canada), permit atingerea unei precizii de ordinul a zece metri/secundă, suficientă pentru a detecta mase planetare similare celei a lui Jupiter. Dar, pentru majoritatea cazurilor, tehnica prin corelaţii pare, în prezent, cea mai eficace pentru căutarea de obiecte masive invizibile. Analiza proprietăţilor planetelor gigant sau „piticelor cenuşii" s-ar putea constitui, în curînd, într-o nouă ramură a astronomiei.

Porumb în deşert?

Vom putea, într-o zi, să admirăm lanuri de porumb în deşert ? În aceste regiuni ale lumii unde clima cunoaşte perioade de secetă excesivă, ca şi în acelea cu solul prea sărat şi unde nu creşte decît o vegetaţie rară, adeseori supusă „stresului hidric". Dintre toţi factorii care contribuie la supravieţuirea plantei în asemenea condiţii, unul joacă un rol esenţial : un hormon, acidul abscisic. La plante, acest acid este mediatorul numeroaselor procese fiziologice. Acest hormon acţionează, în special, ca un semnal care declanşează o baterie de gene, a căror misiune este de a apăra planta în situaţii nefavorabile. Pînă nu demult, nici una din aceste gene nu era cunoscută. Pînă nu demult, căci, doar recent, în laboratoarele Centrului de investigaţii şi dezvoltare din Barcelona a fost identificată, pentru prima oară, o genă de acest tip la porumb. În paralel, un grup de cercetători de la Universitatea Rockefeller din New York, depista, şi el, o genă — de data aceasta, la orez — care funcţiona în aceleaşi condiţii.

Descoperirea de gene care par să protejeze plantele de deshidratare permite examinarea posibilităţii de a transpune în practică proiectul nutrit de multă vreme de către agronomi : crearea, cu ajutorul geneticii, a unor plante cu o mare rezistenţă la secetă.

„Stresul hidric" apare cînd cantitatea de apă care se evaporă este superioară celei pe care planta este capabilă să o încorporeze prin rădăcinile sale. Intervine, atunci, un deficit de apă care, dacă se prelungeşte, întrerupe şi chiar opreşte creşterea. În timpul ciclului normal de viaţă al plantei există, de asemenea, situaţii de „stres" oarecum „spontane". Numeroase seminţe dispun, în aceste împrejurări, de capacitatea de a rămîne în stare latentă de viaţă — „dormitează" — timp de cîteva săptămîni sau chiar ani de zile, în funcţie de specie. În această perioadă, ele suferă, în general, o foarte mare reducere a conţinutului lor în apă, mergînd pînă la 80 la sută din greutatea lor. O deshidratare atît de puternică ar omorî celulele oricărei alte părţi a plantei. Nu însă celulele seminţelor. De aceea, seminţele reprezintă un obiect de studiu privilegiat pentru înţelegerea reacţiilor plantei vegetale faţă de lipsa de apă.

În sămînţă, deshidratarea intervine la sfîrşitul perioadei de maturaţie. În acest stadiu al dezvoltării, sămînţa asimilează rezerve ; activitatea tuturor părţilor ei constitutive este inhibată şi intervine starea de viaţă latentă. Se produc, atunci, o serie de mecanisme complexe, care permit celulelor vegetale să se protejeze împotriva unei deshidratări totale, să instaleze un fel de bariere de permeabilitate care păstrează în interiorul celulelor puţină apă şi principalele substanţe nutritive. În acest proces intervin hormoni vegetali sau regulatori de creştere. Deocamdată, acidul abscisic este, neîndoielnic, hormonul ale cărui funcţii sînt cel mai bine cunoscute.

Cercetările întreprinse, pînă acum, arată că acidul abscisic — sau, cum i se mai spune, ABA — joacă un rol important în apărarea seminţelor de deshidratare. În cursul acestor cercetări a fost depistat un grup de proteine, care se acumulează în timpul maturaţiei embrionului, iar, cu ajutorul tehnicilor folosite în mod curent în biologia moleculară, au fost identificate moleculele care „dictează" sinteza proteinelor din genele corespunzătoare — aşa numiţii ARN mesageri.

Acţiunea acidului abscisic este fără echivoc : sinteza proteinelor şi a ARN mesageri poate fi provocată prematur în embrioni tineri trataţi cu ABA. Pornind de la aceste prime rezultate, a fost studiată o proteină anume, care prezintă o structură foarte hidrofilă şi foarte bogată în glicină. Ea a fost depistată în celulele epidermice care îmbracă embrionul.

Cum reacţionează, însă, planta, în totalitatea ei, la „stresul hidric" ? Dispune ea de mecanisme de rezistenţă comparabile cu cele ale seminţei ? Recent, un grup de cercetători din Canberra a stabilit că frunzuliţele de orz tratate cu ABA, timp de douăzeci şi patru de ore, pot să reziste la o importantă deshidratare. Şi invers — plantele deshidratate şi netratate mor. Cercetătorii de la Centrul din Barcelona au ajuns la rezultate asemănătoare în ce priveşte porumbul.

Rămîne, însă, de elucidat mecanismul prin care hormonul reglează manifestarea genelor. ABA are oare nevoie de receptori specifici pentru a acţiona ? Provoacă el o serie de evenimente moleculare ? Din ce moment şi din ce motiv o plantă nu mai poate rezista lipsei de apă, contrar seminţelor care supravieţuiesc multă vreme ? Sînt tot atîtea întrebări care rămîn de elucidat. Din punct de vedere practic, aceste cercetări oferă, pentru prima oară, posibilitatea de a crea noi varietăţi purtătoare de caracteristici care să le permită să fie cultivate în regiunile astăzi puţin favorabile agriculturii.

(După „La Recherche" nr. 205 din decembrie 1988)

Traducere şi adaptare
Rodica Georgescu

● „Supervaccin"

Oamenii de ştiinţă de la „Albert Einstein College of Medicine", din New York, sînt preocupaţi de realizarea unui vaccin universal, care să ofere protecţie pentru aproximativ 25 dintre cele mai comune, dar şi mai periculoase boli. Acest „supervaccin" se inoculează într-o singură doză, în copilărie, şi oferă protecţie faţă de maladii care, în prezent, ucid între 15 şi 20 milioane de persoane anual — menţionează publicaţia britanică „The Independent". Realizarea acestui vaccin a devenit posibilă datorită noilor tehnici de inginerie genetică. Medicii sînt de părere că „supervaccinul" are o serie de avantaje : este mai sigur decît altele, poate fi inoculat la naştere, este eficient în crearea imunităţii şi, în sfîrşit, este relativ ieftin.

● Depoluant

Cercetările efectuate în vederea descoperirii unui sistem eficient de purificare a aerului în locuinţe — arată publicaţia „Reader's forest" — s-au soldat, în final, cu o descoperire pe cît de interesantă pe atît de simplă : plantele de apartament. Instalînd într-o încăpere plină cu formaldehidă (un gaz toxic), plante de tipul Chlorophytum Comosum sau Syngonium podihili, experimentatorii au constatat că, după cîteva ore, cantitatea gazelor conţinute de atmosferă se reducea constant. Or, acest gaz este unul din cele mai poluante gaze domestice. El intră în compoziţia a numeroase produse, în special a panourilor de aglomerate. Gazul este imposibil de detectat, avînd în vedere că este incolor. Clorofila s-a dovedit astfel cel mai eficient agent depoluant, determinînd dispariţia, într-un răstimp de 24 de ore, a peste 90 la sută din substanţa toxică !

● Doi noi hominizi

Arborele nostru genealogic s-a îmbogăţit cu încă doi „părinţi" se arată într-o ştire publicată de revista franceză „Sciences et Avenir"', ca urmare a unor descoperiri făcute de Richard Leakey şi soţia sa. Ei au anunţat că au descoperit doi noi hominizi, acel soi de maimuţe care trăiau în Africa înainte ca strămoşii noştri să se „despartă" de marile maimuţe. Cele două specimene au fost găsite la Kalodirr, în nordul Kenyei, pe malul de vest al lacului Turkana. Primul, de talia unui cimpanzeu, dar dotat cu un bot alungit, a fost numit Afropitecus ; al doilea, mult mai mic, poartă numele de Turkanopithecus. Amîndoi au o vîrstă în jur de 17—18 milioane de ani. Descoperirea lor confirmă ipoteza după care o mulţime de hominizi au evoluat în Africa, la începutul Miocenului, cu aspecte şi mărimi diferite, adaptate la diversele ecosisteme.

● Antihipertensivele şi diabetul

Mai mulţi medici au menţionat apariţia unui diabet în rîndul complicaţiilor unui tratament cu diuretice. Totuşi, nu fusese dovedită o relaţie de tip cauză-efect între cele două. Un studiu efectuat între 1969 şi 1981 de G. Bengtsson şi colaboratorii săi pe un număr de 1 462 de suedezi, în vîrstă de 38—60 de ani, contribuie la elucidarea acestei probleme. Consultaţiile iniţiale şi ulterioare au inclus un chestionar asupra existenţei eventuale a unui diabet şi asupra consumului de medicamente antihipertensive. O creştere considerabilă a riscului de a se îmbolnăvi de diabet a fost constatată la bolnavii hipertensivi trataţi cu diuretice, betablocante sau prin asocierea acestor două categorii de medicamente. Nu a fost observată nici o diferenţă între cele două tratamente în ceea ce priveşte riscul relativ de diabet. În ciuda creşterii riscului de diabet, în măsura în care se cunosc puţine lucruri în legătură cu relaţiile eventuale între riscul de diabet şi celelalte tratamente antihipertensive, diureticele şi betablocantele trebuie să rămînă tratamentul de bază al hipertensiunii arteriale.

„Armele inteligente“ sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază

(5)

Istoria a adus, de altfel, în prim plan multe argumente pentru ilustrarea elementarului adevăr potrivit căruia securitatea unui stat, a tuturor țărilor nu poate fi asigurată nici prin intensificarea, nici prin sofisticarea competiției înarmărilor. Iată o altă mărturie. Faptele s-au derulat relativ rapid. În ultima lună a lui 1986, la baza aeriană Warren, din Wyoming, erau pregătite pentru luptă 10 rachete MX. La mai puțin de un an, după cum declara generalul de brigadă Charles May, unul din cei ce conduc programul respectiv, erau desfășurate 22 de asemenea rachete, 14 dintre ele fiind operative. În decembrie 1988, potrivit proiectului, la baza amintită ar fi trebuit să fie instalate 50 de rachete MX. Deci, s-ar putea spune că partida a fost cîștigată de adepții creării unui sistem de arme bazat pe rachetele MX, caracterizat de generalul May ca fiind „unul dintre cele mai reușite programe pentru dezvoltarea unor sisteme de armamante, care au fost realizate vreodată în S.U.A.“ S-ar putea spune, totodată, că aceleași persoane au reușit să convingă asupra siguranței pe care o oferă asemenea arme. Spre edificare, să arătăm că același conducător militar afirma : „Calitatea și eficacitatea sistemului sînt deosebite, iar precizia sa, așa cum au demonstrat cele 17 teste de zbor efectuate (pînă la începutul lunii septembrie 1987 — n.n.), se situează la nivelul maxim realizat vreodată“. În concluzie, declara Charles May, „sistemul MX nu prezintă defecte care să justifice punerea la îndoială a capacității sale“. Și, pentru a i se da crezare, el a făcut referire la unul din criteriile ce măsoară precizia rachetelor. Conform unui model computerizat, numit „Probabilitatea de Eroare Circulară“ (CEP), „vehiculele de reintrare în straturile dense ale atmosferei trebuie să cadă în raza unui cerc stabilit cel puțin în proporție de 50 la sută, iar celelalte trebuie să se încadreze în circumferința unui cerc puțin mai mare“. Or, spunea May, „în cele 17 zboruri efectuate, toate vehiculele de reintrare în straturile dense ale atmosferei s-au încadrat în cercul mai mare ; 82 la sută s-au încadrat în cercul cel mic“. Ceea ce, releva el, „înseamnă un rezultat cu 32 la sută mai bun decît cel cerut“. Și, parcă pentru a nu mai lăsa loc la comentarii, a tras o concluzie : „Racheta MX depășete cerințele privind precizia preconizată de comandamentul aerian pentru perioada 1989—1991“.

Contra-argumente

Să reținem, deci : afirmațiile respective erau emise de generalul american Charles May la 24 august 1987, după cum informa Buletinul de știri al Casei Albe ; cuvintele sale constituiau, potrivit aceleiași surse, un răspuns la criticile formulate în Congresul S.U.A. la adresa programului MX, program calificat de documentul la care ne-am referit drept element-cheie în cadrul eforturilor Administrației de a consolida arsenalul nuclear al Statelor Unite. În aceeași ordine de idei, un raport publicat, în ajunul intervenției generalului May, de către Comitetul pentru serviciile armate al Camerei Reprezentanților, punea accentul pe problemele de producție a sistemului de dirijare a tipului de rachetă amintită, sistem cunoscut sub numele de „Unitatea de măsură inițială“ (I.M.U.). Se exprimau rezerve destul de serioase în legătură cu întîrzierile în livrarea I.M.U., cu gradul de siguranță în funcționare și cu eficiența rachetelor MX, precum și cu modul în care a fost condusă concretizarea programului. Iată și cîteva constatări ale autorilor raportului, așa cum erau ele prezentate de Buletinul de știri al Casei Albe : A treia parte din forțele MX desfășurate nu erau pregătite — reamintim, în august 1987 — pentru luptă, ca urmare a întîrzierilor survenite în livrarea I.M.U. ; cu toate că, în cele 17 teste de zbor, MX a realizat normele de precizie, pe măsura efectuării încercărilor respective s-a semnalat tendința reducerii gradului de precizie ; unele persoane cu funcții de răspundere în domeniul apărării au utilizat companii fictive pentru a achiziționa piese neatestate și au dat „certificate de calitate“ false privind unele rezultate ale testelor, ceea ce pune sub semnul îndoielii autenticitatea rezultatelor comunicate și, deci, justifică temerile în legătură cu siguranța oferită de sistemul în cauză ; în „circuitul“ achiziționării, de către forțele aeriene, a componentelor sistemului sînt „breșe“ determinate de insuficiența capacităților de control, supraveghere și soluționare a problemelor ivite ; defecțiuni în procesul de informare a Congresului, de către cei implicați direct, asupra dificultăților reale întîmpinate în concretizarea proiectului, dificultăți care, pe lîngă întîrzierile peste termenul stabilit, pot avea repercusiuni, în ce privește precizia și eficiența rachetelor.

Dar, pentru respectarea adevărului, trebuie adăugat că asemenea obiecții nu au fost singulare. Anterior, în mai multe rînduri, s-au adresat critici vizînd oportunitatea realizării proiectului MX, critici ce s-au înscris, ca argumentație, într-o arie largă, plecînd de la observațiile legate de costul extrem de ridicat al sistemului, trecînd prin afirmații care negau sau, cel puțin, atenuau serios eficiența rachetelor MX, și sfîrșind prin a avertiza asupra implicațiilor în viața internațională : intensificarea înarmărilor, sporirea neîncrederii, îndepărtarea și mai mult a momentului încheierii unui acord asupra eliminării rachetelor nucleare din arsenalele militare, în principal din cele ale celor două state aflate pe primele locuri în competiția înarmărilor.

În pofida evidenței, programul a mers însă mai departe. Adepții săi au reușit să impună opinia că nu există nici „o pretinsă problemă în ce privește calitatea sau eficacitatea rachetelor MX“. Mai mult, unii militari din conducerea armatei S.U.A. au motivat anumite defecțiuni sau întîrzieri — evident, cînd acestea au fost recunoscute — prin „poziția inadecvată“ a Congresului, în anul fiscal 1986, în urma căruia s-a încetinit ritmul de achiziționare a rachetelor. Ceea ce, cum preciza unul dintre cei implicați, nu a permis forțelor aeriene să cumpere suficiente rachete „nici pentru desfășurare, nici pentru testările operaționale“.

În rest, nici o vorbă despre observațiile — după surse demne de încredere, întemeiate pe deplin —, ce se refereau la un aspect deosebit de important, acela al posibilității accidentelor : de la „greșirea traiectoriei rachetei, pînă la autoactivarea acesteia și, deci, lansarea unui atac din eroare“. Totuși, să notăm că vorbele nu lipsesc. Numai că ele sînt destinate a eluda sau a motiva defecțiunile respective, nu a duce spre soluția care — și în acest caz, ca, de altfel, în toate ce privesc cursa înarmărilor — s-ar impune : renunțarea la noi sisteme de arme, la arme în general. Să exemplificăm tot prin cuvintele generalului May, care, chiar și în fața concluziilor indubitale ale raportului evocat, a continuat să considere sistemul MX drept „foarte valoros“. „Indiferent cum ar fi interpretată baza de date, a spus el, precizia acestui sistem este superioară descrierii inițiale“. Făcînd cunoscută intenția forțelor aeriene americane de a perfecționa, „cu timpul“, rachetele MX, el persista în ideea, potrivit căreia capacitatea și eficacitatea acestui gen de rachete se situa, la data respectivă — deci, în faza inițială a amplasării — „la nivelul așteptat după trei pînă la cinci ani de la desfășurare“.

În avans

Cum se vede, era vorba de o adevărată „depășire de plan“. Lucrurile erau în avans cu 3—5 ani, în privința atingerii gradului de precizie a rachetelor MX. Să nu se uite, însă, că, la acea oră, unele dintre aceste rachete erau amplasate. Că, în cazul unui conflict, ele ar fi fost folosite. Sau că, dintr-o eroare, o astfel de rachetă — care, cu tot avansul în asigurarea preciziei, nu era în stadiul de a exclude o greșeală — ar fi atins o altă țintă decît cea planificată, în timpul unui test, și, deci, ar fi putut determina un contra-atac, după care n-ar mai exista nimic... Ar fi folosit la ceva, ar fi putut reda viața milioanelor, zecilor sau sutelor de milioane de victime ale unui „război din eroare“ afirmația că programul MX sau alt program de acest fel constituie „unul dintre cele mai reușite sisteme de armamente“ realizate de o țară sau alta ? Ar mai servi la ceva eventualele scuze în legătură cu defecțiunile ivite la unele componente ? Sau măsurile de remediere ? Răspunsul ce trebuie dat nu poate fi decît negativ. Pentru că toate încercările de îndreptare ar fi tardive. Pentru că ele ar fi

întreprinse — dacă ar mai avea cine să le întreprindă — în „ziua de după...". O zi care nu trebuie să-şi facă niciodată loc în calendarul, în istoria omenirii. Dar, fără îndoială, pentru aceasta se impune să se acţioneze, cît mai e timp, în „ziua dinainte". Pentru a face imposibilă „ziua de după..."

Trăinicia castelelor de nisip

Sînt unii strategi care încearcă să liniştească opinia publică — tot mai îngrijorată de spectrul unei catastrofe nucleare, care ar putea fi declanşată şi din eroare —, susţinînd că aparatura complexă, sofisticată şi complicată de urmărire a „mişcărilor" adversarului sau a manevrelor din propria „tabără" exclude o greşeală în declanşarea dispozitivelor atomice din arsenalele militare. Aduc, în sprijinul afirmaţiilor, o serie de argumente. Numai că temeinicia acestora se arată a fi derizorie, amintind de trăinicia „structurii de rezistenţă" a castelelor de nisip. Mărturii, în acest sens, sînt numeroase. Dar, poate, una dintre cele mai elocvente este declaraţia unui colonel american din cadrul unui centru strategic de comandă din Omaha, statul Nebraska. Este unul dintre cei — puţini, se afirmă oficial — care, la un anumit semnal, are misiunea de a apăsa pe unul din butoanele care ar declanşa „urgia nucleară". Este, deci, în deplină cunoştinţă de cauză, ceea ce conferă cuvintelor sale suficientă greutate. „Este aproape inevitabil — mărturisea el unui ziarist — ca oamenii să se gîndească la posibilitatea declanşării unui război atomic premeditat sau din eroare. Este aproape inevitabil, în condiţiile în care există tot mai multe încărcături nucleare, cînd se scurtează timpul de avertizare şi sporeşte numărul experienţelor nucleare. În aceste condiţii, riscurile unei catastrofe sînt, şi ele, tot mai mari". Şi, parcă pentru a risipi orice dubiu, dă răspunsul la o întrebare pe care singur o pune, o întrebare pe care am putea s-o rostim fiecare dintre noi, dar la care este cel mai în drept să dea răspunsul : „Ştiţi de ce, într-o zi, totul s-ar putea solda cu o catastrofă ? Pentru că, bunăoară, într-un an, au explodat, în cadrul unor experienţe sau manevre, 400 de rachete. Într-una din zile, cînd numărul experienţelor va spori, cînd timpul de alertare se va scurta tot mai mult, cînd noi vom deveni mai nervoşi, unul dintre noi ar putea lua o decizie greşită". Ceea ce s-ar mai putea adăuga este faptul că militarul american rostea aceste cuvinte aflat la un birou în spatele căruia, pe un perete, era prinsă inscripţia „Pacea este misiunea noastră"...

Fiinţa umană, în situaţii fără precedent

Probabil că tot sub imperiul acestei devize a acţionat, în tinereţe, şi fizicianul Herbert York. Numai că rezultatele cercetărilor sale au dovedit că „misiunea" a fost înţeleasă sau i-a fost prezentată în sens invers. Pentru că, evident, nu fără acoperire, a fost el supranumit „cel ce a prezidat fabricarea primei bombe americane cu hidrogen", iar Edward Teller, supranumit „părintele" acestei bombe, îl recomanda, în 1952, pentru postul de conducere al Laboratorului Livermore, în al cărei sfere de activitate intra punerea la punct a armelor nucleare. Dar, cu trecerea anilor, adevăratele rezultate ale cercetărilor au fost înţelese, inclusiv sub aspectul implicaţiilor asupra păcii lumii, astfel încît Herbert York şi-a schimbat concepţia şi sensul acţiunilor, devenind unul dintre oamenii de ştiinţă care au atras şi atrag atenţia asupra marilor pericole ce planează asupra omenirii, datorită tot mai rapidei curse a înarmărilor. „Se constată — remarca el — că, paralel şi concomitent cu punerea la punct a sistemelor de arme din ce în ce mai complexe, deciziile strategice se impun a fi luate într-un răstimp care devine tot mai scurt şi, deopotrivă, ele dobîndesc forme din ce în ce mai complicate. Această realitate nouă pune fiinţa umană în situaţii fără precedent". Situaţii în rîndul cărora un alt cercetător, Frank Barnaby, care a fost mai mulţi ani director al SIPRI, include şi posibilitatea declanşării din eroare a unui război nuclear. „Cei mai mulţi experţi — nota el — cred că un război mondial nuclear este mult mai improbabil să izbucnească prin atacarea unei superputeri de către alta. Este mai probabil, considera el, că un război mondial nuclear s-ar putea declanşa în mod neintenţionat. Îndeosebi, în cazul unor perioade de criză internaţională gravă. Şi, cu cît controlul asupra sistemelor de arme nucleare se exercită mai slab, cu atît creşte posibilitatea unui război nuclear neintenţionat". Cît priveşte căile prin care s-ar ajunge la momentul în care posibilitatea ar deveni o tragică şi ireversibilă certitudine, autorul unui studiu pe această temă, Johnathan Schell, este de părere că „angrenajul distru-

---

Teama de pace...

Omenirea pare abonată la propriile ei nefericiri. Nefericiri în continuă perfecţionare, ca şi cum dezastrele epocii moderne nu ar merita să facă ravagii decît de la un nivel înalt de exigenţă în sus.

„Saltul calitativ" despre care vorbim atît, servit de meticuloase acumulări cantitative, se întîlneşte, desigur, în viaţa paşnică de toate zilele, dar în forme incomparabil mai placide decît în viaţa războinică de toate zilele. Nicăieri nu se remarcă o mai acerbă ambiţie de record absolut, ca în domeniul înarmărilor.

Cel mai stupid sector al activităţii umane — strict periculos, strict inutil, strict nociv, tactic şi strategic — este acela care ambalează, cu o frenezie fără egal, savanţi, tehnicieni, financiari şi politicieni, industrii, pieţe şi, pînă la urmă, destinele lumii.

De curînd, la Paris, o conferinţă de vastă reprezentare internaţională a reunit miniştri de externe reprezentînd cvasitotalitatea ţărilor de pe glob. S-au întrunit, au analizat şi au dezbătut una din ameninţările cele mai flagrante la adresa vieţii pe Pămînt : arma chimică. Nu este pentru prima oară cînd diplomaţii abordează un asemenea subiect.

Primul război mondial a demonstrat cu brio, la o scară corespunzătoare, ce poate însemna un atac chimic. Războaiele locale, care au urmat, au şlefuit, pas cu pas, acest mijloc de asasinare în masă, eliminînd toate echivocurile în legătură cu eficienţa unei asemenea arme. Războaiele locale, care s-au adăugat celui de-al doilea măcel mondial, au mărşăluit în aceeaşi direcţie. Azi, experţii ştiu foarte bine că arma chimică a ajuns din urmă bomba cu neutroni, lichidează instantaneu colectivităţi masive şi lasă în picioare oraşe, industrii şi altele asemenea. Rachetele purtătoare de bombe chimice pot duce departe moartea, un tip de moarte eminamente modernă, teribilă şi la scară de masă.

Opinia publică nu are de unde să ştie în detaliu calitatea înaltă a acestei ameninţări, dar are toată libertatea să bănuiască, fie şi aproximativ, cît este de ascuţită o asemenea sabie a lui Damocles în ipostază chimică. O atare bănuială, serveşte, în principiu, cauza păcii, dar nu o garantează.

Concluzia oricărui om de bun simţ este că nu merită să înlocuieşti o capcană cu o altă capcană, numai din dorinţa de a schimba imperceptibil registrul emoţiei. În ipoteza salutară că armele nucleare vor fi scoase din universul nostru înconjurător, nu este cîtuşi de puţin incitant să le înlocuieşti cu armele chimice. Oamenii normali gîndesc aşa şi sînt în interiorul adevărului. Mai rămîne ca şi factorii de decizie să se alinieze pe acelaşi tronson moral şi să ajungă la concluzia că „pericolul păcii" este incomparabil mai acceptabil decît pericolul de război. Nuclear, chimic şi, îndrăznesc să afirm, convenţional.

Desigur, un „pericol al păcii" există. În primul rînd, pentru cei care înţeleg să manipuleze omenirea privind-o prin luneta armelor de tot felul. Pentru aceia care îşi rotunjesc glorios veniturile, asmuţind pe unii împotriva altora şi... ajutîndu-i să se confrunte cu arme de o eficienţă echivalentă. Pentru „profesioniştii" care, mai întîi, tulbură apele şi, apoi, pescuiesc, pentru mercenarii obişnuiţi să adore, sezonier, un drapel, fiind gata oricînd să „muncească", la fel de sîrguincios, pentru drapelul advers. Pentru....

Clanurile mai mult sau mai puţin notorii, care nu pot trăi decît în umbra războiului, sînt, în mod categoric, picătura măruntă în stare să verse paharul lumii. Faptul este perfect absurd, dar real. De la un veac la altul şi de la un deceniu la altul, acest adevăr captează tot mai insistent gîndirea umanităţii, conturîndu-se ca o abjecţie cardinală. Nu mă îndoiesc că va veni vremea cînd omenirea se va sătura să-şi contabilizeze pericolele care o macină şi va pune punct unei situaţii uşor de calificat, dar greu de reparat.

Momentul în care documentele eliptice şi angajamentele de hîrtie vor face loc convingerii definitive că dreptul la supravieţuire este de neatacat, momentul în care, prin consens general, armele de orice fel vor fi exmatriculate din nomenclatoarele de producţie va însemna începutul civilizaţiei păcii pe pămînt. Între a produce arme pentru a... nu le folosi şi a nu produce arme rămîne o diferenţă la fel de mare ca între un război pe cale de a începe şi unul imposibil de inaugurat. Dacă sîntem de acord că lucrurile stau aşa, nu ne mai rămîne decît să acceptăm că umanitatea şi-a amînat, cu o bunăvoinţă greu de înţeles, propria ei menire. Din fericire, răbdarea are limite.

Radu Budeanu

gerii este complet, și el atîrnă de un fir de păr, în așteptarea apăsării pe butonul atomic de către ființe umane greșit informate, rău intenționate sau bolnave, ori de anumite deficiențe ale «chip»-urilor computerelor".

Unii se bazează pe buton. Dacă nu se apasă pe acesta, spun ei, nu se întîmplă nimic. Ar exista, în această optică, o deplină siguranță. Alții evocă infailibilitatea „cheii" cifrului. Ar fi exclus, afirmă cei în cauză, ca o astfel de „cheie" să ajungă în posesia celor neautorizați. Astfel, „secretul operațiunii" în privința comenzilor de declanșare a mecanismelor ce intră în sfera vectorilor purtători ai armelor moderne — în special ai armelor nucleare — ar fi asigurat. Mulți dintre comandanții în aria atribuțiilor cărora intră asemenea delicate responsabilități nu se sfiesc, de altfel, să persifleze, pur și simplu, pe cei care evocă sau invocă posibilitatea erorii sau fisurii în ceea ce privește izbucnirea unui conflict — în primul rînd nuclear —, fără ca, în acest sens, să existe, cel puțin la un moment dat, vreo intenție. Și se mențin pe poziție, chiar dacă argumentele lor s-au dovedit, în atîtea rînduri, șubrede sau, de-a dreptul, neîntemeiate. Numai că...

Poziții... clătinate

Da, numai că realitatea — sau realitățile — clatină sau chiar demolează astfel de poziții, punîndu-le mereu în evidență caracterul profund nerealist. Așa cum s-a întîmplat de altfel. Butonul era, evident, bine păzit, pentru ca nimeni să nu... Deși nu s-a precizat, chiar dacă era vorba de rachete destinate cercetărilor meteorologice, nu este exclus ca cifrul, care înlesnește accesul la rampa de lansare sau de care depinde derularea numărătorii inverse, să fie deținut, pe „bucăți", de mai multe persoane. Pentru ca — nu-i așa? — lansarea să nu fie lăsată la latitudinea... hazardului. Se știe doar că... unde-s mai mulți care participă la „întrunirea" cifrului, eroarea este mai puțin probabilă. Sau, în limbajul unor strategi, este chiar exclusă. Cu alte cuvinte, erau luate toate măsurile pentru ca inevitabilul să nu se producă. Dar, el s-a produs. N-a apăsat nimeni pe buton, nu s-a recurs la cifru. Și, totuși, rachetele aflate la o bază de pe insula Wallops, în largul coastelor statului american Virginia, și conectate între ele printr-un sistem comun de „priză la pămînt", au luat startul. De vină a fost un trăznet. El a „apăsat pe buton". El a potrivit „mecanismele cifrului". Este drept, traiectoria rachetelor respective a fost scurtă și a sfîrșit în Atlantic. Daunele? Minime, au declarat cei ce răspund, în cazul respectiv, de buton. Sau de cifru. Cel mult, ceva aparatură meteorologică n-a mai putut fi recuperată. Și, bineînțeles, rachetele care s-au autoactivat. În rest, nimic.

Chiar nimic? Pentru că, dincolo de aspectul material, atrage atenția și trebuie să fie luată în seamă o lecție. Un asemenea sistem de protecție împotriva trăznetelor există, fără îndoială, și în cazul rachetelor destinate a purta încărcături nucleare. Și care, pentru a exclude posibilitatea unui atac advers prin surprindere, sînt — 24 de ore din 24 — „gata, în orice moment, de start". Ajunge, deci, un trăznet și ogivele ar porni spre destinația dinainte stabilită. Senzorii „celeilalte părți" ar semnala și ar declanșa sistemele antirachetă! Care, și ele, la rîndul lor, „sînt gata de start". Ce ar urma? Zeci, sute, mii de trăznete... nucleare. Apoi, liniște. Liniște totală, care n-ar fi tulburată nici cel puțin de foșnetul unui fir de iarbă. Pentru că nici el n-ar mai exista pe Terra. Sau ar exista silueta lui, carbonizată. Fără viață. Care ar dispărea de pe planeta noastră, dacă n-ar dispărea chiar planeta.

O sumbră perspectivă — avertisment care îndeamnă la reflecții și, mai ales, la acțiuni care să înlăture posibilitatea ca soarta omenirii să depindă de un... trăznet.

Să presupunem că, în momentul înregistrării unui eșec la lansarea unui satelit — chiar declarat a servi „sută la sută" scopurilor civile — sau în secundele care au intrat în istorie ca marcînd cea mai mare catastrofă a epocii explorărilor spațiale — tragedia navetei „Challenger", produsă la 20 ianuarie 1986 —, sistemul de supraveghere al „celeilalte părți" ar fi fost pus la punct și ar fi fost în stare efectivă de funcționare, „osatura" sa fiind alcătuită din computerele cele mai perfecționate. Ce s-ar întîmpla într-un asemenea moment, într-o situație de încordare maximă? Evident, într-o conjunctură normală s-ar fi analizat cauza fenomenului produs, natura sa, implicațiile și eventualele consecințe practice. Dar într-o atmosferă încordată, cînd fiecare mișcare se urmărește reciproc pas cu pas? Cînd fiecare parte caută să fie cu cel puțin o mișcare înainte, ca la șah? Din fericire, realitatea nu a oferit prilejul de a se constata efectele. Unii oameni de știință au imaginat, însă, succesiunea acțiunilor, ajungînd la concluzia indubitabilă că, datorită unei erori de calcul a computerelor, ar putea fi declanșat și desfășurat un război pustiitor, după care viața ar putea dispărea de pe Terra. Dar să derulăm faptele, încercînd să aducem la „același numitor" diferitele variante imaginate de savanți. Deci...

Nu sînt simple închipuiri

În momentul exploziei rachetei de lansare sau a navetei „alfa", roboții militari aflați 24 de ore din 24 în spațiu înregistrează, aproape instantaneu, intensitatea impulsului luminos, coordonatele și ceilalți parametri „interesanți". Neavînd simțăminte ca noi, oamenii, nu-și pun întrebări, nu se lasă ispitiți de emoții sau îndoieli. Programați pentru comenzi ultrarapide, roboții respectivi declanșează punerea în funcțiune a armelor aflate deja în Cosmos sau amplasate pe sol sau pe nave de la suprafața sau din adîncul oceanelor. Căci, ceea ce se urmărește este evitarea oricărei surprize sau a unei acțiuni prin surprindere declanșată de adversar. Într-o fracțiune infimă de timp nimeni nu poate afla dacă impulsul luminos, propriu exploziei, a rezultat dintr-o defecțiune a aparatelor cosmice sau a apărut ca urmare a declanșării armei inamicului. Așa că... așa că ordinatoarele reacționează instantaneu, executînd singurul ordin pentru concretizarea căruia sînt programate: Atacați! Așadar războiul, evident nuclear, a fost declanșat. Nu de către oameni, ci de către calculatoare. Cine mai are timp să verifice dacă motivul este real sau închipuit? Totul este să se materializeze „prima lovitură" înaintea inamicului. După care este posibilă, fără îndoială, riposta acestuia. Procesul de anihilare reciprocă a început. Dilema „totul sau nimic" este finalizată prin distrugerea totală. De o parte și de alta. Catastrofa a devenit un fapt real. Chiar dacă, într-o primă fază, ar mai exista supraviețuitori, și zilele acestora sînt numărate, pentru că, chiar în lipsa militarilor, computerele și roboții vor lupta pînă la distrugerea vieții pe Pămînt. Pentru că așa au fost programate. Sau, ce este și mai grav, datorită unei erori, unei defecțiuni de fabricație sau de programare. Astfel, omenirea poate dispărea de pe Terra, și, poate, din Univers —, ținînd cont că, pînă acum, nu s-a descoperit pe nici o altă planetă vreo formă de viață —, datorită unui conflict declanșat dintr-o greșită interpretare a computerelor care au confundat semnalul luminos al unui accident spațial cu semnalmentele declanșării unui masiv atac nuclear.

Eroarea...

Sigur, mulți ar putea spune că așa ceva nu este posibil, că, dimpotrivă, computerele nu pot greși, că ele nu sînt sensibile la slăbiciunile umane și că, deci, nu este loc pentru excepții de la rigoare. Numai că, în realitate, lucrurile nu stau chiar așa. Care sînt sau care pot fi cauzele? Unele dintre acestea sînt cuprinse într-un studiu publicat, în primăvara anului 1987, de revista sovietică „Novoe Vremea", sub titlul „Eroarea computerului" și cu subtitlul „Scenariu de război imaginar și o analiză realistă". Pe baza unor argumente furnizate de savanți, autorul pune în lumină concluzia potrivit căreia riscul principal pe care îl comportă un sistem de arme nucleare spațiale, de genul celui american, cunoscut sub numele de Inițiativa de Apărare Strategică, „nu constă în armele cu laser sau cu fascicule, ci în faptul că toate sistemele de luptă trebuie să funcționeze sub controlul unei rețele de programe computerizate". Ponderea predominantă a unei astfel de rețele este demonstrată, de altfel, și de faptul că, așa cum relevă datele Institutului de cercetări în domeniul apărării, cu sediul la Washington, în jur de 80 la sută din sistemele de arme realizate în Statele Unite depind tocmai de acest gen de asigurare matematică. În acest cadru, este evident și cuantumul unor investiții. În 1984, de exemplu, pentru crearea de sisteme de calculatoare cu destinație militară au fost cheltuite 11 miliarde dolari, alocațiile destinate programării fiind de 8,5 miliarde. Anul următor, numai pentru acest al doilea indicator au fost alocate 11 miliarde dolari. Pentru sfîrșitul acestui deceniu, se estimează că suma va fi dublă. Aceasta, și în perspectiva coroborării Inițiativei de Apărare Strategică (S.D.I.) cu o altă... inițiativă — Inițiativa Computerelor Strategice (S.C.I.), care, după unele surse, este un program în valoare de multe miliarde de dolari și care are ca scop punerea la punct a unei noi generații de computere, „dotate cu vedere, cu auz, vorbire, cunoștințe speciale și facultatea de a gîndi". Pentru a nu exista nici un dubiu privind orientarea viitoarelor astfel de „generații", oficialități din cadrul Ministerului american al apărării au precizat că ele vor urmări, în special, satisfacerea dorințelor forțelor armate. Cum vor acționa ele? Iată o posibilă variantă:

Se știe că, în prezent, pilotul unui avion, care se ridică în înaltul cerului, este stăpîn pe aparatul său numai în măsura în care îi permite acest lucru computerul. El nu are posibilitatea să-și asume un risc incompatibil cu caracteristicile de zbor ale avionului. Mai mult decît atît, există posibilitatea ca avionul să nu execute ordinele care contravin comenzilor computerului, care este capabil să deconecteze comanda manuală și să pregătească automat rachetele pentru lansare.

Ion Stoica

(Va urma)

Starea sănătății lumii

A. Costescu, București. Starea sănătății lumii s-a ameliorat în mod sensibil în perioada 1985—1988, după cum o dovedesc scăderea mortalității infantile, creșterea speranței de viață și o serie de alți parametri avuți în vedere, se arată în raportul intitulat „Strategia mondială vizînd sănătatea pentru toți, pînă în anul 2000", prezentat Consiliului executiv al Organizației Mondiale a Sănătății, întrunit la Geneva. Cu toate acestea, deși progresele în domeniul terapiei au permis ameliorarea situației în cazul unor boli, nu există încă realizări promițătoare în ce privește vindecarea paludismului și SIDA. Conjunctura economică a anilor '80 a slăbit capacitățile multor țări în ce privește asigurarea serviciilor medicale, în special în Africa și America Latină, în prezent afectate grav de povara datoriilor externe. Într-o serie de țări latino-americane, se arată în raport, impactul crizei economice a adus standardele de viață la niveluri inferioare celor de acum două decenii. Datoria externă secătuiește resursele economice ale țărilor în curs de dezvoltare, făcînd imposibilă menținerea unui nivel adecvat al investițiilor, inclusiv în sectorul sanitar. Principalele obiective pe care trebuie să le urmărească țările membre sînt, în viziunea autorilor, reducerea inegalităților sociale, care să permită acordarea unei asistențe sanitare adecvate întregii populații, precum și utilizarea optimă a resurselor pentru ocrotirea sănătății și o colaborare echitabilă între țările industrializate și cele în curs de dezvoltare, în scopul reducerii mortalității infantile.

I. Vlad, Tîrgoviște. 1. Potrivit unui document elaborat de o comisie specializată a Congresului Deputaților al Spaniei, în această țară există, în prezent, 40 de secte care numără în total 150 000 de adepți. Au fost numite de specialiști „secte cu caracter distructiv" — relevă agenția „EFE" — întrucît distrug echilibrul și personalitatea individului, legăturile sale afective și de familie, precum și pe acelea cu mediul social și de muncă. În document, care urmează să fie prezentat guvernului, se propune adoptarea de măsuri care să stăvilească activitățile unor asemenea secte, acapararea de prozeliți și să prevadă asigurarea securității minorilor.

2. Săptămînalul francez „Le Point" sesiza faptul că, numai în cursul unei singure săptămîni, televiziunea franceză a prezentat pe ecrane imagini înfățișînd 670 de asasinate, 27 scene de tortură, precum și alte acte de violență. Ca urmare, s-a pus problema unei concertări între conducerile canalelor de televiziune în vederea lansării unei ofensive contra violenței pe micul ecran.

3. Poliția peruană a făcut cunoscut că, în cadrul acțiunilor de combatere a traficului de droguri, au fost descoperite peste 200 de tone de produse chimice, folosite în laboratoarele clandestine pentru producerea pastei de cocaină. Printre acestea se află acid sulfuric, clorhidrat de potasiu, permanganat de sodiu și acetonă, ceea ce dovedește capacitatea și „dotarea tehnică" avansată a diferitelor grupuri de producători și traficanți de a realiza mari cantități de droguri cu un grad ridicat de rafinare. Cu prilejul acțiunilor poliției, au fost neutralizate 20 de bande specializate în a livra produse chimice de acest gen rețelelor de traficanți de droguri.

Cernobîl — noi date

R. Popescu, București. În legătură cu problemele legate de remediul urmărilor avariei de la Cernobîl, vă oferim următoarele date recente, furnizate de agenția „TASS".

„Probele maselor de combustibil, luate la cel de-al patrulea bloc energetic al centralei atomoelectrice de la Cernobîl, care a avut de suferit ca urmare a avariei din 1986 și care a fost trainic învelit într-un sarcofag, demonstrează că nu există nici o reacție în lanț, nici abateri periculoase în starea fizico-nucleară a combustibilului" — a declarat savantul atomist Igor Kambulov, conducătorul unei echipe complexe a Institutului pentru energia atomică „Igor Kurceatov", care efectuează cercetări la centrala atomoelectrică de la Cernobîl. „Scopul nostru este de a cerceta clădirea avariată și de a stabili în ce locuri se află substanță radioactivă, în ce cantități și în ce stare — a declarat omul de știință. Trebuie, de asemenea, să elaborăm o prognoză a comportamentului substanței radioactive, să luăm măsuri pentru excluderea oricărei posibilități de izbucnire a unei reacții în lanț spontane".

I. Kambulov a menționat că cercetările au confirmat din nou autenticitatea datelor transmise după avarie de specialiștii sovietici Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA), potrivit cărora, în zona blocului distrus, a rămas 95—96 la sută din combustibil. „Sarcofagul" reprezintă un înveliș al blocului energetic construit în condițiile excepționale de după avarie și este calculat pentru 30 de ani. De aceea, în prezent se examinează diferite variante de neutralizare a combustibilului rămas. Se preconizează, de exemplu, ca reactorul distrus să fie acoperit cu o movilă de pămînt.

„La prima vedere, o asemenea soluție pare atrăgătoare, dar, personal, mi se par mai oportune evacuarea și îngroparea combustibilului într-o groapă specială. Din punct de vedere tehnic, acest lucru este realizabil", a subliniat savantul, care recunoaște, însă, că acest proces este îndelungat și necesită cheltuieli uriașe. Ca exemplu, Igor Kambulov se referă la lichidarea urmărilor avariei de la centrala atomoelectrică „Three Mile Island" din S.U.A. Americanii evacuează combustibilul și îl expediază pentru îngropare. Aceste lucrări nu au fost încă încheiate, deși avaria s-a produs în 1979.

La întrebarea cînd ar putea începe lucrări similare la centrala atomoelectrică de la Cernobîl, savantul a răspuns că, pentru început, trebuie să se opteze pentru o variantă sau alta. În prezent, se urmărește, însă, sporirea rezistenței stratului de protecție, reducerea influenței blocului energetic distrus asupra mediului înconjurător. În centrul atenției se află, de asemenea, îmbunătățirea condițiilor de muncă ale personalului de la centrala atomoelectrică. Totodată, se desfășoară o amplă activitate de cercetări științifice, cu o perspectivă îndelungată.

Orașul Cernobîl produce o impresie neobișnuită, ciudată — scrie pe de altă parte ziarul „Izvestia" : În aproape jumătate din oraș, curțile blocurilor cu multe etaje sînt împrejmuite de garduri, pentru a nu permite pătrunderea de mijloace auto — se arată în reportajul ziarului. În locul porților — treceri cu cabine dozimetrice, care verifică starea îmbrăcămintei tuturor celor ce intră. Aici locuiesc cei aflați în misiune. În oraș s-a efectuat un volum uriaș de lucrări de dezactivare : numai de pe străzi și din curți au fost evacuați 150 000 metri cubi de sol contaminat. În repetate rînduri, chiar din primele zile de după avarie, blocurile și casele au fost spălate cu soluții speciale. Dar nu toate au fost complet dezactivate.

La recomandarea oamenilor de știință și printr-o hotărîre a Comisiei guvernamentale, 43 de case au fost demolate. Totuși, lucrările nu au fost terminate complet. Încă multe decenii nu va fi posibilă viața normală nu numai în acest oraș, ci, în genere, în zona de 30 de kilometri din jurul său. Oamenii vor sosi aici numai pentru efectuarea de lucrări de dezactivare și pentru cercetări științifice, iar în sezon — pentru a cultiva culturi special alese. Și, totuși, orașul Cernobîl va fi păstrat, fie chiar și numai pentru generațiile viitoare, scrie ziarul.

In atenția cititorilor noștri

Almanahul „Lumea '89"

a fost pus în vînzare la toate chioșcurile de difuzare a presei din țară

Proiecte cosmice

Gh. Dumitrescu, București. În legătură cu problema care vă interesează, am publicat mai multe articole în numerele 47—51. Datele pe care vi le-am oferit sînt confirmate și de un recent raport al N.A.S.A. privind explorarea spațiului cosmic din secolul XXI.

Pentru începutul secolului viitor, N.A.S.A. — se arată în raport — preconizează efectuarea zborului unei nave cosmice cu echipaj uman pe satelitul lui Marte — Phobos —, organizarea unei expediții pe suprafața lui Marte, crearea unei stații științifice pe Lună, precum și a unei baze speciale

POSTA REDACȚIEI

pe Lună, care ar putea fi utilizată ca „trambulină" pentru asigurarea zborului omului pe Marte.

Pentru realizarea acestor obiective, menționează raportul, trebuie să fie continuate activitățile de creare a unei stații științifice cosmice, orbitale, care să reprezinte un laborator pentru cercetarea activității vitale a organismului uman in Cosmos, să fie înfăptuite programele de dezvoltare a celor mai noi tehnologii și a unor rachete mai moderne, a zborurilor dirijate de roboți ale unor nave cosmice spre alte planete, pentru ca aceasta să anticipeze vizitarea acestor planete de către om și să asigure oamenilor revenirea pe Pămînt. În cazul în care se vor înregistra succese în soluționarea acestor sarcini intermediare, se arată în raport, prima expediție pe Phobos poate fi realizată în anul 2003.

Dorin Marcu, Iași. 1. La șantierele navale din Le Havre a fost lansat cel mai mare velier din lume. Lungimea lui este de 187 metri, ceea ce a permis instalarea unui număr de cinci catarge. Velatura are 2 500 metri pătrați. În afara velelor, nava dispune și de un puternic motor Diesel. Computerul de bord va urmări continuu puterea vîntului și va dirija velatura în așa fel, încît ea să ofere maximum de randament posibil în condițiile meteorologice date.

2. Satelitul indian de cercetări IRS-1 A, lansat în urmă cu zece luni, cu ajutorul unei rachete sovietice, a permis detectarea unor zăcăminte de cupru și zinc în statul Andhra Pradesh, relatează agenția „PTI". De asemenea, datele furnizate de aparatura aflată la bord au facilitat specialiștilor delimitarea unor pături de ape subterane și rezervoare, care nu puteau fi detectate cu mijloacele obișnuite și a furnizat date privind zonele împădurite ale Indiei.

3. Potrivit datelor oficiale difuzate la Cairo, veniturile obținute prin taxele percepute pentru tranzitul prin Canalul Suez s-au cifrat, în 1988, la 1,3 miliarde dolari. În 1989, se va trece la cea de-a doua etapă de modernizare a acestei căi internaționale de navigație, prin lărgirea sa cu aproximativ 50 metri și adîncirea pînă la 24 metri, pentru a permite trecerea unor nave de foarte mare capacitate, cum ar fi petrolierele de 250 000 tone.

Anchetă

Tudor Iliescu, București. Căutarea vinovatului sau a vinovaților pentru catastrofa avionului „Boeing 747" al Companiei PANAM, care s-a prăbușit la 21 decembrie anul trecut, va fi, fără îndoială, lungă și dificilă, necesitînd o anchetă minuțioasă — relevă agențiile internaționale de presă.

După ce s-a anunțat că drama s-a datorat, într-adevăr, unei bombe, guvernul american a ezitat să-și exprime bănuielile în legătură cu un anumit grup deja cunoscut pentru activități teroriste și chiar să afirme că ar fi vorba de un act de terorism. „Nu știm încă dacă a fost un act terorist", a declarat Paul Bremer, responsabil cu lupta împotriva terorismului din cadrul Departamentului de Stat, reluînd termenii utilizați anterior de directorul F.B.I. Conducătorii americani refuză pentru moment să declare care ar putea fi răspunsul S.U.A. la acest act, parțial pentru a păstra secretul, dar mai ales pentru că noului guvern îi va reveni sarcina de a clarifica circumstanțele — apreciază unii comentatori de presă.

Neaga Gheorghe, București. Vă mulțumim pentru scrisoare și sugestii. Considerăm, totuși, că textul la care vă referiți despre momentul asasinării președintelui J.F. Kennedy este clar. Este adevărată, însă, și observația dv. în legătură cu 0,30 p.m. (post meridian) și 1,30 p.m.

Coordonatorul rubricii: Rodica Dumitrescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

3 (1316) 19 ianuarie 1989

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Viziune globală, realistă asupra soluționării marilor probleme ale lumii contemporane. Radu Pascal 1

La încheierea reuniunii de la Viena. România – poziție fermă, acțiune constantă pentru edificarea securității europene și dezvoltarea cooperării pe continent. N. Pătrașcu 2

Necesitatea unei abordări unitare a problematicii eliminării tuturor armelor de distrugere în masă. Doina Topor 5

Concepte de înaltă valoare teoretică și practică. Țări bogate – țări sărace : contradicția cea mai puternică a lumii contemporane (III). Consecințele agravante ale inechităților comerciale și financiare. dr. Ilie Șerbănescu 6

Beirut. Demersuri pentru depășirea situației critice. Ștefan Cârjă 12

Taba. Un dosar închis 13

Washington. De la o Administrație la alta. Stelian Țurlea 14

Akihito – noul împărat al Japoniei. Mihaela Brumă 15

Stockholm. În dezbatere – proiectul de buget. Adrian Dascălu 16

PAGINI DE ISTORIE, PAGINI DE GLORIE

24 ianuarie 1859 – act istoric al poporului român. dr. Gheorghe Unc 9

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

R.P.D. Coreeană. Importante obiective pentru anul în curs. I. Olteanu 11

1 000 + 1 18–20

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Pravda, The Washington Post, Agenția I.P.S., Berliner Zeitung, Agenția D.P.A. 21

DIN LUMEA CAPITALULUI

R.F.G. Marile bănci și sistemul puterii 24

Un raport al O.E.C.D. : „Se vor menține factorii de risc" 24

S.U.A. „Apariția unei generații de tineri lipsită de orice simț al valorii umane" 25

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

O planetă uriașă sau o „pitică cenușie" ? 26

Porumb în deșert ? 27

SERIAL

„Armele inteligente" sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază (5). Ion Stoica 28

ACCENTE

Teama de pace ... Radu Budeanu 29

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zomfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 32 29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export-import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S. 7